

The European Agricultural Fund for Rural Development:
Europe investing in rural areas

Metinė įgyvendinimo ataskaita

Lithuania - Rural Development Programme (National)

Metinė įgyvendinimo ataskaita	
Laikotarpis	01/01/2017 - 31/12/2017
Versija	2017.1
Statusas. Dabartinis mazgas	Priimta (EK) - European Commission
Nacionalinis numeris	
Stebėsenos komiteto patvirtinimo data	21/06/2018

Galiojanti programos versija	
CCI	2014LT06RDNP001
Programos rūšis	Kaimo plėtros programa
Šalis	Lietuva
Regionas	LT - National
Programavimo laikotarpis	2014 - 2020
Versija	4.1
Sprendimo numeris	C(2017)5998
Sprendimo data	28/08/2017
Vadovaujančioji institucija	Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija

Turinys

1. PAGRINDINĖ INFORMACIJA APIE PROGRAMOS IR JOS PRIORITETŲ ĮGYVENDINIMĄ	4
1.a) Finansiniai duomenys	4
1.b) Bendrieji ir konkrečios programos rodikliai ir kiekybinės siektinos vertės	4
1.b1) Apžvalginė lentelė	4
1.c) Pagrindinė informacija apie KPP įgyvendinimą, remiantis a ir b punktuose pateiktais duomenimis, pagal tikslinę sritį	12
1.d) Pagrindinė informacija apie pažangą siekiant orientyrų, nustatytų veiklos rezultatų plane, pagal F lentelę.....	41
1.e) Kitas konkretus KPP elementas [neprivaloma]	47
1.f) Indėlis įgyvendinant makroregionines ir jūrų baseinų strategijas, kai tinkama.	47
1.g) Konvertuojant naudotas valiutos kursas (MĪA) (euro zonai nepriklausančios šalys)	50
2. VERTINIMO PLANO ĮGYVENDINIMO PAŽANGA.	51
2.a) Per metus KKP padarytų vertinimo plano pakeitimų aprašymas ir jų pagrindimas	51
2.b) Per metus vykdytos vertinimo veiklos aprašymas (kiek tai susiję su vertinimo plano 3 skirsniu)	51
2.c) Veiklos, susijusios su duomenų pateikimu ir valdymu, aprašymas (kiek tai susiję su vertinimo plano 4 skirsniu).....	52
2.d) Atliktų vertinimų sąrašas su adresais, kuriais jie paskelbti internete	53
2.e) Atliktų vertinimų santrauka, daugiausia dėmesio skiriant vertinimo rezultatams	54
2.f) Komunikacinės veiklos, kurios vertinimo rezultatams viešinti, aprašymas (kiek tai susiję su vertinimo plano 6 skirsniu)	54
2.g) Tolesnių veiksmų, kurių nurodyta imtis pateikus vertinimo rezultatus, aprašymas (kiek tai susiję su vertinimo plano 6 skirsniu).....	57
3. PROBLEMOS, TURINČIOS ĮTAKOS PROGRAMOS VEIKSMINGUMUI, IR PRIEMONĖS, KURIŲ BUVO IMTASI.....	58
3.a) Veiksmų, kurių imtasi siekiant užtikrinti programos įgyvendinimo kokybę ir veiksmingumą, aprašymas.....	58
3.b) Kokybė ir veiksmingo įgyvendinimo priemonės.....	69
4. VEIKSMAI, KURIŲ IMTASI VYKDANT TECHNINĖS PARAMOS IR PROGRAMOS VIEŠINIMO REIKALAVIMUS	71
4.a) Veiksmai, kurių imtasi, taip pat NKT kūrimo ir jo veiksmų plano įgyvendinimo stadija.....	71
4.a1) Veiksmai, kurių imtasi, ir padėtis, susijusi su NKT kūrimu (valdymo struktūra ir tinklo paramos vienetas).....	71
4.a2) Veiksmai, kurių imtasi, ir padėtis, susijusi su veiksmų plano įgyvendinimu	72
4.b) Veiksmai, kurių imtasi siekiant užtikrinti programos viešinimą (Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 808/2014 13 straipsnis).....	74
5. VEIKSMAI, KURIŲ IMTASI SIEKIANT ĮVYKDYTI EX ANTE SĄLYGAS	76
6. PAPROGRAMIŲ ĮGYVENDINIMO APRAŠYMAS.....	77
7. INFORMACIJOS IR PROGRAMOS TIKSLŲ ĮGYVENDINIMO PAŽANGOS VERTINIMAS	78

8. VEIKSMŲ, KURIAIS SIEKIAMA ATSIŽVELGTI Į REGLAMENTO (ES) NR. 1303/2013 5, 7 IR 8 STRAIPSNIUOSE NUSTATYTUS PRINCIPUS, ĮGYVENDINIMAS.....	79
9. PASIEKTA PAŽANGA, SIEKiant užtikrinti, kad būtų taikomas integruotas požiūris įgyvendinant EŽŪFKP ir kitas Sąjungos finansines priemones.....	81
10. FINANSINIŲ PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMO ATASKAITA (REGLAMENTO (ES) NR. 1303/2013 46 STRAIPSNIS).....	82
11. BENDRŲJŲ IR KONKREČIOS PROGRAMOS RODIKLIŲ IR KIEKYBINIŲ SIEKTINŲ VERČIŲ KODAVIMO LENTELĖS.....	83
II priedas	84
Dokumentai.....	98

1. PAGRINDINĖ INFORMACIJA APIE PROGRAMOS IR JOS PRIORITETŲ ĮGYVENDINIMĄ

1.a) Finansiniai duomenys

Žr. pridedamus dokumentus

1.b) Bendrieji ir konkrečios programos rodikliai ir kiekybinės siektinos vertės

1.b1) Apžvalginė lentelė

1A tikslinė sritis						
Tikslo rodiklio pavadinimas	Laikotarpis	Remiantis patvirtintais rodikliais (kai tinkama)	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Siektina reikšmė 2023 m.
T1. Išlaidų pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 14, 15 ir 35 straipsnius procentinė dalis, palyginti su visomis KPP išlaidomis (1A tikslinė sritis)	2014-2017			0,08	3,04	2,63
	2014-2016			0,01	0,38	
	2014-2015					

1B tikslinė sritis						
Tikslo rodiklio pavadinimas	Laikotarpis	Remiantis patvirtintais rodikliais (kai tinkama)	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Siektina reikšmė 2023 m.
T2. Bendras bendradarbiavimo veiksmų, remiamų taikant bendradarbiavimo priemonę skaičius (Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 35 straipsnis) (grupės, klasteriai / tinklai, bandomieji projektai ir kt.) (1B tikslinė sritis)	2014-2017					125,00
	2014-2016					
	2014-2015					

1C tikslinė sritis						
Tikslo rodiklio pavadinimas	Laikotarpis	Remiantis patvirtintais rodikliais (kai tinkama)	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Siektina reikšmė 2023 m.
T3. Bendras mokymų pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 14 straipsnį dalyvių skaičius (1C tikslinė sritis)	2014-2017			1 523,00	1,02	149 900,00
	2014-2016					
	2014-2015					

2A tikslinė sritis							
Tikslo rodiklio pavadinimas		Laikotarpis	Remiantis patvirtintais rodikliais (kai tinkama)	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Siektina reikšmė 2023 m.
T4. Žemės ūkio valdų, gaunančių KPP paramą investicijoms į restruktūrizavimą ar modernizavimą, procentinė dalis (2A tikslinė sritis)		2014-2017	1,19	46,55	1,07	41,86	2,56
		2014-2016	1,16	45,38	0,62	24,26	
		2014-2015	0,33	12,91			
Priemonė	Produkto rodiklis	Laikotarpis	Įsipareigota	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Planuojama 2023 m.
M01	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	2 236 375,00	23,32	297 897,00	3,11	9 591 935,21
M02	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	7 632,00	0,44	7 632,00	0,44	1 737 058,83
M04	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	315 726 352,00	65,38	239 265 547,00	49,55	482 912 259,62
M06	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	14 493 026,00	85,88	6 842 922,00	40,55	16 876 047,06
M16	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	2 656 473,00	18,81	355 475,00	2,52	14 123 146,01
Iš viso	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	335 119 858,00	63,80	246 769 473,00	46,98	525 240 446,73

2B tikslinė sritis							
Tikslo rodiklio pavadinimas		Laikotarpis	Remiantis patvirtintais rodikliais (kai tinkama)	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Siektina reikšmė 2023 m.
T5. Žemės ūkio valdų, parengusių KPP remiamą verslo plėtros planą / gavusių investicijų jaunesiems ūkininkams, procentinė dalis (2B tikslinė sritis)		2014-2017	0,47	67,60	0,13	18,70	0,70
		2014-2016	0,27	38,83	0,02	2,88	
		2014-2015	0,15	21,57			
Priemonė	Produkto rodiklis	Laikotarpis	Įsipareigota	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Planuojama 2023 m.
M01	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	159 842,00	20,02	19 503,00	2,44	798 529,41
M02	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	93 088,31	19,07	93 088,31	19,07	488 235,29
M06	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	43 230 547,00	66,81	14 721 610,00	22,75	64 705 882,35
Iš viso	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	43 483 477,31	65,89	14 834 201,31	22,48	65 992 647,05

2C+ tikslinė sritis							
Tikslo rodiklio pavadinimas		Laikotarpis	Remiantis patvirtintais rodikliais (kai tinkama)	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Siektina reikšmė 2023 m.
Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus (vnt.)		2014-2017			35,00	35,00	100,00
		2014-2016			12,00	12,00	
		2014-2015					
Priemonė	Produkto rodiklis	Laikotarpis	Įsipareigota	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Planuojama 2023 m.
M01	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	71 663,00	5,50	40 073,00	3,07	1 303 936,32
M02	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	63 293,78	21,22	63 293,78	21,22	298 235,29
M04	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	1 545 239,00	36,58	447 808,00	10,60	4 224 387,06
M08	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	1 952 367,00	16,85	1 525 608,00	13,17	11 584 801,18
Iš viso	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	3 632 562,78	20,86	2 076 782,78	11,93	17 411 359,85

3A tikslinė sritis							
Tikslo rodiklio pavadinimas		Laikotarpis	Remiantis patvirtintais rodikliais (kai tinkama)	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Siektina reikšmė 2023 m.
T6. Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą už dalyvavimą kokybės sistemose, vietos rinkose, trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse / organizacijose, procentinė dalis (3A tikslinė sritis)		2014-2017	0,10	33,04	0,10	33,04	0,30
		2014-2016	0,08	26,43	0,08	26,43	
		2014-2015	0,01	3,30			
Priemonė	Produkto rodiklis	Laikotarpis	Įsipareigota	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Planuojama 2023 m.
M01	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	140 129,00	2,66	5 576,00	0,11	5 267 131,76
M02	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	1 098,57	0,24	1 098,57	0,24	458 823,53
M03	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	538 248,66	12,74	538 248,66	12,74	4 224 705,88
M04	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	48 368 244,00	38,17	18 839 998,00	14,87	126 734 494,11
M09	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017					1 788 829,41
M16	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017					7 584 798,46
Iš viso	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	49 047 720,23	33,58	19 384 921,23	13,27	146 058 783,15

3B tikslinė sritis

Tikslo rodiklio pavadinimas		Laikotarpis	Remiantis patvirtintais rodikliais (kai tinkama)	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Siektina reikšmė 2023 m.
T7. Ūkių, dalyvaujančių rizikos valdymo sistemose, procentinė dalis (3B tikslinė sritis)		2014-2017			0,20	27,57	0,73
		2014-2016					
		2014-2015					
Priemonė	Produkto rodiklis	Laikotarpis	Įsipareigota	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Planuojama 2023 m.
M17	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	1 594 165,00	9,13	1 594 165,00	9,13	17 460 284,71
Iš viso	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	1 594 165,00	9,13	1 594 165,00	9,13	17 460 284,71

P4 prioritetas							
Tikslo rodiklio pavadinimas		Laikotarpis	Remiantis patvirtintais rodikliais (kai tinkama)	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Siektina reikšmė 2023 m.
T13. Miško paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba) dirvožemio erozijos prevencija, procentinė dalis (4C tikslinė sritis)		2014-2017					0,00
		2014-2016					
		2014-2015					
T8. Miškų arba kitų miškingų plotų, kuriuose vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės apsauga, procentinė dalis (4A tikslinė sritis)		2014-2017			0,49	110,64	0,44
		2014-2016			0,33	74,52	
		2014-2015					
T12. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba) dirvožemio erozijos prevencija, procentinė dalis (4C tikslinė sritis)		2014-2017			7,56	96,82	7,81
		2014-2016			7,58	97,07	
		2014-2015					
T10. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su vandentvarkos gerinimu, procentinė dalis (4B tikslinė sritis)		2014-2017			0,12	6,08	1,97
		2014-2016			0,12	6,08	
		2014-2015					
T9. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės ir (arba) kraštovaizdžio apsauga, procentinė dalis (4A tikslinė sritis)		2014-2017			8,52	79,10	10,77
		2014-2016			9,66	89,69	
		2014-2015					
Priemonė	Produkto rodiklis	Laikotarpis	Įsipareigota	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Planuojama 2023 m.
M01	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	465 917,00	17,12	361 338,00	13,27	2 722 215,53
M02	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	223 938,07	97,61	223 938,07	97,61	229 411,76
M04	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	208 832,00	6,01	105 106,00	3,02	3 475 440,00
M08	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	4 668 968,00	21,06	2 419 109,93	10,91	22 173 036,47
M10	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	18 048 579,89	17,50	17 758 590,15	17,22	103 105 423,84
M11	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	93 507 558,00	62,01	90 577 342,01	60,07	150 784 677,33
M12	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	7 526 128,00	114,64	5 875 730,04	89,50	6 564 733,33
M13	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	227 453 688,00	79,24	222 936 841,23	77,67	287 036 066,67
M15	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	723 689,00	56,79	721 547,72	56,62	1 274 332,00

M16	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017					751 834,59
Iš viso	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	352 827 297,96	61,03	340 979 543,15	58,98	578 117 171,52

5C tikslinė sritis							
Tikslo rodiklio pavadinimas		Laikotarpis	Remiantis patvirtintais rodikliais (kai tinkama)	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Siektina reikšmė 2023 m.
T16. Bendros investicijos į atsinaujinančiosios energijos gamybą (EUR) (5C tikslinė sritis)		2014-2017					81 306 344,21
		2014-2016					
		2014-2015					
Priemonė	Produkto rodiklis	Laikotarpis	Įsipareigota	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Planuojama 2023 m.
M02	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	0,00	0,00			45 882,35
M04	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017					3 002 566,22
M06	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	12 016 837,00	26,60			45 180 727,06
Iš viso	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	12 016 837,00	24,92			48 229 175,63

5D tikslinė sritis							
Tikslo rodiklio pavadinimas		Laikotarpis	Remiantis patvirtintais rodikliais (kai tinkama)	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Siektina reikšmė 2023 m.
T18. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) amoniako kiekio mažinimu, procentinė dalis (5D tikslinė sritis)		2014-2017			0,86	13,60	6,32
		2014-2016			1,25	19,77	
		2014-2015					
Priemonė	Produkto rodiklis	Laikotarpis	Įsipareigota	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Planuojama 2023 m.
M01	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	139 383,00	17,02			819 031,76
M02	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	182 044,02	66,13	182 044,02	66,13	275 294,12
M10	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	268 351,87	1,15	268 354,31	1,15	23 348 212,08
M16	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017					1 503 669,18
Iš viso	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	589 778,89	2,27	450 398,33	1,74	25 946 207,14

5E tikslinė sritis							
Tikslo rodiklio pavadinimas		Laikotarpis	Remiantis patvirtintais rodikliais (kai tinkama)	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Siektina reikšmė 2023 m.
T19. Žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su anglies dioksido sekvestracija ir išsaugojimu, procentinė dalis (5E tikslinė sritis)		2014-2017			1,01	54,76	1,84
		2014-2016			0,51	27,65	
		2014-2015					
Priemonė	Produkto rodiklis	Laikotarpis	Įsipareigota	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Planuojama 2023 m.
M02	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	274,21	0,20	274,21	0,20	137 647,06
M08	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	26 133 908,00	29,49	18 441 855,00	20,81	88 625 841,33
M10	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	932 578,24	5,84	932 578,24	5,84	15 961 686,75
Iš viso	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	27 066 760,45	25,85	19 374 707,45	18,50	104 725 175,14

6A tikslinė sritis							
Tikslo rodiklio pavadinimas		Laikotarpis	Remiantis patvirtintais rodikliais (kai tinkama)	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Siektina reikšmė 2023 m.
T20. Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus (6A tikslinė sritis)		2014-2017			7,00	0,34	2 055,00
		2014-2016					
		2014-2015					
Priemonė	Produkto rodiklis	Laikotarpis	Įsipareigota	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Planuojama 2023 m.
M01	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	80 185,00	2,73	28 102,00	0,96	2 936 678,82
M02	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017					917 647,06
M06	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	4 334 439,00	4,47	747 361,00	0,77	96 959 324,71
Iš viso	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	4 414 624,00	4,38	775 463,00	0,77	100 813 650,59

6B tikslinė sritis							
Tikslo rodiklio pavadinimas		Laikotarpis	Remiantis patvirtintais rodikliais (kai tinkama)	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Siektina reikšmė 2023 m.
T23. Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus (LEADER) (6B tikslinė sritis)		2014-2017					960,00
		2014-2016					
		2014-2015					
T22. Kaimo gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra, procentinė dalis (6B tikslinė sritis)		2014-2017			6,56	46,00	14,26
		2014-2016			0,25	1,75	
		2014-2015			0,01	0,07	
T21. Kaimo gyventojų, kuriems taikomos vietos plėtros strategijos, procentinė dalis (6B tikslinė sritis)		2014-2017			102,29	102,29	100,00
		2014-2016			102,29	102,29	
		2014-2015					
Priemonė	Produkto rodiklis	Laikotarpis	Įsipareigota	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Planuojama 2023 m.
M07	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	19 220 602,00	26,81	8 924 112,00	12,45	71 679 577,65
M19	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	109 384 534,00	96,07	3 420 856,00	3,00	113 865 052,23
Iš viso	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	128 605 136,00	69,31	12 344 968,00	6,65	185 544 629,88

6C tikslinė sritis							
Tikslo rodiklio pavadinimas		Laikotarpis	Remiantis patvirtintais rodikliais (kai tinkama)	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Siektina reikšmė 2023 m.
T24. Kaimo gyventojų, kurie naudojami naujomis ar geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra (IRT), procentinė dalis (6C tikslinė sritis)		2014-2017					1,90
		2014-2016					
		2014-2015					
Priemonė	Produkto rodiklis	Laikotarpis	Įsipareigota	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Planuojama 2023 m.
M07	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	4 431 200,00	100,00	719 598,00	16,24	4 431 199,99
Iš viso	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	4 431 200,00	100,00	719 598,00	16,24	4 431 199,99

1.c) Pagrindinė informacija apie KPP įgyvendinimą, remiantis a ir b punktuose pateiktais duomenimis, pagal tikslinę sritį

2014–2017 m. pagal Programą **patvirtintos paramos suma siekė 1 039,240 mln. Eurų** ir sudarė daugiau nei pusę (53 proc.) visų Programos įgyvendinimui skirtų paramos lėšų. Daugiausiai paramos lėšų buvo patvirtinta pagal 2A ir 6B tikslines sritis, taip pat pagal prie ketvirtojo prioriteto prisidedančias tikslines sritis.

2014–2017 m. pagal Programą **išmokėtos paramos suma siekė 747,305 mln. Eurų** paramos lėšų, t. y. 38 proc. Programai skirtų lėšų, iš kurių ES dalis sudarė 599,406 mln. Eurų. Didžiausia dalis paramos buvo išmokėta pagal ketvirtąjį prioritetą, pagal kurį išmokėtos paramos suma sudarė daugiau kaip 45 proc. visų 2014–2017 m. pagal Programą išmokėtų lėšų. Daugiausiai paramos buvo išmokėta pagal priemonę M13 „Išmokos už vietas, kuriose esama gamtinių ir kitų specifinių kliūčių – beveik 223 mln. Eurų. Taip pat didelė išmokėtų lėšų dalis 2014–2017 m. buvo pagal 2A tikslinę sritį – daugiau kaip 34 proc. visos pagal Programą iki 2017 m. pabaigos išmokėtos paramos. Labiausiai prie 2A tikslinės srities prisidėjo priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritis 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“, pagal kurią iki 2017 m. pabaigos buvo išmokėta daugiau nei 200 mln. Eurų. 2014–2017 m. parama dar nebuvo išmokėta pagal vieną tikslinę sritį – 5C.

2014–2017 m. pagal Programą **Europos Komisijai buvo deklaruota 699,73 mln. Eurų** paramos lėšų, t. y. 35 proc. Programai skirtų lėšų, iš kurių ES dalis sudarė 558,96 mln. Eurų. 2017 m. buvo deklaruota 46 proc. visų per 2014–2017 m. deklaruotų lėšų.

1 PRIORITETAS. ŽINIŲ PERDAVIMO IR INOVACIJŲ ŽEMĖS ŪKIO, MIŠKININKYSTĖS SEKTORIUOSE IR KAIMO VIETOVĖSE SKATINIMAS

Programos **pirmasis prioritetas (P1)** yra skirtas **žinių perdavimui ir inovacijoms** žemės ūkio, miškininkystės sektoriuose ir kaimo vietovėse skatinti. Šį prioritetą sudaro trys tikslinės sritys:

- **1A: inovacijų skatinimas**, bendradarbiavimas ir žinių bazės vystymas kaimo vietovėse;
- **1B: žemės ūkio, maisto produktų gamybos** bei miškininkystės **ir mokslinių tyrimų bei inovacijų ryšių stiprinimas**, taip pat siekiant geresnio aplinkosaugos valdymo ir aplinkosauginio veiksmingumo;
- **1C: mokymosi visą gyvenimą ir profesinio mokymo** žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose **skatinimas**.

Šis prioritetas yra įgyvendinamas per 2-6 prioritetus horizontaliai. P1 tikslinėms sritims skirtas finansavimas ir tikslo bei produkto rodiklių reikšmės yra lygios priemonių M01, M02 ir M16 pasiekimų, įgyvendinant vertikalius prioritetus (P2-P6), pasiekimų sumai.

2014–2017 m. parama buvo patvirtinta ir išmokėta pagal visas tris prie 1 prioriteto prisidedančias priemones. Iki 2017 m. pab. įgyvendinti tik 2 profesiniam mokymui skirti projektai, kuriuose dalyvavo 1 523 mokymų dalyviai. Konsultavimo paslaugomis (pagal M02 priemonę) pasinaudojo 3 625 paramos gavėjai, kurių didžioji dalis buvo konsultuojami agrarinės aplinkosaugos srities klausimais. Atkreiptinas dėmesys, kad šie konsultavimo projektai dar nebuvo baigti ir paramos gavėjai dar neišnaudojo visos konsultavimui patvirtintos paramos. Įgyvendinant priemonę M16 „Bendradarbiavimas“ buvo patvirtinta 12 EIP veiklos grupių galimybių studijų ir pradėti įgyvendinti 5 šių grupių projektai. Iki 2017 m. pab. taip pat pradėti įgyvendinti 6 smulkių ūkių bendradarbiavimo projektai, kuriais prisidedama prie ūkio ekonominės veiklos rezultatų gerinimo bei restruktūrizavimo.

Parama inovacijų skatinimui (1A tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 1A tikslinės srities įgyvendinimo turi prisidėti trys priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ veiklos sritis 1.2 „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M16 „Bendradarbiavimas“ visos trys veiklos sritys – 16.1. „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“, 16.3. „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ ir 16.4. „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“.

Iki 2017 m. pab. **parama buvo patvirtinta ir išmokėta** pagal visas tris prie 1A tikslinės srities prisidedančias priemones. Bendrai pagal jas patvirtinta parama siekė 12,5 proc., o išmokėta – 6,6 proc. visam laikotarpiui šioms priemonėms skirtos paramos.

Iki 2017 m. pabaigos aukščiausias įgyvendinimo lygis buvo pasiektas pagal priemonę M02, skirtą ūkininkų, žemės ir miškų valdytojų bei MVĮ konsultavimui. Visa šiai priemonei patvirtinta parama buvo išmokėta ir deklaruota Europos Komisijai (siekė 12 proc. Programoje skirtos paramos). Priemonei M01 patvirtintos paramos dalis siekė 14 proc., išmokėtos – 7 proc. visam laikotarpiui skirtos paramos, tačiau deklaruota tik pusė išmokėtos sumos (daugiau kaip 752 tūkst. Eurų). Atkreiptinas dėmesys, kad nei vienas projektas dar nebuvo baigtas pagal priemonės M01 veiklos sritį 1.2, skirtą parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai, kuri tiesiogiai prisideda prie šios tikslinės srities įgyvendinimo. Taigi pagal 1.2 veiklos sritį lėšos Europos Komisijai dar nebuvo deklaruotos. Priemonės M16, skirtos bendradarbiavimui skatinti, finansinio įgyvendinimo lygis buvo mažiausias – patvirtinta 11 proc., o išmokėta – 5 proc. visam laikotarpiui skirtos paramos. Deklaruota Europos Komisijai suma siekė 1,6 proc. skirtos paramos, nes daugelis projektų dar nebuvo baigti. M16 priemonės parama panaudota įgyvendinant 2 iš 3 priemonės veiklos sričių – 16.1 „Parama EIP veiklos grupių kūrimui ir veiklai“ bei 16.3 „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“. Projektai pagal veiklos sritį 16.4 „Parama trumpų tiekimo grandinių ir vietos rinkų skatinimui vietos lygmeniu“ dar nebuvo pradėti įgyvendinti.

Siekiant skatinti inovacijas, bendradarbiavimą ir žinių plėtrą (1A TS), numatytas **tikslo rodiklis T1** „Išlaidų pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 14, 15 ir 35 straipsnius procentinė dalis, palyginti su visomis KPP išlaidomis“, kuris yra susietas su M01, M02 ir M16 priemonių rodikliu „Visos viešosios išlaidos“.

2014–2017 m. šių trijų priemonių visų viešųjų išlaidų suma, kuri skaičiuojama pagal baigtiems projektams išmokėtas lėšas, siekė 177 185 Eur. To tarpu išmokėta ir deklaruota EK suma siekia 1 679 333 Eur. Visos planuojamos KPP viešosios išlaidos yra 1 977 771 625 Eurai. Taigi iki 2017 m. pab. pasiekta tikslo rodiklio reikšmė buvo 0,08%. Lyginant su 2023 m. suplanuota reikšme, pasiekta vos 0,3 proc. suplanuoto tikslo.

Iki 2017 m. pabaigos iš visų trijų prie 1A TS prisidedančių priemonių buvo baigti įgyvendinti tik 2 projektai – pagal priemonę M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“, kurioje vienintelėje fiksuojami realūs produkto rodiklių pasiekimai. Visos viešosios išlaidos šiems projektams siekė 177 185 eurus ir sudarė 0,8 proc. 2023-iems metams numatyto tikslo. Atkreiptinas dėmesys, kad abu šie projektai buvo skirti mokymams ir įgyvendinti pagal priemonės M01 veiklos sritį 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžių įgijimui“, kuri tiesiogiai neprisideda prie 1A tikslinės srities įgyvendinimo. Pagal priemonės veiklos sritį 1.2 „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“ baigtų projektų dar nebuvo, bet patvirtinta 14 paraiškų: 11 – pagal 2A, 1 – pagal 3A, 1 – pagal 4P ir 1 – pagal 5D tikslines sritys. Jiems patvirtinta parama

siekė 1 905 327 eurus ir sudarė 12 proc. visos 1.2 veiklos sričiai skirtos paramos.

Papildomai prie 1A tikslinės srities įgyvendinimo prisidėjo priemonės M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“ įgyvendinimas. Nors iki 2017 m. pabaigtų projektų dar nebuvo, bet VŠĮ Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnybos teikiamomis konsultavimo paslaugomis pasinaudojo 3 625 paramos gavėjai – daugiausia ūkininkai, jaunieji ūkininkai ir kiti žemės valdytojai, kuriems parama buvo patvirtinta dar 2016 m., o taip pat – miškų savininkai, kuriems parama skirta 2017 m. Įmonių susidomėjimas parama konsultavimo paslaugoms buvo mažiausias – per du kvietimus pateikta vos 12 paraiškų. Daugiausia – daugiau nei 2 tūkst. paramos gavėjų – pasinaudojo konsultavimo paslaugomis agrarinės aplinkosaugos srities klausimais, t. y. konsultacijomis, prisidedančiomis prie 4 prioriteto įgyvendinimo. Taip pat daug konsultacijų suteikta dėl 5D tikslinės srities įgyvendinimo klausimų (šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimo) – jomis pasinaudojo 636 paramos gavėjai.

Parama ryšių stiprinimui (1B tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 1B tikslinės srities įgyvendinimo turi prisidėti viena priemonė:

- M16 „Bendradarbiavimas“ – visos trys veiklos sritys: 16.1. „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“, 16.3. „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ ir 16.4. „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“.

Iki 2017 m. pab. pagal priemonę M16 **pavirtintos paramos** dalis siekė 11 proc. o **išmokėtos** – 5 proc. visam laikotarpiui skirtos paramos. Plačiau priemonės finansinis įgyvendinimas pristatytas 1A tikslinės srities analizėje.

Siekiant skatinti žemės ūkio, maisto produktų gamybos bei miškininkystės ir mokslinių tyrimų bei inovacijų ryšių stiprinimą (1B TS), numatytas **tikslo rodiklis T2** „Bendras bendradarbiavimo veiksmų, remiamų taikant bendradarbiavimo priemonę skaičius“, kuris yra susietas su priemonės M16 produkto rodikliais „Remtinų EIP veiklos grupių skaičius“ ir „Kitų bendradarbiavimo veiksmų skaičius“.

2014–2017 m. įgyvendinant priemonės M16 veiklos sritį 16.1 „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“ buvo gauta 13 paraiškų dėl EIP veiklos grupių galimybių studijų, 12 šių galimybių studijų patvirtintos, visos atrinktos 12 EIP veiklos grupių pateikė projektų paraiškas. 2017 m. buvo patvirtinti 5 EIP veiklos grupių bendradarbiavimo projektai, kuriems skirta 2,23 mln. Eurų paramos. Visi 5 projektai prisideda prie 2A tikslinės srities įgyvendinimo, t. y. ūkių ekonominės veiklos rezultatų gerinimo ir palankesnių sąlygų ūkių restruktūrizavimui ir modernizavimui sudarymo.

Įgyvendinant veiklos sritį 16.3, skirtą smulkių ūkių subjektų bendradarbiavimui, baigtų projektų taip pat dar nebuvo, bet 2017 m. buvo jaučiamas didesnis susidomėjimas šia veiklos sritimi. Iš viso 2014–2017 m. pateikta 13 paraiškų, iš kurių 6 projektai patvirtinti finansavimui. Projektams patvirtintos paramos suma siekė 424 tūkst. Eurų (14 proc. 16.3 veiklos sričiai suplanuotų lėšų). Visais šiais projektais prisidedama prie 2A tikslinės srities įgyvendinimo – ekonominės veiklos rezultatų gerinimo ir palankesnių sąlygų ūkių restruktūrizavimui ir modernizavimui sudarymo.

Paraiškų veiklos sričiai 16.4 „Parama trumpų tiekimo grandinių ir vietos rinkų skatinimui vietos lygmeniu“ iki 2017 m. nebuvo pateikta. Rengiantis 2018 m. kvietimui teikti paraiškas, buvo atlikta daug supaprastinimų.

Parama mokymosi visą gyvenimą skatinimui (1C tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 1C tikslinės srities įgyvendinimo turi prisidėti dvi priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ veiklos sritis 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“.

Iki 2017 m. pab. pagal abi priemones M01 ir M02, skirtas žinių perdavimui, informavimui ir konsultavimui, **pavirtintos paramos** dalis siekė 14 proc., o **išmokėtos** – 8 proc. visam laikotarpiui skirtos paramos. Plačiau priemonių finansinis įgyvendinimas pristatytas 1A tikslinės srities analizėje.

Siekiant skatinti mokymąsi visą gyvenimą (1C TS), numatytas **tikslo rodiklis** T3 „Bendras mokymų pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 14 straipsnį dalyvių skaičius“, kuris yra susietas su priemonės M01 produkto rodikliu „Mokymų dalyvių skaičius“. Iki 2017 m. pab. bendras mokymuose dalyvavusiųjų skaičius buvo 1 523, kas sudaro 1 proc. 2023-iems metams numatyto tikslo.

2014–2017 m. buvo baigti 2 profesinio mokymo ir įgūdžių įgijimo projektai, kurių metu įgyvendinti 165 dienų trukmės mokymai, o juose dalyvavo 1 523 mokymų dalyviai. Šiems projektams skirta daugiau kaip 177 tūkst. paramos. Vieno iš mokymų projektų tema buvo skirta ūkių veiklos rezultatų gerinimui, modernizavimui bei restruktūrizavimui (prisidedanti prie 2A tikslinės srities įgyvendinimo), kito – agrarinės aplinkosaugos klausimams (prisidedanti prie 4 prioriteto įgyvendinimo).

2 PRIORITETAS. ŽEMĖS ŪKIO KONKURENCINGUMAS IR TVARUS MIŠKŲ VALDYMAS

Programos **antras prioritetas** (P2) yra skirtas ūkių perspektyvumui ir visų tipų **žemės ūkio veiklos konkurencingumui** visuose regionuose **didinti**, taip pat **inovacinėms ūkių technologijoms ir tvariam miškų valdymui skatinti**. Šį prioritetą sudaro trys tikslinės sritys:

- **2A:** visų ūkių ekonominės veiklos rezultatų gerinimas ir palankesnių sąlygų **ūkių restruktūrizavimui ir modernizavimui** sudarymas, visų pirma siekiant intensyvinti dalyvavimą rinkoje ir orientavimą, taip pat žemės ūkio įvairinimą;< >: palankesnių sąlygų sudarymas reikiamos kvalifikacijos ūkininkams **pradėti veiklą žemės ūkio sektoriuje** ir visų pirma kartų kaitos palengvinimui;
- **2B: miškininkystės ekonominės vertės didinimas** ir miško plotų plėtra.

2014–2017 m. iš viso buvo paremtos 2 398 žemės ūkio valdos, iš kurių 2 139 įgyvendino investicijų į ūkių restruktūrizavimą ir modernizavimą projektus, o 259 – jaunųjų ūkininkų įsikūrimo projektus. Taip pat buvo paremti 2 007 smulkūs ūkiai, siekiant jiems sudaryti sąlygas aktyviau dalyvauti rinkoje. Be to, buvo vykdomos investicijos į su žemės ūkio ir miškininkystės plėtra, modernizavimu ar pritaikymu susijusią infrastruktūrą. Šioje srityje buvo įgyvendinti 93 žemės ūkio vandentvarkos projektai. Viešosios išlaidos šiems projektams siekė 26,5 mln. eurų. Taip pat buvo įgyvendinti 7 projektai, kurie skirti miškų infrastruktūrai gerinti, o jiems išmokėtos paramos suma siekė 427,6 tūkst. eurų. Pagal antrąjį prioritetą investicijos buvo skirtos ir miškininkystės technologijų diegimui bei miško produktų perdirbimui, rinkodarai. Šioje srityje iki 2017 m. pabaigos buvo įgyvendintas 31 projektas, kuriam išmokėtų lėšų suma sudarė daugiau nei 1,4 mln. eurų.

2014–2017 m. pagal antrąjį prioritetą patvirtinta lėšų suma siekė 382 235 898 eurus ir sudarė 63 proc. nuo visam programavimo laikotarpiui šio prioriteto įgyvendinimui skirtos lėšų sumos. Iki 2017 m. pabaigos pagal antrąjį prioritetą išmokėtos paramos suma siekė 289 068 096 eurus ir sudarė 47 proc. visos šiam prioritetui skirtos lėšų sumos, o Europos Komisijai deklaruotos lėšos siekė 263 707 578,22 eurų ir sudarė 43

proc. visos prioriteto įgyvendinimui skirtos lėšų sumos. Didžiausia paramos lėšų dalis buvo išmokėta pagal 2A tikslinę sritį, o mažiausia – pagal 2C tikslinę sritį.

Parama ūkių modernizavimui (2A tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 2A tikslinės srities, kuria siekiama gerinti ūkių ekonominės veiklos rezultatus ir sudaryti palankesnes sąlygas ūkių restruktūrizavimui bei modernizavimui (intensyvesniam dalyvavimui rinkoje bei žemės ūkio įvairinimui), įgyvendinimo turi prisidėti penkios priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritys 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ bei 4.2 „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“ ir veiklos sritys 4.3 „Parama investicijoms į su žemės ūkio ir miškininkystės plėtra, modernizavimu ar pritaikymu susijusią infrastruktūrą“ veiklos 4.3.1. „Parama žemės konsolidacijai“ ir 4.3.2 „Parama žemės ūkio vandentvarkai“;
- M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis 6.3 „Parama smulkiesiems ūkiams“.

Iki 2017 m. pabaigos paramos **lėšos buvo patvirtintos ir išmokėtos** pagal visas 2A tikslinės srities priemones.

Pagal visas priemones patvirtinta parama siekė 335,1 mln. eurų ir sudarė 64 proc. visos šiai tikslinei sričiai skirtos paramos sumos. Ji buvo beveik 24 proc. didesnė nei 2016 m. pabaigoje patvirtinta parama. 2017 m. reikšmingai išaugo patvirtinta parama pagal priemonės M01 veiklos sritį 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“ – 2017 m. pabaigoje patvirtintos paramos suma siekė 2,2 mln. Eurų, kai tuo tarpu 2016 m. pabaigoje ji siekė vos 200 tūkst. eurų. Mažiausia paramos suma buvo patvirtinta pagal priemonę M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“ (vos 7 632 Eurai arba 0,44 proc. skirtos paramos). Verta paminėti, kad 2017 m. šiai priemonei parama buvo patvirtinta pirmą kartą per tikslinės srities įgyvendinimo laikotarpį. Daugiausiai paramos patvirtinta pagal priemonę M04 – patvirtintos paramos suma siekė 315,7 mln. Eurų, o tai sudarė netgi 94 procentus visoms priemonėms patvirtintos paramos sumos per ataskaitinį laikotarpį.

Išmokėta parama siekė 257,2 mln. eurų, o tai sudarė 49 proc. šiai tikslinei sričiai Programoje skirtos paramos. Priemonėms M01 ir M02 parama buvo išmokėta pirmą kartą per Programos įgyvendinimo laikotarpį. Daugiausia paramos buvo išmokėta pagal priemonę M04 (242,2 mln. eurų) ir ji siekė 50,2 proc. skirtos paramos (nuo praėjusių metų įgyvendinimo lygis išaugo 24 procentiniais punktais). Didžiausią įgyvendinimo lygį (76,4 proc.) pasiekė M06 priemonė, pagal kurią buvo išmokėta 12,9 mln. eurų. Lyginant su praėjusiais metais, išmokėta suma padvigubėjo. Mažiausią įgyvendinimo lygį pagal išmokėtą (kaip ir pagal patvirtintą) paramą pasiekė M02 priemonė (7 632 Eurai arba 0,44 proc.).

Ūkių modernizavimo (2A TS) mastui nustatyti numatytas **tikslo rodiklis T4** „Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą investicijoms į restruktūrizavimą ir modernizavimą, procentinė dalis“ yra susietas su priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritys 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ produkto rodikliu „Valdų, gaunančių žemės ūkio valdoms skirtą paramą investicijoms, skaičius“.

2014–2017 m. iš viso buvo modernizuotos 2 139 žemės ūkio valdos, t. y. šių valdų modernizavimo paramos

projektai buvo baigti įgyvendinti. Remiantis Programoje nurodyta su kontekstu susijusio rodiklio reikšme, iš viso Lietuvoje buvo užregistruotos 199 910 žemės ūkio valdos, todėl iki 2017 m. pabaigos paramą gavusių valdų procentinė dalis sudarė 1,07 proc. visų Lietuvoje registruotų žemės ūkio valdų. 2014–2017 m. buvo pasiekta 42 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės ir jo pasiekimas beveik padvigubėjo lyginant su 2016 m. Atkreiptinas dėmesys, kad 2014–2017 m. papildomai paramą investicijoms į ūkių restruktūrizavimą gavo 291 smulkusis ūkis (įgyvendinti verslo planai) pagal M06 priemonės veiklos sritį 6.3 „Parama smulkiesiems ūkiams“, kurie nėra įskaičiuojami į tikslo rodiklio pasiekimą.

2017 m. buvo užbaigtas pirmasis projektas pagal priemonės M01 veiklos sritį 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžių įgijimui“. Šio projekto metu įgyvendinti mokymai, kurių trukmė siekė 20 dienų ir kuriuose apmokyti 203 dalyviai. Lyginant su Programoje numatytais tikslais, šios priemonės produkto rodiklių įgyvendinimo lygis yra labai mažas. Tačiau duomenys apie patvirtintas priemonės paraiškas ir joms skirtą paramą rodo, kad reikšmingos pažangos galima tikėtis ateinančiais metais: iš viso buvo patvirtinta 17 projektų, kuriems skirtų viešųjų išlaidų suma siekia 23 proc. visam laikotarpiui Programoje priemonei skirtos paramos. Pažymėtina, kad projektai turi būti įgyvendinti per 2 metus.

Kaip jau minėta, 2017 m. pirmą kartą per tikslinės srities įgyvendinimo laikotarpį buvo patvirtinta ir išmokėta parama pagal M02 priemonę. Nors užbaigtų projektų dar nebuvo (t. y. laikotarpis, per kurį galima panaudoti patvirtintą paramą, dar nesibaigęs), konsultavimo paslaugomis jau pasinaudojo 48 paramos gavėjai. Vis dėlto, lyginant su priemonei numatytais produkto rodiklių tikslais, šie pasiekimai yra labai maži (viešųjų išlaidų dydis siekia 0,4 proc., o konsultuojamų paramos gavėjų skaičius – 3,9 proc. tikslo). Nors rodiklių pasiekimai yra maži, tačiau faktiškai suteiktų konsultacijų, prisidedančių prie 2A tikslinės srities įgyvendinimo (konkurencingumo didinimo), buvo paremta gerokai daugiau. Vykdam stebėseną, daugelis konsultacijų buvo nurodomos kaip prisidedančios prie 4 prioriteto įgyvendinimo, nors apėmė ir konkurencingumo stiprinimo klausimus (pvz. konsultacijos dėl teisės aktų nustatytų žemės ūkio veiklos valdymo reikalavimų). Nuo 2018 m. buvo peržiūrėtas teikiamų konsultacijų ir jų temų priskyrimas tikslinėms sritims, o tai turėtų padidinti 2A tikslinės srities pasiekimus.

Pastebimai didesni pasiekimai įgyvendinant M04 ir M06 priemonių rodiklius. Iki 2017 m. pabaigos pagal M04 priemonės veiklos sritį 4.1 projektus įgyvendino 2.139 žemės ūkio valdos (rodiklio įgyvendinimo lygis siekia beveik 42 proc.). Iš viso įgyvendinti 2 228 projektai. Remiantis NMA duomenimis, beveik visų projektų paraiškose buvo nurodyta, kad juose diegiamos inovacijos (2 219 iš 2 228). Daugiausia lėšų buvo skirta naujos žemės ūkio technikos ir įrangos įsigijimui bei naujiems technologiniams įrenginiams. Augalininkystės sektoriaus projektuose išigyjama technika daugiausia apėmė frontalius krautuvus, javų kombainus, sėjamašias, trąšų barstytuvus, traktorius, purkštuvus; investicijos į naujus technologinius įrenginius daugiausiai buvo skirtos grūdų sandėliavimo įrangai, grūdų džiovykloms. Gyvulininkystės projektuose investicijos į įrangą ir techniką apėmė naujų traktorių, frontalių krautuvų, grėblių įsigijimą; taip pat išigyjama mėšlo šalinimo įranga, pieno aušintuvai, investuojama į statybą, rekonstravimą bei kapitalinį remontą (pavyzdžiui, fermų statybą), N, O ir SL kategorijų transporto priemonių, įsigijimą. Įgyvendinant uogininkystės sektoriaus projektus išigyjami traktoriai, žoliapjovės, šienapjovės, o taip pat buvo investuota į sodmenis ir sodinimo darbus ir kitas sritis (statybą, rekonstravimą ir pan.). Daržininkystės sektoriuje taip pat daugiausiai investicijų skirta žemės ūkio technikai (bulvių kasimo kombainams, bulvių rūšiuotuvams, pakabinamiems apverčiamiems plūgams, krautuvams, lapų pjovėjams ir kt.); taip pat buvo investuota į naujus technologinius įrenginius (pvz., pirktos morkų plovimo mašinos). Sodininkystės sektoriaus projektuose investicijos buvo skirtos sodo purkštuvams, skirtingų paskirčių traktoriams, sodo žoliapjovėms įsigyti, sodmenims (įsigyta lazdynų, obelų, kriaušių sodinukų) ir jų sodinimo darbams (paslaugoms). Didelę dalį asmenų, gavusių paramą, sudarė vyrai (78 proc.). Net 62 proc. vyrų ūkininkų sudarė ūkininkai, kurie buvo jaunesni nei 40 metų. Viešosios išlaidos ūkių modernizavimo projektams

sudarė 175,6 mln. eurų (įgyvendinimo lygis siekia 45,8 proc.).

2014–2017 m. pagal M04 priemonę (veiklos sritį 4.3 „Parama investicijoms į žemės ūkio ir miškininkystės infrastruktūros plėtrą ir pritaikymą“) taip pat buvo įgyvendinti 93 veiksmai (žr. *[išnaša]*). Visi projektai buvo skirti žemės ūkio vandentvarkos gerinimui.

[išnaša] 57 užbaigti projektai vandentvarkos sektoriuje buvo patvirtinti dar pagal 2007–2013 m. taisykles, tačiau finansuoti jau iš 2014–2020 m. lėšų. Likusieji 36 užbaigti projektai buvo patvirtinti jau pagal 2014–2020 m. taisykles.

Įgyvendinus projektus buvo pagerinta melioracijos statinių būklė 6 976 ha žemės plote, rekonstruota 237 km ilgio griovių, 1 287 km ilgio drenažo linijų (žr. *[išnaša]*). Pagal šią veiklos sritį taip pat įgyvendinami 8 žemės konsolidacijai skirti projektai, tačiau iki 2017 m. pabaigos jie dar nebuvo baigti. Viešosios išlaidos investicijoms į šiuos infrastruktūrinius projektus sudarė daugiau nei 26,45 mln. Eurų. Paminėtina, kad parama žemės ūkio vandentvarkai (pavyzdžiui, lauko drenažo inžinerinės infrastruktūros atnaujinimui, lauko drenažo sistemų pritaikymui joms keliamiems aplinkosauginiams reikalavimams ir kt.) buvo viena populiariausių paramos priemonių 2007–2013 m. ir tokia išliko 2014–2020 m. Tačiau 2017 m. jos įgyvendinimą kiek apsunkino nepalankios meteorologinės sąlygos šalyje, dėl kurių apsunkintas melioracijos darbų vykdymas ir neįgyvendinta dalis projektų.

[išnaša] ŽŪM pateikta VĮ „Valstybės žemės fondas“ informacija.

Įgyvendinant M04 priemonės projektus, be viešosios paramos taip pat buvo investuojamos ir privačios lėšos – bendra investuotų lėšų suma siekė 345.125.428 Eurų ir ji yra 1,86 karto didesnė nei viešųjų lėšų suma (žr. *[išnaša]*) (tai rodo, kad investuotas 1 Eurą paramos pritraukė 0,86 Euro privačių investicijų).

[išnaša] Visos viešosios lėšos M04 priemonės projektams, prisidedantiems prie gal 2A TS, neįskaičiuojamos mokėjimų, siekė 185,5 mln. eurų.

2014–2017 m. paramą pagal 2014–2020 m. priemonės M06 veiklos sritį 6.3 „Parama smulkiems ūkiams“ gavo 291 smulkusis ūkis, kurių projektai buvo baigti įgyvendinti (projektų skaičius – 292). Lyginant su 2016 m. (kuomet paramą gavusių ūkių skaičius siekė 72), pasiekimas reikšmingai išaugo. Paminėtina, kad iki 2017 m. pabaigos taip pat buvo paremta 1 715 valdų pagal tęstinius 2007–2013 m. KPP įsipareigojimus pagal priemonę „Pusiau natūrinis ūkininkavimas“. Taigi bendras paremtų projektų skaičius (pagal naujus ir tęstinius įsipareigojimus) siekė 2 006, ir bendras pasiekimo lygis siekė 72,2 proc. Baigtiems įgyvendinti smulkių ūkių projektams skirtos viešosios išlaidos siekė 6,84 mln. Eurų paramos (pasiekimo lygis – 40,5 proc.), iš kurių 4,27 mln. eurų buvo skirta pagal 2014–2020 m. KPP paramą gavusiems smulkiems ūkiams, o 2,57 mln. eurų – tęstiniams 2007–2013 m. įsipareigojimams pagal priemonę „Pusiau natūrinis ūkininkavimas“ vykdyti. Bendra investicijų suma siekė 7,16 mln. eurų, iš jų investicijos naujai pagal 2014–2020 m. KPP įgyvendinamuose projektuose sudarė 4,59 mln. eurų. Tai rodo, kad nepaisant to, kad parama smulkiems ūkiams teikiama kaip išmoka (15 tūkst. eurų), paramos gavėjai prie projektų įgyvendinimo siek tiek prisidėjo ir nuosavomis lėšomis (bendra investicijų suma buvo 7 proc. didesnė nei viešosios išlaidos paramos pagal 2014–2020 m. KPP gavėjams).

2014–2017 m. pagal M16 priemonę dar nebuvo baigtų projektų, bet jau patvirtinta ir įgyvendinama 11 projektų – 5 projektai, kuriais kuriamos EIP veiklos grupės ir vystoma jų veikla, ir 6 projektai, kuriais skatinamas smulkių ūkių bendradarbiavimas. Jiems patvirtintų viešųjų lėšų suma sudarė beveik penktadalį skirtos paramos (18,8 proc.).

Remiantis specifinių rodiklių pasiekimais iki 2017 m. pab., galima teigti, kad iki 2017 m. pab. jaunųjų

ūkininkų, pasinaudojusių parama investicijoms į žemės ūkio valdas ir investicijoms verslui pradėti, dalis buvo didesnė nei planuota programoje – sudarė 60 proc. ir 63 proc. šių veiklos sričių paramos gavėjų, kai planuota, kad jų dalis sieks mažiau nei pusę (40 proc.) Vertinant paramos gavėjų pasiskirstymą pagal sektorius, matyti, kad mažesniu mastu nei planuota įgyvendinami gyvulininkystės bei sodininkystės sektoriaus, o paramos smulkiesiems ūkiams priemonėje – taip pat ir augalininkystės sektoriaus investiciniai projektai.

Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui (2B tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 2B tikslinės srities, kuria siekiama sudaryti palankesnes sąlygas reikiamos kvalifikacijos ūkininkams pradėti veiklą žemės ūkio sektoriuje ir palengvinti kartų kaitą, įgyvendinimo turi prisidėti trys priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ veiklos sritis 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis 6.1 „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“.

Iki 2017 m. pabaigos paramos **lėšos buvo patvirtintos ir išmokėtos** pagal visas tris prie 2B tikslinės srities prisidedančias priemones.

Patvirtintos paramos suma siekė 43,5 mln. eurų ir tai sudarė 65,9 proc. šios tikslinės srities įgyvendinimui skirtos paramos sumos. Pagal priemonių M01 ir M02 veiklos sritis, prisidedančias prie 2B tikslinės srities, patvirtintos paramos suma siekė apie penktadalį joms skirtos paramos. Didžiausia paramos suma (43,2 mln. eurų) buvo patvirtinta pagal priemonės M06 veiklos sritį „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“. Šios srities patvirtintos paramos dydis siekia 65,9 proc. priemonei skirtos paramos dydžio.

Pagal 2B tikslinę sritį išmokėtos paramos suma siekė 29,8 mln. eurų ir sudarė 45,1 proc. visam programavimo laikotarpiui skirto finansavimo. Iki 2017 m. pabaigos lėšos buvo išmokėtos pagal visas tris priemones. Pažymėtina, kad 2017 m. buvo pirmieji metai, kuomet lėšos pradėtos mokėti M01 ir M02 priemonių projektams, prisidedantiems prie 2B tikslinės srities – jiems išmokėtų lėšų suma siekė atitinkamai 2,4 proc. ir 19,1 proc. skirtos paramos. Priemonės M06 finansinio įgyvendinimo lygis pasiekė 45,9 proc.

Siekiant paremti jaunųjų ūkininkų įsikūrimą, 2B tikslinei sričiai buvo numatytas **tikslo rodiklis T5** „Žemės ūkio valdų, parengusių pagal Programą remiamą verslo plėtros planą / gavusių investicijų jaunesiems ūkininkams, procentinė dalis (2B tikslinė sritis)“ ir jis susietas su priemonės M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities 6.1 „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ produkto rodikliu „Paramos gavėjų (valdų), gaunančių jaunesiems ūkininkams skirtą paramą verslui pradėti, skaičius“.

2014–2017 m. jaunųjų ūkininkų, gavusių paramą verslui pradėti ir jau įgyvendinusių projektus, skaičius siekė 259. Remiantis Programoje nurodyta su kontekstu susijusio rodiklio reikšme, iš viso Lietuvoje 2013 m. buvo užregistruotos 199 910 žemės ūkio valdos. Taigi 2017 m. žemės ūkio valdų, gavusių jaunesiems ūkininkams skirtų investicijų, procentinė dalis sudarė 0,13 proc. visų Lietuvoje registruotų žemės ūkio valdų, o tai reiškia, jog 2014–2017 m. periodu buvo pasiekta 18,57 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės.

2014–2017 m. laikotarpiu pagal priemones M01 ir M02 užbaigtų projektų dar nebuvo, tačiau tam tikra pažanga jau pasiekta. Priemonės M01 veiklos sričiai 1.1 buvo patvirtinta 159 842 eurų parama, kuri šiuo metu yra naudojama įgyvendinant 3 profesinių mokymų jaunesiems ūkininkams projektus. Pagal priemonei

M02 patvirtintą paramą (kuri siekia 20 proc. tikslo) konsultavimo paslaugomis jau pasinaudojo 311 jaunųjų ūkininkų. Tai siekia net 90 proc. Programoje numatyto konsultuojamų paramos gavėjų skaičiaus. Tačiau projektai dar neužbaigti ir laikotarpis, per kurį galima panaudoti patvirtintą paramą, dar nesibaigęs.

Kaip minėta anksčiau, investicinę paramą verslui pradėti pagal priemonę M06 gavo 259 jaunieji ūkininkai. 170 paramą gavusių valdų priklausė vyrams, o 89 – moterims. Visos viešosios išlaidos įgyvendintiems projektams siekė 14,7 mln. Eurų, o bendrosios investicijos buvo 6 proc. didesnės ir siekė 15,6 mln. Eurų. Didesnės bendrosios investicijos rodo, kad dalis jaunųjų ūkininkų prie projektų įgyvendinimo prisidėjo ir nuosavomis lėšomis, nepaisant to, kad jaunųjų ūkininkų įsikūrimo projektui įgyvendinti mokama vienodo dydžio išmoka (40 tūkst. Eurų). Įgyvendinant projektus jaunieji ūkininkai investavo į naujos žemės ūkio technikos (pvz. frontaliųjų krautuvų, kultivatorių, purkštuvų) įsigijimą, ūkinių gyvūnų (mėsinių galvijų, danielių, avių, telyčių) įsigijimą, daugiamečių augalų (braškių daigų, aviečių, šaltalankių sodinukų ir t.t.) įsigijimą, taip pat investuota į infrastruktūros kūrimą ir statybą (aptvarų įrengimą, angarų statybas ir t.t.)

Pagal 2B tikslinę sritį buvo numatyti penki specifiniai Programos rodikliai, matuojantys paramą pagal priemonės M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį 6.1 „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ gavusių ūkių skaičių pagal sektorius (augalininkystės, daržininkystės, gyvulininkystės, sodininkystės, uogininkystės).

Iki 2017 metų pabaigos iš visų paramą gavusių ūkių net 86 proc. ūkių sudarė gyvulininkystės ūkiai. Vertinant pagal specifiniams rodikliams numatytų tikslų įgyvendinimo lygį, geriausi pasiekimai stebimi daržininkystės sektoriuje (numatyta siektina reikšmė buvo visiškai įgyvendinta), o mažiausiu mastu įgyvendintas paramą gavusių ūkių augalininkystės sektoriuje skaičiaus rodiklis – paramą gavo tik 6 ūkiai (arba 1,1 proc. numatyto tikslo).

Miškininkystės ekonominės vertės didinimas (2C+ tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 2C+ tikslinės srities, kuria siekiama didinti miškininkystės ekonominę vertę ir skatinti miško plotų plėtrą, įgyvendinimo prisideda keturios priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities 4.3 „Parama investicijoms į su žemės ūkio ir miškininkystės plėtra, modernizavimu ar pritaikymu susijusią infrastruktūrą“ veikla 4.3.3 „Parama miškų infrastruktūrai gerinti“;
- M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos sritis 8.6 „Investicijos į miškininkystės technologijas“.

Iki 2017 m. pabaigos paramos **lėšos buvo patvirtintos ir išmokėtos** pagal visas prie 2C+ tikslinės srities prisidedančias priemones.

Pagal 2C+ tikslinę sritį iš viso buvo patvirtinta 3,6 mln. eurų suma ir sudarė 20,9 proc. visos šiai tikslinei sričiai Programoje skirtos paramos. Lyginant su kitomis 2 prioriteto tikslinėmis sritimis, tai yra reikšmingai mažiau. Pagal priemonės M01 veiklos sritį 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“ buvo patvirtinta 71 663 eurų suma, o tai sudarė vos 5,5 proc. Programoje skirtos paramos. Tuo tarpu paraiškos priemonei M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo“ pradėtos tvirtinti tik 2017 m., o iki metų pabaigos patvirtintos paramos suma siekė jau daugiau kaip 20 proc. Programoje skirtos paramos. Priemonės M04 veiklai 4.3.3 „Parama miškų infrastruktūrai gerinti“ ir priemonės M08 veiklos

sričiai 8.6 „Investicijos į miškininkystės technologijas“ patvirtintos paramos dalis nuo Programoje skirtos atitinkamai siekė 37 proc. ir 17 proc.

Pagal 2C+ tikslinę sritį išmokėtos paramos suma siekė beveik 2,1 mln. eurų ir sudarė 11,9 proc. visam programavimo laikotarpiui šiai tikslinei sričiai skirto finansavimo. Nors išmokėtos paramos dalis yra mažesnė nei kitose 2 prioriteto tikslinėse srityse bei mažesnė nei Programos finansinio įgyvendinimo vidurkis (kuris siekia 38 proc.), tačiau, lyginant su praėjusiais metais, pastebima nemaža pažanga. 2017 m. priemonėms M01 ir M02 buvo pirmieji metai, kuomet buvo išmokėta parama. Tuo tarpu finansinio įgyvendinimo lygis pagal M04 ir M08 priemones išaugo po 8 procentinius punktus.

2C+ tikslinei sričiai numatytas **tikslo rodiklis** „Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus“.

Iki 2017 m. pabaigos buvo sukurtos 35 naujos darbo vietos ir rodiklio įgyvendinimo lygis siekė 35 proc. Visos šios darbo vietos buvo sukurtos įgyvendinus miško kirtimo, apvaliosios medienos ir medienos biokuro technologijų diegimui skirtus projektus pagal 8.6 veiklos sritį.

2014–2017 m. laikotarpiu pagal priemones M01 ir M02 užbaigtų projektų dar nebuvo, tačiau tam tikra pažanga jau pasiekta. Pagal priemonės M01 veiklos sritį 1.1 buvo patvirtintas 1 profesinio mokymo miškininkystės srityje projektas, kuriam skirta 71 663 eurų parama (5,5 proc. tikslo). Pagal priemonei M02 patvirtintą paramą (kuri siekia 21 proc. tikslo) konsultavimo paslaugomis jau pasinaudojo 107 miško valdytojai. Tai siekia 51 proc. konsultuojamų paramos gavėjų skaičiaus rodiklio tikslo. Tačiau šie projektai dar neįgyvendinti ir laikotarpis, per kurį galima panaudoti patvirtintą paramą, dar nesibaigęs.

Daugiausia 2C+ tikslinės srities viešųjų išlaidų – 1,4 mln. Eurų – skirta M08 priemonės 8.6 veiklos srities projektams. Panaudojant šias lėšas 2014–2017 m. buvo įgyvendintas 31 projektas, kuriuose diegtos miškininkystės technologijos ir kuriais prisidėta prie miškų ūkio modernizavimo bei ekonominės vertės didinimo, medynų rekonstrukcijos, biokuro gamybos, panaudojant miško kirtimo atliekas. Bendra projektams įgyvendintų investicijų suma siekė net 4,3 mln. Eurų – 3 kartus didesnė nei viešosios išlaidos. Atkreiptinas dėmesys, kad ši veiklos sritis 2014–2017 m. pasiekė kiek mažesnius rezultatus nei planuota. Siekiant padidinti veiklos populiarumą, 2017 m. atlikti Programos pakeitimai, panaikinant maksimalios paramos projektui ribą. 2015–2016 m. paraiškų rinkimo rezultatai parodė, kad paramos sumos vienam projektui ribojimas dalinai prisidėjo prie mažesnio nei buvo tikėtasi priemonės veiklos srities įgyvendinimo. Maksimali paramos suma vienam projektui neskaitino potencialių pareiškėjų įsigyti inovatyvių įrenginių ar įrangos, nes įsigyjant stambią miškų ūkio įrangą, 50 tūkst. Eurų paramos suma vienam projektui sudaro per mažą procentinę dalį projekto vertės, kad būtų patrauklu investuoti. Be to, paramos sumos iki 50 tūkst. Eurų vienam projektui ribojimas didino administracinę našta tiek pareiškėjams, tiek administruojančioms institucijoms.

Iki 2017 m. pabaigos taip pat buvo įgyvendinti 7 miškų infrastruktūros gerinimo projektai pagal priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį 4.3, kurie buvo skirti miško kelių įrengimui ir rekonstrukcijai, taip pat su miško keliais susijusių įrenginių ar statinių įrengimui (pavyzdžiui, griovių, pralaidų, nuovažų, tiltų statybai ir pan.). Projektams skirta 426,7 tūkst. Eurų paramos ir dar beveik tiek privačių investicijų (bendra investicijų suma siekė 803 tūkst. Eurų).

Specifinių Programos rodiklių pagal šią tikslinę sritį nebuvo numatyta.

3 PRIORITETAS. MAISTO TIEKIMO GRANDINIŲ ORGANIZAVIMO SKATINIMAS

Programos **trečias prioritetas (P3)** yra skirtas **maisto grandinės organizavimo skatinimui**, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje. Šį prioritetą

sudaro dvi tikslinės sritys:

- **3A:** pirminės produkcijos gamintojų konkurencingumo didinimas geriau juos integruojant į **žemės ūkio maisto produktų grandinę taikant kokybės sistemas, kuriant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę**, propaguojant vietos rinkas ir pasitelkiant **trumpas tiekimo grandines, gamintojų grupes** ir tarpšakines organizacijas;
- **3B:** ūkių rizikos prevencijos ir valdymo rėmimas.

2014–2017 m. parama buvo išmokėta šioms prie 3A tikslinės srities prisidedančioms veikloms: žinių perdavimui ir informavimui, konsultavimo paslaugoms, ūkininkų dalyvavimui žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemose ir su tuo susijusių patiriamų išlaidų kompensavimui, taip pat ūkių modernizavimui, žemės ūkio produktų perdirbimui, rinkodarai ir plėtrai, siekiant aukštesnės produktų kokybės. Buvo užbaigti 23 projektai, kuriems skirta parama investicijoms žemės ūkio valdose bei investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą. Svarbu paminėti, kad 2017 m. pagal 3A tikslinę sritį paramos lėšos buvo išmokėtos 207 žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemų dalyviams: 160 dalyvių pagal tęstinius 2007–2013 m. KPP įsipareigojimus ir 47 pateikusiems naujas paraiškas pagal 2014–2020 m. KPP.

2017 m. įgyvendinant 3B tikslinę sritį, skirtą paskatinti žemės ūkio valdų dalyvavimą rizikos valdymo sistemose, patvirtinta ir išmokėta daugiau kaip 1,5 mln. eurų paramos, kurią gavo 402 ūkiai. Paramos lėšomis kompensuota sumokėtos draudimo įmokos dalis.

2014–2017 m. pagal trečiąjį prioritetą patvirtinta lėšų suma siekė 50,6 mln. eurų ir sudarė beveik 31 proc. nuo visam programavimo laikotarpiui šio prioriteto įgyvendinimui skirtos lėšų sumos. Išmokėtos paramos suma siekė beveik 21 mln. eurų ir sudarė beveik 13 proc. visos šiam prioritetui skirtos lėšų sumos. Visos išmokėtos lėšos iki 2017 m. pabaigos buvo deklaruotos Europos Komisijai.

Žemės ūkio produktų perdirbimas, kokybės sistemos, trumpos maisto tiekimo grandinės, gamintojų grupės (3A tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 3A tikslinės srities, kuria siekiama didinti pirminės produkcijos gamintojų konkurencingumą geriau juos integruojant į žemės ūkio maisto produktų grandinę (taikant kokybės sistemas, kuriant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, propaguojant vietos rinkas ir pasitelkiant trumpas tiekimo grandines, gamintojų grupes ir tarpšakines organizacijas), įgyvendinimo prisideda šešios priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M03 „Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos“;
- M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritys 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ ir 4.2 „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“;
- M09 „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“;
- M16 „Bendradarbiavimas“.

Iki 2017 m. pabaigos **parama buvo patvirtinta ir išmokėta** pagal 4 iš 6 prie 3A tikslinės srities

prisidedančių priemonių.

Pagal visas priemones patvirtinta parama siekė 49,05 mln. eurų ir sudarė kiek daugiau nei 33 proc. visos šiai tikslinei sričiai skirtos paramos sumos. Ji buvo 12 proc. didesnė nei 2016 m. pabaigoje patvirtinta parama. Didžiausią patvirtintos paramos dalį (net 98,6 proc.) sudarė parama, skirta priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ 4.1 ir 4.2 veiklos sritims. Joms buvo patvirtinti 48,4 mln. eurų ir ši suma buvo 11 proc. didesnė nei 2016 m. pabaigoje. Priemonei M03 „Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos“ patvirtinta parama siekė 538 248 Eurais ir buvo beveik dvigubai didesnė nei 2016 m. pabaigoje. 2017 m. taip pat pradėtas priemonių M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ bei M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“ finansinis įgyvendinimas, nors pasiekta pažanga buvo labai nedidelė.

2014–2017 m. išmokėta parama siekė 19.384.921 Eurais, o tai sudarė 13 proc. šiai tikslinei sričiai Programoje skirto finansavimo. Didžiausia suma išmokėta investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir plėtrą, t. y. priemonei M04. Jai buvo išmokėti 18.839.998 Eurais, o įgyvendinimo lygis siekė 14,9 proc. (palyginimui, 2016 m. pabaigoje įgyvendinimo lygis buvo 4,3 proc.). Du kartus padidėjo dalyvavimui maisto kokybės sistemose skatinti (priemonei M03) išmokėtos lėšos, kurios 2017 m. pabaigoje siekė 538.249 eurus, o įgyvendinimo lygis – 12,7 proc. 80 tūkst. eurų išmokėti pirmą kartą kokybės sistemose dalyvaujantiems pareiškėjams, o beveik 458 tūkst. eurų – vykdant tęstinius išpareigojimus pagal 2007–2013 m. KPP. Mažiausiu mastu iš 4 pradėtų priemonių įgyvendintos „minkštosios priemonės“ – mokymų ir informavimo bei konsultavimo priemonės M01 ir M02. Joms išmokėtų lėšų suma nesiekė 1 proc. nuo skirtos paramos.

Iki 2017 m. pabaigos vis dar nebuvo jokių pasiekimų pagal M09 ir M16 priemones. Įgyvendinant M09 priemonę, buvo gauta tik viena paraiška, kurią Nacionalinė mokėjimų agentūra atmetė dėl nepakankamos kokybės. Įgyvendinant M16 priemonės veiklos sritį 16.4., taip pat buvo gauta 1 paraiška, tačiau ją pareiškėjas atsiėmė pats. Pagrindine sunkaus priemonių įgyvendinimo priežastimi galima įvardinti žemės ūkio subjektų nenorą kooperuotis.

Siekiant skatinti maisto tiekimo grandinės organizavimą (3A TS), numatytas **tikslo rodiklis T6** „Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą už dalyvavimą kokybės sistemose, vietos rinkose, trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse / organizacijose, procentinė dalis“, kuris yra susietas su priemonės M03 „Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos“ produkto rodikliu „Remiamų ūkių skaičius“, priemonės M09 „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“ produkto rodikliu „Valdų, dalyvaujančių remiamose gamintojų grupėse, skaičius“ bei priemonės M16 „Bendradarbiavimas“ produkto rodikliu „Žemės valdų, dalyvaujančių teikimo grandinės dalyvių bendradarbiavimo/vietos veiklos skatinimo programose, skaičius“. Iki 2017 m. pabaigos buvo paremtos 207 žemės ūkio valdos, dalyvaujančios kokybės sistemose, o tai sudarė 0,1 proc. visų Lietuvoje 2013 m. registruotų žemės ūkio valdų skaičiaus (remiantis Programoje nurodyta su kontekstu susijusio rodiklio reikšme).

2017 m. buvo pradėti įgyvendinti prie 3A tikslinės srities prisidedantys projektai pagal priemones M01 ir M02: pradėtas 1 mokymų projektas pagal 1.1 veiklos sritį bei 1 parodomasis projektas pagal 1.2 veiklos sritį ir įgyvendinamos 3 konsultavimo paraiškos. Iki 2017 m. pabaigos šie projektai dar nebuvo baigti, tačiau konsultavimo paslaugomis jau pasinaudojo 3 paramos gavėjai.

2017 m. pagal priemonę M03 „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos“ įsitraukimo į žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemas išlaidos buvo kompensuotos 207 paramos gavėjams, iš kurių 160 buvo pateikę paraiškas pagal 2007–2013 m. KPP, o 47 – pagal 2014–2020 m. KPP. Paminėtina, kad 2023 metams suplanuota pasiekti rodiklio tikslinė reikšmė buvo įgyvendinta 45 proc. Dalyvavimo kokybės sistemose skatinimui skirtos viešosios išlaidos 2017 m. siekė daugiau nei 267 tūkst. eurų. Didžioji dalis šių lėšų (apie

79 proc.) buvo skirtos tęstiniais įsipareigojimams įgyvendinti, o likusi dalis – pirmą kartą žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemose dalyvaujantiems pareiškėjams. Atkreiptinas dėmesys, kad tęstiniais įsipareigojimams įgyvendinti skirta išlaidų dalis sumažėjo, lyginant su 2016 m. (kuomet siekė 90 proc.).

Pagal priemonę M04 „Investicijos į materialųjį turą“ buvo įgyvendinti 23 projektai (įgyvendinimo lygis siekia 8,2 proc.). 10 projektų buvo skirti investicijoms į žemės ūkio valdas pagal veiklos sritį 4.1, „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“, o 13 projektų – investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą pagal priemonės veiklos sritį 4.2 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“. Visos viešosios išlaidos užbaigtiems projektams siekė beveik 6,5 mln. eurų, iš kurių didžioji dalis buvo skirtos žemės ūkio produktų perdirbimui, rinkodarai ir plėtrai. Nors viešųjų išlaidų rodiklis pasiektas tik 5% lygiu, duomenys apie 2017 m. pabaigoje patvirtintas paraiškas rodo, kad projektams patvirtinta viešoji parama siekė daugiau kaip 48 mln. Eurų. Bendra įgyvendintuose projektuose investuotų lėšų suma (įskaitant ir privačias investicijas) siekė daugiau kaip 18 mln. Eurų – tai rodo, kad 1 Eurą viešosios paramos papildomai pritraukė 1,8 Euro privačių investicijų.

Specifinių Programos rodiklių pagal šią tikslinę sritį nebuvo numatyta.

Ūkių rizikos prevencija ir valdymas (3B tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 3B tikslinės srities, kuria siekiama remti ūkių rizikos prevenciją ir valdymą, įgyvendinimo prisideda viena priemonė – M17 „Rizikos valdymas“.

2017 m. buvo pradėtas tikslinės srities 3B finansinis įgyvendinimas – tai pirmieji metai, kuomet buvo patvirtinta ir išmokėta parama.

Iki 2017 m. pabaigos pagal vienintelę prie 3B tikslinės srities prisidedančią priemonę M17 „Rizikos valdymas“ buvo patvirtinta ir išmokėta beveik 1,6 mln. eurų parama. Didžioji dalis paramos (1,4 mln. eurų) buvo skirta pasėlių ir augalų draudimo įmokų kompensavimui pagal 17.1.1 veiklą, o likusioji dalis (beveik 190 tūkst. eurų) – gyvūnų draudimo įmokų kompensavimui pagal 17.1.2 veiklą. Bendras priemonės M17 finansinio įgyvendinimo lygis siekė 9 proc.

Siekiant užtikrinti ūkių rizikos prevenciją ir valdymą (3B TS), numatytas **tikslo rodiklis T7** „Ūkių, dalyvaujančių rizikos valdymo sistemose, procentinė dalis“, kuris yra susietas su priemonės M17 „Rizikos valdymas“ produkto rodikliu „Ūkio valdų, kurioms teikiama parama draudimo įmokoms susimokėti, skaičius“. Iki 2017 m. pabaigos paramą draudimo įmokoms gavo 402 ūkio valdos, o bendras valdų skaičius, remiantis Programoje pateikta su kontekstu susijusio rodiklio reikšme, siekė 199 910 (2013 m.). Vadinasi, iki 2017 m. pabaigos tikslo rodiklis siekė 0,20 proc. ir tai sudarė 27,4 proc. įgyvendinimo lygio.

Iki 2017 m. pabaigos visos viešosios išlaidos, kurios buvo skirtos ūkio valdoms draudimo įmokoms kompensuoti, sudarė 1,6 mln. eurų. Lyginant su 2023 m. nustatytu tikslu, įgyvendinta 9,1 proc. rodiklio. Iš viso paramą gavo 402 ūkio valdos – daugiau nei 27 proc. tikslo.

Kaip jau minėta, priemonė M17 apima dvi veiklas: pagal pirmąją (17.1.1) parama teikiama pasėlių ir augalų draudimo įmokoms, o pagal antrąją (17.1.2) – gyvūnų draudimo įmokoms kompensuoti. Pirmoji buvo įgyvendinama gana sėkmingai – parama pasinaudojo 380 ūkių. Tuo tarpu antroji įgyvendinta mažesniu mastu nei planuota – paramą gyvūnų draudimo įmokoms gavo 23 ūkiai. Ši veikla nebuvo pakankamai paklausi tarp ūkininkų, nes ne pilnai atitiko jų poreikius. Visų pirma, parama teikiama tik už pavojingų užkrečiamų gyvūnų ligų draudimo įmokas, o šios ligos nėra pakankamai dažnos. Ūkininkams aktualiau gyvūnus drausti ne tik nuo pavojingų užkrečiamų, bet ir nuo kitų ligų. Antra, draudimo įmonių nustatytos draudimo įmokos už apdraustus ūkinius gyvūnus nuo užkrečiamų gyvūnų ligų yra gana didelės, teikiamos

paramos nepakanka, o papildomų lėšų draudimo įmokoms mokėti ūkio subjektai neturi. Priemonės aktualumą taip pat sumažino tokie neplanuoti veiksniai, kaip 2015–2017 m. krizė pieno sektoriuje, kurios metu šalyje žymiai sumažėjo karves laikančių ūkių skaičius. Įtakos taip pat turėjo afrikinio kiaulių maro 2014–2017 m. padariniai, kurie padidino kiaulių draudimo riziką, dėl kurios draudimo įmonės atsisako drausti kiaules nuo šios ir kai kurių kitų gyvūnų pavojingų užkrečiamų ligų. 2017 m. buvo inicijuoti Programos pakeitimai, praplečiant draudžiamų gyvūnų ligų sąrašą. Šie pakeitimai, tikėtina, padidins priemonės populiarumą 2018 m.

Pagal 3B tikslinę sritį numatyti trys specifiniai Programos rodikliai, matuojantys paremtą apdraustą pasėlių plotą, apdraustų ūkinių gyvūnų skaičių (gyvulius ir paukščius) per metus.

Aukščiausią įgyvendinimo lygį pasiekė SO07 rodiklis "Paremtas apdraustas pasėlių plotas per metus, ha", kurio pasiekimo lygis buvo beveik 88%. Rodiklių, susijusių su paremtu apdraustų ūkinių gyvūnų skaičiumi (gyvuliais bei paukščiais), įgyvendinimo lygis yra vidutiniškas – atitinkamai 16,1% ir 29,5%.

4 PRIORITETAS. APLINKOSAUGA – BIOLOGINĖ ĮVAIROVĖ, VANDENS IR DIRVOŽEMIO GERINIMAS

Programos **ketvirtas prioritetas (P4)** yra skirtas su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusių ekosistemų atkūrimui, išsaugojimui ir pagerinimui. Šį prioritetą sudaro trys tikslinės sritys:

- **4A: biologinės įvairovės atkūrimas**, išsaugojimas ir didinimas, taip pat „**Natura 2000**“ teritorijose ir teritorijose, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių ar užsiimama didelės gamtinės vertės ūkininkavimu, taip pat Europos **kraštovaizdžių būklės atkūrimas**, išsaugojimas ir gerinimas;
- **4B: vandentvarkos gerinimas**, įskaitant trąšų ir pesticidų valdymo gerinimą;
- **4C: dirvožemio erozijos prevencija** ir dirvožemio valdymo gerinimas.

Programoje numatyta, kad priemonės, prisidedančios prie aplinkosaugos tikslų pasiekimo, prisideda prie visų ketvirtojo prioriteto tikslinių sričių įgyvendinimo, kadangi sudėtinga įvertinti atskirų aplinkosauginių priemonių indėlį, siekiant atskirų atskiroms tikslinėms sritims numatytų tikslų. Programoje išskirtos šios priemonės / veiklos sritys, prisidedančios prie 4 prioriteto ir jo tikslinių sričių:

- M01 „Žinių perdavimo ir informavimo veikla“ abi veiklos sritys;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritys 4.4 „Parama pelno nesiekiančioms investicijoms“ veikla 4.4.1 „Meldinės nendrinukės buveinių išsaugojimas“;
- M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos sritys 8.3-8.4 „Miškams padarytos žalos prevencija ir atlyginimas“, 8.5 „Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė“;
- M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ visos veiklos sritys (išskyrus veiklos sritis 10.02 „Specifinių pievų tvarkymas“ ir 10.03 „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“, kurias įgyvendinant prie 4P prisidedama netiesiogiai);
- M11 „Ekologinis ūkininkavimas“;

- M12 „Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“;
- M13 „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių“;
- M15 „Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas“;
- M16 „Bendradarbiavimas“ veiklos sritis 16.3 „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“.

2014–2017 m. paramos **lėšos buvo patvirtintos ir išmokėtos** pagal visas prie ketvirtojo prioriteto prisidedančias priemones, išskyrus vieną – M16 „Bendradarbiavimas“.

2014–2017 m. pagal ketvirtąjį prioritetą patvirtinta lėšų suma siekė 352,8 mln. eurų ir sudarė 61 proc. nuo visam programavimo laikotarpiui šio prioriteto įgyvendinimui skirtos lėšų sumos. Išmokėtos paramos suma siekė 341,3 mln. eurų ir sudarė 59 proc. visos šiam prioritetui skirtos lėšų sumos. Beveik visos išmokėtos lėšos (341,1 mln. eurų) buvo deklaruotos Europos Komisijai. Prioriteto mastu pasiekta finansinio įgyvendinimo pažanga buvo didelė – panaudota daugiau kaip pusė visam laikotarpiui skirtos paramos, o, lyginant su praeitais metais, panaudotos paramos dalis yra 20 proc. punktų didesnė – 2016 m. patvirtintos ir išmokėtos paramos dydžiai siekė 39 proc. ir 37 proc. nuo skirtos paramos.

Vis dėlto, finansinė pažanga pagal atskiras priemones reikšmingai skiriasi. Aukščiausias finansinio įgyvendinimo lygis pasiektas pagal konsultavimo priemonę M02 – išmokėta beveik visa Programoje numatyta parama (97,6 proc.). Didelė pažanga pasiekta ir pagal tris plotines kompensacinio pobūdžio priemones. Daugiausia lėšų išmokėta pagal M13 priemonę išmokoms už vietoves, kuriose esama gamtinių ir kitokių specifinių kliūčių (įgyvendinimo lygis siekia 77,7 proc.) – pagal šią priemonę išmokėta parama siekia daugiau kaip pusę (65 proc.) visos ketvirto prioriteto priemonėms išmokėtos paramos. Antroji pagal finansinį svorį priemonė M11 įgyvendinta 60,1 proc. lygiu. Ji skirta ekologiniams ūkiams, paremiant geros dirvožemio būklės tausojimą užtikrinančius ūkininkavimo būdus (ilgalaikę sėjomainą, trąšų ir pesticidų naudojimo ribojimą ir pan.). Aukštas įgyvendinimo lygis (89,5 proc.) pasiektas ir pagal M12 priemonę, pagal kurią mokamos išmokos už aplinkosauginių reikalavimų laikymąsi ūkininkaujantiems „Natura 2000“ teritorijose žemės ūkio paskirties žemėje bei miškuose ir tokiu būdu prisidedantiems prie biologinės įvairovės išsaugojimo. Ankstesnio laikotarpio įsipareigojimams įgyvendinti skirta priemonė M15 „Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas“ taip pat įgyvendinama tinkamu tempu – išmokėta daugiau nei pusė (56,6 proc.) Programoje skirtos paramos.

Mažesniu tempu yra įgyvendinamos trys priemonės – M04, M08 ir M10. Priemonės M04 veiklos 4.4.1, skirtos Meldinės nendrinukės buveinių išsaugojimo investiciniams projektams, įgyvendinimo lygis siekia vos 3 proc., o priemonių M08 ir M10 veiklos sričių, prisidedančių prie ketvirto prioriteto – 10,8 proc. ir 17,4 proc. Atkreiptinas dėmesys, kad 2017 m. buvo peržiūrėti priemonių ir veiklų, skirtų Meldinės nendrinukės išsaugojimui, tikslai ir rodikliai. Atsižvelgiant į tai, kad bendras Meldinės nendrinukės išsaugojimui skirtas plotas Lietuvoje yra labai mažas, Stebėsenos komitete priimtas sprendimas mažinti šioms priemonėms skirtą paramą ir siekiamus rodiklius – priemonės M04 veiklos sričiai 4.4.1 skirtą finansavimą sumažinti 2,5 mln. Eurų (paremtų veiksmų skaičių sumažinti nuo 160 iki 23), o priemonės M10 veiklai, skirtai Meldinės nendrinukės išsaugojimui šlapynėse, skirtas lėšas mažinti 2,42 mln. Eurų (paremtus plotus sumažinti nuo 4.500 ha iki 350 ha). Siekiant paskatinti M08 priemonės pažangą, buvo daryti veiklos sričių 8.3-4 ir 8.5 įgyvendinimo taisyklių pakeitimai bei Programos pakeitimas, susijęs su 8.5 veiklos sritimi. Siekiant padidinti priemonės M10 apimtį, buvo nuspręsta į Programą įtraukti ir įgyvendinti papildomas veiklas „Ražienų laukai per žiemą“ ir „Tarpinių pasėlių auginimas ariamojoje žemėje“ (pakeitimas EK patvirtintas 2018-06-12). Pažymėtina, kad šios naujos veiklos prie 4 prioriteto įgyvendinimo prisideda netiesiogiai.

Siekiant įvertinti Programos indėlį įgyvendinant 4 prioritetą, yra numatyti keturi **tikslo rodikliai** – du

rodikliai 4A tikslinei sričiai (žemės ūkio bei miškų plotams) bei po vieną 4B ir 4C tikslinėms sritims.

Siekiant biologinės įvairovės atkūrimo, išsaugojimo ir didinimo (4A TS), numatytas tikslo rodiklis T9 „Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės ir (arba) kraštovaizdžio apsauga, procentinė dalis“. 2014–2017 m. buvo paremtas 233 698 ha žemės ūkio paskirties žemės plotas (žr. [1 išnaša]), kuriame buvo vykdomos su biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio apsauga susijusios valdymo sutartys. Remiantis Programoje nurodyta su kontekstu susijusio rodiklio reikšme, žemės ūkio paskirties žemės plotas Lietuvoje siekia 2.742.560 ha. Vadinasi, pagal Programą paremtas plotas, kuriame vykdytos biologinės įvairovės išsaugojimo ir kraštovaizdžio apsaugos veiklos, sudarė 8,52 proc. viso Lietuvoje esančio žemės ūkio paskirties žemės ploto. Lyginant 2023 metams suplanuotą tikslo rodiklio reikšmę su pasiekta, pastebėtina, kad 2017 m. buvo pasiekta 79 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės. Be to, 2017 m. pasiekta rodiklio reikšmė buvo kiek mažesnė nei 2016 m., o jos sumažėjimą lėmė paremti mažesni plotai pagal visas prie T9 rodiklio tiesiogiai ir netiesiogiai prisidedančias priemones – remiamų plotų mažėjimas pagal tęstinius 2007–2013 m. įsipareigojimus (žr. [2 išnaša]), sumažėjo priemonės M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ paremtas plotas (2016 m. bendras pagal priemonę M10 paremtas plotas siekė – 54 460 ha, o prisidedantis prie 4A TS – 40 860 ha; 2017 m. bendras plotas – 35 367 ha, o prisidedantis prie 4A TS – 26 447 ha), o taip pat M11 „Ekologinis ūkininkavimas“ (2016 m. paremtas plotas siekė 201 914 ha, o 2017 m. – 195 593 ha) bei M12 „Natura 2000 išmokos ir su Bendrąja vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“ (2016 m. paremtas plotas siekė 22 231 ha, o 2017 m. – 11 658 ha).

[1 išnaša] Į šį plotą įskaičiuoti plotai, paremti pagal daugelį M10 priemonės veiklų (prie tikslo rodiklio T9 tiesiogiai ir netiesiogiai prisidedantis plotas siekia 26 447 ha), visas plotas paremtas pagal M11 priemonę (195 593 ha) bei žemės ūkio paskirties plotas, paremtas pagal M12 priemonės veiklos sritį 12.1 (11 658 ha).

[2 išnaša] 2016 m. pagal priemonės M10 tęstinius įsipareigojimus paremtas plotas siekė 39 532 ha, o 2017 m.- 13 958 ha.

4A tikslinei sričiai taip pat numatytas tikslo rodiklis T8 „Miškų arba kitų miškingų plotų, kuriuose vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės apsauga, procentinė dalis“. 2014–2017 m. buvo paremtas 11 084 ha miško paskirties žemės plotas (žr. [išnaša]), kuriame vykdytos su biologinės įvairovės apsauga susijusios valdymo sutartys. Lyginant su praėjusiais metais, jis išaugo beveik 5 tūkst. ha. Remiantis Programoje nurodyta su kontekstu susijusio rodiklio reikšme, miškų ar kitų miškingų vietovių plotas Lietuvoje siekė 2 249 000 ha, todėl pagal Programą paremto ploto procentinė dalis sudarė 0,49 proc. viso Lietuvoje esančio miškingo ploto. Lyginant 2023 metams suplanuotą rodiklio reikšmę su faktine, pastebėtina, kad suplanuotas tikslas buvo pasiektas ir netgi viršytas.

[išnaša] Į šį plotą įskaičiuoti miško plotai paremti pagal M12 priemonės veiklos sritį 12.2 (5 096 ha), plotas paremtas pagal M08 priemonės veiklas 8.3-8.4 (452 ha) bei 8.5 (4 043 ha), o taip pat pagal priemonę M15, kuria remiami 2007–2013 m. tęstiniai įsipareigojimai (1 493 ha).

Siekiant vandentvarkos gerinimo (4B TS), numatytas tikslo rodiklis T10 „Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su vandentvarkos gerinimu, procentinė dalis“. 2014–2017 m. buvo paremtas 3 186 ha plotas, kuriame vykdytos su vandentvarkos gerinimu susijusios sutartys (žr. [išnaša]). Paremtas plotas buvo beveik toks pat kaip ir 2016 m. ir sudarė 0,12 proc. viso Lietuvoje registruoto žemės ūkio paskirties žemės ploto. Lyginant 2023 metams suplanuotą tikslo rodiklio reikšmę su pasiekta, pastebėtina, kad iki 2017 m. pabaigos buvo pasiekta vos 6 proc. planuotos reikšmės. Siekiant įgyvendinti numatytą tikslą, būtina imtis papildomų veiksmų skatinant ūkininkų dalyvavimą prie 4B TS

prisidedančiose veiklose.

[išnaša] Į šį plotą įskaičiuoti plotai, paremti pagal keturias priemonės M10 veiklas – 10.1.3. Ekstensyvus šlapynių tvarkymas, 10.1.7. Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje, 10.1.9. Rizikos vandens telkinių būklės gerinimas ir 10.1.11. Dirvožemio apsauga.

Siekiant dirvožemio erozijos prevencijos ir dirvožemio valdymo gerinimo (4C TS), suplanuotas tikslo rodiklis T12 „Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba) dirvožemio erozijos prevencija, procentinė dalis“. 2014–2017 m. buvo paremtas 207 358 ha žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame buvo vykdomos veiklos, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir dirvožemio erozijos prevencija (žr. *[išnaša]*). Paremtas plotas buvo labai panašus kaip ir praėjusiais metais ir sudarė 7,56 proc. viso Lietuvoje registruotos žemės ūkio paskirties žemės ploto. Lyginant 2023 metams suplanuotą rodiklio reikšmę su faktiškai pasiekta, pastebėtina, kad iki 2017 m. pabaigos planuoto paremti ploto rodiklis buvo beveik pasiektas.

[išnaša] Į šį plotą įskaičiuoti plotai, paremti pagal aštuonias priemonės M10 veiklas (11 765 ha) bei visas plotas, paremtas pagal priemonę M11 (195 593 ha).

Siekiant 4 prioriteto tikslų, yra įgyvendinamos 3 horizontalaus pobūdžio priemonės (M01, M02 ir M16), 2 investicinės (M04 ir M08) bei 5 kompensacinio pobūdžio plotinės priemonės (M10, M11, M12, M13 ir M15).

Įgyvendinant priemonės M01 veiklos sritį 1.1. „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“ 2017 m. buvo baigtas pirmasis projektas, kurio metu vykdyti mokymai ūkininkams bei kitiems žemės valdytojams biologinės įvairovės išsaugojimo srityje. Šių mokymų dalyvių skaičius siekė 1 320 (4,4 proc. tikslo), o jiems skirta viešųjų išlaidų suma – 113 758 eurų (8,1 proc. tikslo), kas rodo, kad apmokytų dalyvių skaičiui buvo skirta santykinai daugiau lėšų nei planuota. Ataskaitiniu laikotarpiu dar nebuvo užbaigtų parodomųjų projektų pagal veiklos sritį 1.2 „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“, tačiau buvo patvirtinta 1 paraiška. Lyginant su situacija 2016 m. pab., tam tikra pažanga pasiekta pagal priemonę M02 – naujai patvirtinta ir išmokėta parama pagal paraiškas, prisidedančias prie 4 prioriteto 4A TS įgyvendinimo. Pagal priemonei M02 patvirtintą paramą (kuri siekia 98 proc. tikslo) konsultavimo paslaugomis jau pasinaudojo 2 264 ūkininkai ar kiti žemės bei miško valdytojai. Tai beveik 10 kartų viršija planuotą paramos konsultacijoms gavėjų skaičių. Paminėtina, kad laikotarpis, per kurį galima panaudoti patvirtintą paramą, dar nesibaigęs. Todėl rodikliai dar nėra pasiekti. Pagal trečiosios horizontalaus pobūdžio priemonės M16 veiklos sritį 16.3 „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ dar nebuvo patvirtinta nei viena paraiška, prisidedanti prie 4 prioriteto.

2014–2017 m. pagal prie ketvirtojo prioriteto prisidedančią M04 priemonės veiklos sritį 4.4 „Parama pelno nesiekiančioms investicijoms“ buvo paremti 4 projektai, kuriais įgyvendinamos meldinės nendrinukės buveinių išsaugojimui skirtos investicinės priemonės. Šiems projektams įgyvendinti buvo skirta apie 105 tūkst. eurų. Lyginant su praėjusiais metais, šie pasiekimai išaugo dvigubai, tačiau vis dar buvo maži lyginant su planuotais rodikliais. Kaip jau buvo minėta, atsižvelgiant į tai, kad bendras Meldinės nendrinukės išsaugojimui skirtas plotas Lietuvoje yra labai mažas, Stebėsenos komitete priimtas sprendimas mažinti šiai veiklai skirtą paramą ir siekiamus rodiklius: skirtas lėšas sumažinti 2,5 mln. Eurų, o paremtų veiksmų skaičių sumažinti nuo 160 iki 23. Paminėtina, kad meldinės nendrinukės buveinių išsaugojimas remiamas ir pagal dvi priemonės M10 veiklos sritis. 2017 m. pagal 10.1.4 veiklos sritį, skirtą meldinės nendrinukės buveinių saugojimui natūraliose ir pusiau natūraliose pievose, buvo paremta 314 paraiškų, pagal kurias išmokėtos paramos suma siekė 1,44 mln. Eurų, paremtas plotas – 2 101 ha. Pagal 10.1.5 veiklos sritį, skirtą meldinės nendrinukės buveinių saugojimui šlapynėse, buvo paremtos 9 paraiškos, išmokėtos paramos suma siekė beveik 13,5 tūkst. eurų, o paremtas plotas – 26 ha (2017 m. Stebėsenos

komitete priimtas sprendimas mažinti ir šiai veiklai skirtą paramą bei produkto rodiklius).

Prie biologinės įvairovės išsaugojimo taip pat prisidedama, teikiant paramą miškų ekosistemų išsaugojimui ir atkūrimui. Iki 2017 m. pabaigos buvo paremta 50 valdų, kurioms skirta parama tiek prevencinei veiklai nuo miško gaisrų, stichinių nelaimių ir katastrofų (5 valdos), tiek jau miškams padarytai žalai atlyginti (45 valdos). 2017 m. paremtas plotas, kuriame vykdytos investicijos miškų žalos prevencijai užtikrinti, siekė 25 ha, o viešosios išlaidos šioms veikloms siekė daugiau nei 164 tūkst. eurų. Paremtas plotas, kuriam 2014–2017 m. buvo skirta parama miškams padarytai žalai atlyginti, buvo ženkliai didesnis ir siekė 428 ha, o investicijoms skirta viešųjų lėšų suma sudarė daugiau nei 809 tūkst. Eurų. Paminėtina, kad buvo paremti net 243 projektai, kuriais siekta didinti miškų ekosistemos atsparumą ir aplinkosauginę vertę, t. y. buvo investuojama į miškų struktūros keitimą, buveinių ir biologinės įvairovės apsaugą, dirvožemio apsaugos priemones ir vienkartinį jaunuolynų ugdymą, rekreacinių zonų įrengimą. Miško ekosistemų išsaugojimui ir atkūrimui skirtos investicijos buvo vykdomos 4 043 ha plote, o šioms veikloms skirta viešųjų investicijų suma siekė daugiau nei 1,28 mln. eurų. Priemonės M08 veiklų rodiklių pasiekimai yra pakankamai geri, atsižvelgiant į tai, kad pirmą kartą pasiekimai buvo fiksuojami tik praėjusiais metais. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad finansinių ir fizinių rodiklių pasiekimai yra labai netolygūs (pvz. pagal 8.5 veiklos sritį paremtas plotas jau viršija numatytą tikslą, o viešųjų išlaidų rodiklio pasiekimas tik 11 proc., kas rodo, kad faktiškai lėšų investicijoms į vieną miško hektarą reikėjo mažiau nei buvo planuota rengiant Programą).

2017 m. įgyvendinant agrarinės aplinkosaugos ir klimato kaitos švelninimo veiksmus pagal M10 priemonę, pasiekti mažesni rodikliai nei 2016 m. dėl mažesnio paremto ploto pagal tęstinius 2007–2013 m. KPP įsipareigojimus (2016 m. pagal tęstinius priemonės M10 įsipareigojimus paremtas plotas siekė 39,5 tūkst. ha, o 2017 m. - 13,96 tūkst. ha (žr. [1 išnaša]). Tuo tarpu naujų paraiškų paremta daugiau. Iš viso buvo paremta beveik 1,8 tūkst. paraiškų (žr. [2 išnaša]), prisidedančių prie 4 prioriteto įgyvendinimo (žr. [3 išnaša]). 2017 m. pagal šiuos veiksmus paremtas plotas siekė 16,65 tūkst. ha. Papildomai buvo paremtas 13,96 tūkst. ha plotas pagal tęstinius 2007–2013 m., taigi bendras paremtas plotas siekė daugiau kaip 30 tūkst. ha. Paremto ploto dydis siekė 20 proc. 2023 m. numatyto tikslo. Taigi rodiklis įgyvendintas žemu lygiu, atsižvelgiant į tai, kad plotinėms priemonėms numatomi paremto ploto rodiklių tikslai yra metiniai (o ne suminiai). Didžiausias plotas – beveik 10 tūkst. ha – buvo paremtas pagal veiklą „Ekstensyvus pievų ganymas“, o mažiausi plotai pagal veiklas 10.1.5, 10.1.6 ir 10.1.7.

[1 išnaša] Dalis paremto ploto prisideda prie 5 prioriteto įgyvendinimo.

[2 išnaša] Skaičiuojant tik 2014–2020 m. KPP paraiškas (neįtraukiant tęstinių įsipareigojimų pagal 2007–2013 m. KPP), kurioms 2017 m. atlikti mokėjimai.

[3 išnaša] Atkreiptinas dėmesys, kad ne visų veiklų plotai priskiriami 4 prioritetui.

Paminėtina, kad 2017 m. buvo paremtos 428 paraiškos, skirtos genetinių išteklių išsaugojimui žemės ūkyje, t. y. nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir (ar) naminių paukščių laikymui. Viešosios išlaidos genetinių išteklių išsaugojimui siekė beveik 603 tūkst. Eurų. Apibendrinant galima teigti, kad M10 priemonės įsipareigojimus iš viso buvo išmokėta 5,79 mln. eurų viešųjų išlaidų, kas siekia 5,6 proc. tikslo. Atsižvelgiant į tai, kad viešųjų išlaidų rodiklio tikslas apima paramą, skirtą visam laikotarpiui, per metus vidutiniškai turėtų būti įgyvendinama 12,5 proc. tikslo (žr. [išnaša]).

[išnaša] Visą rodiklį (100 proc.) padalinus iš 8 metų, kuomet atliekami mokėjimai, skaičiaus (2016–2023 m.).

2014–2017 m., siekiant skatinti atkurti ir išsaugoti biologinę įvairovę bei prisidėti prie dirvožemio erozijos mažinimo ir taikyti dirvožemio tausojimą užtikrinančius ūkininkavimo būdus, buvo paremta daugiau nei 2,7

tūkst. žemės ūkio veiklos subjektų valdų, ir 195,6 tūkst. ha, kuriuose vykdomas ekologinis ūkininkavimas. Didžioji dalis valdų buvo tokios, kurios pagal Programos priemonę M11 „Ekologinis ūkininkavimas“ ekologinio ūkininkavimo praktika verčiasi jau nuo seniau (paramą gavo pagal priemonės M11 veiklos sritį 11.2 „Parama ekologiniam ūkininkavimui“). Paremtas tokių valdų plotas siekė beveik 177 tūkst. ha (žr. *[išnaša]*) ir sudarė net 90 proc. viso 2017 m. paremto ploto, kuriame buvo vykdomas ekologinis ūkininkavimas. Paremtas plotas, kuriame buvo pradedama verstis ekologinio ūkininkavimo veikla, t. y. paremtas plotas pagal veiklos sritį 11.1 „Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo“, siekė beveik 19 tūkst. ha. Viešosios išlaidos, skirtos ekologiniam ūkininkavimui, 2014–2017 m. siekė daugiau nei 49,5 mln. eurų, iš kurių 2014–2020 m. prisiimtiems įsipareigojimams skirtos viešosios išlaidos sudarė daugiau nei 46,2 mln. eurų, o tęstiniams 2007–2013 m. įsipareigojimams įgyvendinti skirtos išlaidos sudarė daugiau nei 3,3 mln. eurų. Apibendrinant pasiekimus, matyti, kad tik rodiklis, parodantis plotą, kuriame buvo pradedama verstis ekologiniu ūkininkavimu, nebuvo pilnai pasiektas. Tačiau paminėtina, kad nauji įsipareigojimai 2017 m. nebuvo prisiimami, nes jiems vykdyti Programoje nebėra lėšų. Be to, dalis valdų, kuriose buvo pereinama prie ekologinio ūkininkavimo (pagal 11.1 veiklos sritį), tapo valdomis, kuriose tęsiamas ekologinis ūkininkavimas, t. y. paramą gauna jau pagal 11.2 veiklos sritį.

[išnaša] Įskaičiuavus tęstinių 2007–2013 m. KPP įsipareigojimų įgyvendinimą, kurie siekė 18 tūkst. ha.

Siekiant išsaugoti biologinę įvairovę „Natura 2000“ teritorijose 2017 m. buvo paremta daugiau nei 2,3 tūkst. valdų šiose teritorijose (1,5 tūkst. mažiau nei 2016 m.). Daugiausiai buvo remiamas žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuris siekė 11,7 tūkst. ha (2016 m. šis plotas siekė daugiau kaip 22 tūkst. ha). 2017 m. paremtas „Natura 2000“ miško paskirties žemės plotas sudarė 5,1 tūkst. ha (ir, lyginant su 2016 m. sumažėjo nežymiai). Vis dėlto, paremto ploto rodiklių pasiekimas buvo pakankamai aukštas (apie 90 proc. tikslo), o viešųjų išlaidų rodikliai įgyvendinti 26 ir 33 proc. Atsižvelgiant į tai, kad iki 2017 m. pabaigos priemonei buvo išmokėta 90 proc. skirtos paramos, o patvirtinta parama netgi viršijo Programoje skirtą, 2017 m. Stebėsenos komitete priimtas sprendimas padidinti priemonei M12 skirtas lėšas ir siekiamus paremti plotus. Atitinkamas Programos pakeitimas EK buvo pateiktas 2018 m. (patvirtinimas gautas 2018-06-12).

Iki 2017 m. pabaigos paramą gavo daugiau nei 68 tūkst. valdų, esančių didelių gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių turinčiose vietovėse (pagal priemonę M13). Iš viso pagal priemonę paremtas plotas siekė 1,08 mln. ha. Vietovėse, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių, paremtas plotas viršijo numatytą tikslą ir siekė daugiau kaip 900 tūkst. ha, o vietovėse, kuriose esama specifinių kliūčių, paremtas plotas buvo beveik lygus siekiamam rodikliui – beveik 180 tūkst. ha. Atitinkamai pasiskirstė ir viešosios išlaidos, nes vietovėms, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių, teko daugiau nei 57,7 mln. eurų viešųjų išlaidų, o kitoms vietovėms, kuriose esama specifinių kliūčių, – apie 9 mln. eurų viešųjų išlaidų. Bendra viešųjų išlaidų 2017 m. suma siekė daugiau nei 66,7 mln. eurų. Remiantis 2016–2017 m. panaudotų viešųjų išlaidų suma (kuri siekia 78 proc. tikslo), matyti, kad kitiems metams paramos nepakaks.

2017 m. buvo įgyvendinami tęstiniai pagal 2007–2013 m. KPP prisiimti įsipareigojimai – mokamos miškų aplinkosaugos išmokos tiems miškų savininkams, kurie laikėsi prisiimtų ekonominės veiklos apribojimų ir prisidėjo prie su miškininkyste susijusių ekosistemų išsaugojimo bei atkūrimo. 2017 m. iš viso buvo paremta 390 miško valdų, o paremtas plotas siekė beveik 1,5 tūkst. ha. Tęstiniams įsipareigojimams vykdyti išmokėtos lėšos sudarė beveik 319 tūkst. eurų. Programoje suplanuota, kad iki 2023 metų pabaigos viešosios išlaidos miškų aplinkosaugos tęstiniams įsipareigojimams įgyvendinti sieks beveik 1,3 mln. eurų. Per 2016–2017 m. buvo panaudota daugiau kaip pusė visam laikotarpiui numatytų lėšų.

Specifinių Programos rodiklių pagal ketvirtąjį prioritetą nebuvo numatyta.

5 PRIORITETAS. EFEKTYVUS IŠTEKLIŲ NAUDOJIMAS

Programos **penktasis prioritetas (P5)** skirtas **efektyvaus išteklių naudojimo skatinimui** ir perėjimo prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose rėmimui. Programoje numatyta įgyvendinti tris tikslines sritis:

- **5C: atsinaujinančiųjų energijos išteklių**, šalutinių produktų, atliekų, liekanų ir kitų nemaistinių žaliavų **tiekimu ir naudojimo palengvinimas** bioekonomikos tikslais;
- **5D: žemės ūkio išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų** ir amoniako kiekio **mažinimas**;
- **5E: anglies dioksido išlaikymo** ir sekvestracijos žemės ūkyje ir miškininkystėje **skatinimas**.

2014–2017 m. parama buvo išmokėta pagal 5D ir 5E tikslines sritis; pagal 5C tikslinę sritį išmokėtų lėšų dar nebuvo, bet dalis jų jau buvo patvirtinta. 2017 m. buvo paremtos 289 paraiškos, pagal kurias įgyvendinti veiksmai, prisidedantys prie žemės ūkio išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) ir amoniako kiekio mažinimo. Be to, 383 valdos gavo paramą miško įveisimui, tokiu būdu siekiant prisidėti prie anglies dioksido išlaikymo ir sekvestracijos miškininkystėje. Žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame buvo vykdomos su išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimu susijusios valdymo sutartys, siekė 23 583 ha, o žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės plotas, kuriame buvo vykdomos su anglies sekvestracija ir išsaugojimu susijusios valdymo sutartys, siekė 53 331 ha.

2014–2017 m. pagal penktąjį prioritetą patvirtinta lėšų suma siekė 41,3 mln. eurų ir sudarė 23 proc. visam programavimo laikotarpiui šio prioriteto įgyvendinimui skirto finansavimo. Iki 2017 m. pabaigos pagal penktąjį prioritetą išmokėtos paramos suma siekė 20 mln. eurų ir sudarė 11 proc. visos šiam prioritetui skirtos lėšų sumos. Visos išmokėtos lėšos iki 2017 m. pabaigos buvo deklaruotos Europos Komisijai.

Parama biodujų gamybai (5C tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 5C tikslinės srities, kuria siekiama palengvinti atsinaujinančių energijos išteklių, šalutinių produktų, atliekų, liekanų ir kitų nemaistinių žaliavų tiekimą ir naudojimą, įgyvendinimo prisideda trys priemonės / veiklos sritys:

- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritis 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“;
- M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities 6.4 „Parama investicijoms, skirtoms ne žemės ūkio veiklai kurti ir plėtoti“ veikla 6.4.2 „Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų“.

Nurodytomis M04 ir M06 priemonių veiklos sritimis yra remiamos investicijos į biodujų gamybą iš žemės ūkio ir kitų atliekų: 4.1 veiklos sritimi – biodujų, skirtų ūkio reikmėms, gamybai; 6.4.2 – biodujų, skirtų pardavimui, gamybai. Papildomai M02 priemone remiamas žemės valdytojų konsultavimas šiais klausimais.

2017 m. buvo pradėtas 5C tikslinės srities įgyvendinimas – **patvirtinta parama** pagal vieną iš trijų priemonių.

Patvirtinta parama pagal M06 veiklą 6.4.2 siekė 12 mln. Eurų ir sudarė 27 proc. 2014–2020 m. laikotarpiui skirtos paramos. Tačiau mokėjimai dar nepradėti vykdyti. Pagal M04 priemonės veiklos sritį nebuvo patvirtintas nei vienas projektas investicijoms į biodujų gamybą. Pagal M02 priemonę taip pat dar nebuvo patvirtinta paramos dėl konsultacijų susijusiais klausimais.

Siekiant skatinti atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimą (5C TS), numatytas **tikslo rodiklis** T16 „Bendros investicijos į atsinaujinančios energijos gamybą“, kuris yra susietas su priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ produkto rodikliu „Bendra investicijų suma“ ir priemonės M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ produkto rodikliu „Bendra investicijų suma“.

Tačiau 2014–2017 m. dar nebuvo baigtas nei vienas projektas, dėl to tikslo rodiklis buvo lygus 0. Atitinkamai, atskirų priemonių produkto rodikliai taip pat dar nebuvo pradėti įgyvendinti.

Nors baigtų projektų dar nebuvo, tačiau 2017 m. pagal priemonės M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklą 6.4.2 „Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų“ buvo patvirtintos 8 paraiškos, kurioms skirta parama siekė 12 mln. Eurų (įgyvendinus šiuos projektus, bus pasiekta 27-28 proc. atitinkamų rodiklių tikslo). Šiuo metu ŽŪM ir LR energetikos ministerijos užsakymu atliekama studija analizuoja biodujų srities plėtros Lietuvoje galimybes ir ją skatinančius veiksnius, potencialias investavimo, biodujų panaudojimo galimybes. 6.4.2 veiklos srities patrauklumas ir projektų apimtis reikšmingai priklauso nuo atliekamos studijos rezultatų ir jos pagrindu įgyvendinamų papildomų valstybės intervencijų šioje srityje.

Paraiškų pagal priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“, prisidedančių prie 5C tikslinės srities, nebuvo pateikta. Ūkiai nerodo susidomėjimo investuoti į biodujų gamybą ūkio reikmėms. Teikiama parama yra per maža reikalingoms investicijoms ir jų atsipirkimui, o, tuo tarpu teikiamos paraiškos investicijoms į ūkio produktų gamybą ir apdorojimą (remiamos pagal tą pačią veiklos sritį) yra ekonomiškai patrauklesnės. Be to, atsižvelgiant į tai, kad 2007–2013 m. laikotarpiu norinčių investuoti į atsinaujinančių energijos išteklių ūkio reikmėms gamybą taip pat nebuvo sulaukta, tikimybė, kad šios priemonės rodikliai bus pasiekti, yra nedidelė.

Pagal 5C tikslinę sritį buvo numatytas vienas specifinis Programos rodiklis, matuojantis paremtų projektų, kurie skirti biodujų gamybai iš atsinaujinančių energijos šaltinių, skaičių. 2014–2017 m. laikotarpiu jo pasiekimas buvo lygus 0.

Šiltnamio efektą sukeliančių dujų mažinimas (5D tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 5D tikslinės srities, kuria siekiama mažinti žemės ūkio išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekį, įgyvendinimo prisideda keturios priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ veiklos sritis 1.2 „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklos sritys: tiesiogiai – 10.02 „Specifinių pievų tvarkymas“ (100 proc. paremto ploto); netiesiogiai – 10.01 „Ekstensyvus pievų tvarkymas ganant gyvulius“ (80 proc. paremto ploto), 10.03 „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“ (100 proc. paremto ploto), 10.06 „Medingųjų augalų juostos ar laukai ariamoje žemėje“ (100 proc. paremto ploto), 10.07 „Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje“ (50 proc. paremto ploto), 10.09 „Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimas“ (50 proc. paremto ploto), 10.10 „Tausojanti aplinką vaisių ir daržovių auginimo sistema“ (50 proc. paremto ploto) ir 10.11 „Dirvožemio apsauga“ (50 proc. paremto ploto);
- M16 „Bendradarbiavimas“ veiklos sritis 16.3 „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“.

Iki 2017 m. pab. pasiektas 5D tikslinės srities finansinio įgyvendinimo lygis buvo nedidelis – bendra

patvirtintos paramos dalis nuo Programoje skirtos paramos siekė 7 proc., o **išmokėtos** – 2 proc. Tačiau, lyginant su praėjusiais metais, kuomet ir patvirtinta, ir išmokėta parama siekė vos 0,4 proc., pastebima pažanga.

Parama buvo patvirtinta pagal tris, o išmokėta – pagal dvi priemones. Lyginant su 2016 m., pastebima pažanga įgyvendinant M02 priemonę – 2016 m. ji dar nebuvo pradėta įgyvendinti, o 2017 m. įgyvendinimo lygis siekia 66 proc. Pagal M01 priemonės 1.2 veiklos sritį patvirtintas vienas parodomasis projektas, kuriam patvirtinta 139 tūkst. Eur parama (arba 17 proc. programoje šiai veiklos sričiai skirtos paramos), tačiau lėšos dar nebuvo išmokėtos. Tuo tarpu M16 priemonė dar nebuvo pradėta įgyvendinti – nebuvo pateikta paraiškų, prisidedančių prie 5D tikslinės srities įgyvendinimo.

Siekiant mažinti žemės ūkio išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekį (5D TS), numatytas **tikslo rodiklis** T18 „Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) amoniako kiekio mažinimu, procentinė dalis“. 2014–2017 m. buvo paremtas 23 583 ha (žr. [išnaša]) žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame vykdytos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) amoniako kiekio mažinimu. Remiantis Programoje nurodyta su kontekstu susijusio rodiklio reikšme, žemės ūkio paskirties žemės plotas Lietuvoje siekia 2 742 560 ha. Vadinas, 2017 m. paremto žemės ploto, kuriame mažinamas žemės ūkyje išmetamas ŠESD ir amoniako kiekis, procentinė dalis sudarė 0,86 proc. viso Lietuvoje registruoto žemės ūkio paskirties žemės ploto. Lyginant 2023 metams suplanuotą rodiklio reikšmę su pasiekta, pastebėtina, kad 2017 m. buvo pasiekta vos 14 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės. Be to, lyginant su praėjusiais metais, šis pasiekimas dar sumažėjo. Siekiant padidinti programos indėlį mažinant ŠESD kiekį, suplanuota nauja M10 priemonės veikla „Ražienų laukai per žiemą“.

[išnaša] Tiesiogiai prie išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimo buvo prisidedama 1.927 ha plote, kuris paremtas pagal M10.1.2 veiklą „Specifinių pievų tvarkymas“, o netiesiogiai buvo prisidedama 21.657 ha plote, kuris paremtas pagal kitas M10 priemonės veiklos sritis.

2014–2017 m. pagal „minkštųjų veiklų“ priemones (M01 ir M02) nebuvo baigtas nei vienas projektas. Tačiau tam tikra pažanga buvo pasiekta. Patvirtintas vienas projektas pagal priemonės M01 veiklos sritį 1.2 „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“, kuriam skirta daugiau kaip 139 tūkst. Eurų (17 proc. programoje suplanuotų viešųjų išlaidų). Pagal priemonę M02 patvirtintą paramą (kuri siekia 66 proc. tikslo) konsultavimo paslaugomis jau pasinaudojo 636 ūkininkai ar kiti žemės valdytojai. Tai daugiau nei 3 kartus viršija planuotą paramos konsultacijoms gavėjų skaičių. Paminėtina, kad šie projektai dar neįgyvendinti ir laikotarpis, per kurį galima panaudoti patvirtintą paramą, dar nesibaigęs. Todėl rodikliai dar nėra pasiekti. Pagal trečiosios horizontalaus pobūdžio priemonės M16 veiklos sritį 16.3 „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ nebuvo pateikta paraiškų, prisidedančių prie 5D tikslinės srities įgyvendinimo (visos pateiktos paraiškos buvo skirtos smulkių ūkių žemės ūkio gamybai ir konkurencingumui didinti, t. y., prisideda prie 2A tikslinės srities, arba alternatyvių veiklų kaime plėtojimui, t. y., prisideda prie 6A tikslinės srities įgyvendinimo).

2017 m. buvo paremtos 289 paraiškos, skirtos įsipareigojimui pagal M10 priemonės veiklą 10.1.2 „Specifinių pievų tvarkymas“ įgyvendinimui, o pagal šias paraiškas paremtas plotas siekė 1 927 ha. Atsižvelgiant į tai, kad Programoje numatytas metinis remiamo ploto tikslas siekia 74 tūkst. ha, 2017 m. buvo įgyvendinta tik 2,3 proc. tikslo. Tikėtina, kad prie 5D TS prisidedantis plotas turėtų išaugti pradėjus įgyvendinti naujai suplanuotą veiklą.

Specifinių Programos rodiklių pagal šią tikslinę sritį nebuvo numatyta.

Anglies dioksido išlaikymo ir sekvestracijos skatinimas (5E tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 5E tikslinės srities, kuria siekiama skatinti anglies dioksido išlaikymą ir sekvestraciją žemės ūkyje ir miškininkystėje, įgyvendinimo tiesiogiai prisideda trys priemonės / veiklos sritys:

- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos sritis 8.1 „Miško veisimas“;
- M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklos sritys: tiesiogiai 10.03 „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“ (100 proc. paremto ploto); netiesiogiai – 10.02 „Specifinių pievų tvarkymas“ (50 proc. paremto ploto), 10.04 „Nykstančio paukščio meldinės nendrinukės buveinių saugojimas natūraliose ir pusiau natūraliose pievose“ ir 10.05 „Nykstančio paukščio meldinės nendrinukės buveinių saugojimas šlapynėse“;
- M12 „Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“: netiesiogiai prisideda abi veiklos sritys - 12.1. „Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje“ ir 12.2. Parama „Natura 2000“ miškuose.

2014–2017 m. paramos **lėšos buvo patvirtintos ir išmokėtos** pagal visas prie 5E tikslinės srities prisidedančias priemones.

Pagal 5E tikslinę sritį patvirtintos paramos suma siekė 27 mln. eurų ir sudarė 26 proc. visam programavimo laikotarpiui šiai tikslinei sričiai numatyto finansavimo. Išmokėtos paramos suma siekė 19.6 mln. eurų ir sudarė 19 proc. visos šiai tikslinei sričiai skirtos paramos sumos. 2017 m. buvo pirmieji metai, kai pradėta įgyvendinti M02 priemonė, nors jai išmokėta tik 0,2 proc. Programoje suplanuotų lėšų. Didžiausia pažanga pasiekta įgyvendinant M08 priemonę – jos įgyvendinimo lygis siekė 21 proc.

Siekiant skatinti anglies dioksido išlaikymą ir sekvestraciją žemės ūkyje ir miškininkystėje (5E TS), numatytas **tikslo rodiklis** T19 „Žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su anglies dioksido sekvestracija ir išsaugojimu, procentinė dalis“ susijęs su priemone M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ produkto rodikliu „Mišku apželdintos žemės plotas (ha)“ bei priemone M10 veiklos 10.1.3 „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“ produkto rodikliu „Plotas (ha), susijęs su agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities anglies dioksido sekvestracijos priemonėmis“. 2014–2017 m. pagal šias priemones buvo paremtas 27 256 ha žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės plotas, kuriame tiesiogiai buvo prisidedama prie anglies dioksido sekvestracijos ir išsaugojimo. 2017 m. buvo paremtas 25 225 ha plotas. Paminėtina, kad prie anglies dioksido sekvestracijos stiprinimo netiesiogiai prisideda ir priemonės M08 veiklos sritys 8.3 ir 8.4, kelios priemonės M10 veiklos bei priemonė M12 „Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“. 2017 m. paremtas plotas, kuriame buvo netiesiogiai prisidedama prie anglies dioksido sekvestracijos, siekė 25 231 ha. Bendras – tiesiogiai ir netiesiogiai prisidedantis – remiamas plotas 2017 m. siekė 50 456 ha. Remiantis Programoje pateiktais su kontekstu susijusiais rodikliais, žemės ūkio paskirties žemės plotas Lietuvoje siekia 2 742 560 ha, o miško ir kitos miškingos žemės plotas – 2 249 000 ha. 2017 m. žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės plotas, kuriame prisidedama prie anglies dioksido sekvestracijos ir išlaikymo, sudarė 1,01 proc. viso Lietuvoje registruoto žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės ploto. Lyginant su 2023 metams suplanuota rodiklio reikšme pastebėtina, kad buvo pasiekta 55 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės. Didžiąją šio rodiklio pasiekimo dalį sudaro tęstiniai mokėjimai už 2007–2013 m. KPP paramos lėšomis įveisto miško ploto palaikymą. Tikėtina, kad baigus

remti tęstinius įsipareigojimus, rodiklio pasiekimas gali sumažėti. Kita vertus, išaugs naujai 2014–2020 m. KPP lėšomis įveisto miško plotas ir jo išlaikymui skirtos išmokos. Be to, buvo suplanuota nauja M10 priemonės veikla „Tarpinių pasėlių auginimas ariamojoje žemėje“, kurios įgyvendinimas padidins žemės ūkio paskirties žemės plotus, prisidedančius prie 5E TS tikslo rodiklio.

2014–2017 m. pagal M02 priemonę, skirtą konsultavimui, nebuvo baigtas nei vienas projektas. Tačiau pagal priemonei patvirtintą paramą (kuri siekia vos 0,2 proc. tikslo) konsultavimo paslaugomis pasinaudojo 3 žemės ar miškų valdytojai (tai sudaro vos 3 proc. tikslo).

2014–2017 m. paramą miško įveisimui gavo 383 valdos, o naujai mišku apželdintos žemės plotas sudarė 2 031 ha. Jiems išmokėta daugiau nei 2,3 mln. eurų paramos. Paminėtina, kad paramos gavėjų, kuriems mokamos išmokos už jau anksčiau įveistą mišką, skaičius siekė daugiau nei 3 tūkst. valdų (žr. [išnaša]). Anksčiau mišku apželdintos žemės plotas siekė daugiau nei 22 tūkst. ha. Iki 2017 m. pabaigos naujai mišku apželdintos žemės plotas sudarė 0,09 proc. bendro miško ir kitos miškingos žemės ploto, esančio Lietuvoje. Įtraukus jau anksčiau mišku apželdintos žemės plotą, už kurį mokamos kasmetinės išmokos, paramos lėšomis mišku apželdintas plotas išaugo iki daugiau nei 22 tūkst. ha ir sudarė 1,09 proc. viso miškininkystės paskirties žemės ploto Lietuvoje.

[išnaša] 198 valdos mišką įveisė pasinaudodami 2014–2020 m. KPP priemonės M08 parama, o 2.850 mišką buvo įveisę dar 2007–2013 m. KPP lėšomis.

Tiesiogiai prie anglies dioksido išlaikymo žemės ūkyje taip pat prisidėjo veiksmai, skirti ekstensyviai šlapynių tvarkymui pagal M10 priemonės 10.1.3 veiklą. 2017 m. parama buvo skirta pagal 293 paraiškas, pagal kurias ekstensyvaus tvarkymo veiksmai buvo vykdomi 2 831,5 ha plote. Iš viso šiems veiksams skirtos 719,5 tūkst. eurų viešosios išlaidos turėjo tiesioginės įtakos anglies dvideginio koncentracijai dirvožemyje.

Specifinių Programos rodiklių pagal šią tikslinę sritį nebuvo numatyta.

6 PRIORITETAS. EKONOMINĖS PLĖTROS IR SOCIALINĖS ĮTRAUKTIES SKATINIMAS

Programos **šeštasis prioritetas (P6)** skirtas **socialinės įtraukties skatinimui**, skurdo mažinimui ir ekonominės plėtros kaimo vietovėse skatinimui. Šį prioritetą sudaro trys tikslinės sritys:

- **6A:** veiklos įvairinimo, **mažų įmonių kūrimo ir plėtojimo**, taip pat **darbo vietų kūrimo** palengvinimas;
- **6B:** **vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimas**;
- **6C:** **prieigos prie informacinių ir ryšių technologijų (IRT) didinimas**, jų naudojimo skatinimas ir kokybės gerinimas kaimo vietovėse.

2014–2017 m. paramos lėšos buvo išmokėtos visoms tikslinėms sritims. 2017 m. buvo baigti pirmieji 5 projektai, skirti ne žemės ūkio veiklos verslui kaime, paramą gavę pagal 2014–2020 m. KPP. Taip pat toliau buvo remiami veiksmai, kuriais gerinamos paslaugos ir infrastruktūra kaimo vietovėse – įgyvendinta 1 940 projektų. Jais daugiausia investuota į privačios infrastruktūros gerinimą, keičiant asbestinių stogų dangas. Įgyvendintas 1 vietinių kelių infrastruktūros gerinimo projektas, kurio metu rekonstruota 1,9 km kelių. 2017 m. pabaigoje gyventojų, kurie naudojos geresnėmis paslaugomis ir infrastruktūra, skaičius siekė 68.978 asmenis (arba 6,6 proc. visų kaimo gyventojų).

Paminėtina, kad 2014–2017 m. buvo išmokėta parengiamoji parama vietos plėtros strategijoms (toliau – VPS) parengti bei atrinktos 49 vietos veiklos grupės (toliau – VVG) (46 kaimo vietovių ir 3 dvisektorės,

finansuojamos iš EŽŪFKP ir EJŖŽF). Gyventojų skaičius, tenkantis VVG, siekia 1 075 826 asmenis ir apima visus Lietuvos kaimo vietovėse gyvenančius žmones bei kelių mažų miestelių gyventojus. Per 2017 m. šioms VVG buvo pateiktos 187 paraiškos vietos projektams, iš kurių VVG atrinko ir patvirtino 27 projektus, tačiau nei vienas jų dar nebuvo baigtas.

2014–2017 m. pagal šeštąjį prioritetą patvirtinta lėšų suma siekė 137,5 mln. eurų ir sudarė 47 proc. visam programavimo laikotarpiui prioritetui skirto finansavimo. Iki 2017 m. pabaigos pagal šeštąjį prioritetą išmokėtos paramos suma siekė 20,1 mln. eurų ir sudarė 7 proc. visos prioritetui skirtos paramos.

Mažų įmonių kūrimas ir plėtojimas, darbo vietų kūrimo palengvinimas (6A tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 6A tikslinės srities, kuria siekiama palengvinti sąlygas veiklos įvairinimui, mažųjų įmonių kūrimui ir plėtojimui, taip pat darbo vietų kūrimui kaime, įgyvendinimo turi prisidėti trys priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis 6.2 „Parama ekonominės veiklos pradžiai kaimo vietovėse“ ir veiklos sritis 6.4 „Parama investicijoms, skirtoms ne žemės ūkio veiklai kurti ir plėtoti“ veikla 6.4.1 „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“.

Iki 2017 m. pabaigos paramos **lėšos buvo patvirtintos ir išmokėtos** pagal dvi iš trijų prisidedančias priemones.

Patvirtintos paramos suma iš viso siekė 4,4 mln. eurų ir sudarė 4,4 proc. visos šios tikslinės srities įgyvendinimui skirtos paramos sumos. Pagal priemonę M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ patvirtintiems projektams skirta 80 185 Eurų suma ir ji buvo 8 proc. didesnė nei 2016 m. Šios paramos lėšomis vykdomi mokymai skirti ne žemės ūkio verslų plėtrai kaimo vietovėse, pavyzdžiui, saulės, vėjo ir geoterminės energijos sistemų panaudojimui bei bioenergijos (biodujų) gamybai žemės ūkyje. Pagal priemonę M06 planuojamiems įgyvendinti alternatyviems žemės ūkio veiklai projektams patvirtinta parama siekė 4,3 mln. eurų. Šiai priemonei patvirtintos paramos suma buvo 7 kartus didesnė nei praėjusiais metais. Pagal priemonę M02 paraiškų ir paramos konsultacijoms verslo kūrimo ir plėtojimo kaime klausimais dar nebuvo patvirtinta.

Iki 2017 m. pabaigos išmokėta parama 6A TS siekė 953 409 eurus. Tai buvo pirmieji metai, kuomet 6A tikslinės srities priemonėms buvo išmokėta parama. Priemonei M01 išmokėta 28 102 eurai (suma siekia vos 0,96 proc. programoje suplanuotos paramos), o M06 priemonei išmokėti 925 308 eurai (0,95 proc. skirtos paramos).

Siekiant skatinti veiklos įvairinimą, mažųjų įmonių kūrimą ir plėtrą, taip pat darbo vietų kūrimą kaimo vietovėse (6A TS), buvo numatytas **tikslo rodiklis T20** „Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus“. 2017 m. baigtuose projektuose buvo sukurtos pirmosios 7 darbo vietos (tikslo pasiekimo lygis siekė 0,34 proc.).

Įgyvendinant priemonės M01 veiklos sritį 1.1, skirtą mokymams, buvo patvirtinti 2 projektai. Jiems patvirtinta 80 185 eurų parama, tačiau iki 2017 m. pab. jie dar nebuvo užbaigti. Parodomųjų ar informavimo

veiklų projektų pagal priemonės M01 veiklos sritį 1.2 dar nebuvo patvirtinta.

Taip pat dar nebuvo patvirtintų paraiškų ir pagal konsultavimo priemonę M02. MVĮ susidomėjimas konsultavimo paslaugomis yra mažas – per du paraiškų priėmimo etapus (2016 ir 2017 m.) gauta 12 MVĮ paraiškų konsultavimo paslaugoms gauti.

2014–2017 m. pagal priemonę M06, buvo paremti 5 ūkio subjektai, kurie gavo paramą ne žemės ūkio veiklos verslo kaimo vietovėse pradžiai ir vystymui. Visi 5 projektai buvo įgyvendinti pagal priemonės veiklą 6.4.1. Projektams skirtos viešosios išlaidos sudarė 271 068 eurus (vos 0,6 proc. tikslo). Bendra įgyvendintų projektų investicijų suma siekė 805.303 Eurus. Tai reiškia, jog projektų vykdytojai aktyviai prisidėjo prie projektų įgyvendinimo nuosavomis lėšomis. Visgi bendras rodiklio pasiekimo lygis rodo, kad priemonės įgyvendinimas nevyksta pakankamai sklandžiai – paraiškų vertinimas, atranka, sutarčių pasirašymas vyko lėčiau nei planuota. Nors bendra paklausa paramai pagal šią veiklą yra didelė (pateiktos 483 paraiškos daugiau nei 67 mln. Eurų sumai), iki 2017 m. pab. patvirtinti tik 28 projektai, kuriems skirta 3,8 mln. Eurų parama. Pagal kitą verslo kaime pradžiai skirtą priemonės M06 veiklos sritį 6.2 baigtų projektų dar nebuvo. Tai nauja 2014–2020 m. laikotarpiu įgyvendinama priemonė, kuria teikiama vienodo dydžio (40 tūkst.) parama verslo pradžiai naujiems ūkio subjektams. 2016 m. ir 2017 m. organizuotų dviejų kvietimų metu pateiktų paraiškų kokybė buvo žema, daug jų atmesta, nes neatitiko tinkamumo reikalavimų. Iki 2017 m. pab. patvirtintos 23 paraiškos 0,5 mln. Eurų paramai.

Pagal 6A tikslinę sritį buvo numatyti aštuoni specifiniai Programos rodikliai, matuojantys paramos gavėjų skaičių pagal projektų veiklos sritis (paslaugas, pramonę, prekybą ir kitas). Visi iki 2017 m. pabaigos pagal priemonės M06 veiklos sritį 6.4.1 „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“ įgyvendinti projektai buvo vykdomi paslaugų sektoriuje.

Vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimas (6B tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 6B tikslinės srities, kuria siekiama skatinti vietos plėtrą kaimo vietovėse, įgyvendinimo turi prisidėti dvi priemonės / veiklos sritys:

- M07 „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos sritys 7.2 „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“ (parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą – regioninis planavimas; parama asbestinių stogų dangos keitimui; parama vietiniams keliams) ir 7.6 „Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį (parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį – regioninis projektų planavimas; tradicinių amatų centrų plėtra);
- M19 „LEADER“.

Iki 2017 m. pabaigos paramos **lėšos buvo patvirtintos ir išmokėtos** pagal abi prie 6B tikslinės srities prisidedančias priemones (tačiau dar ne pagal visas šių priemonių veiklos sritis ir veiklas (žr. *[išnaša]*).

[išnaša] Parama dar nebuvo patvirtinta pagal 2 veiklas – 7.6.1 Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį ir 19.2 VVG bendradarbiavimo projektų rengimas ir įgyvendinimas, o išmokėta lėšų dar nebuvo pagal 4 veiklas – pirmąsias dvi ir 7.2.1 Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą bei 19.2 Parama vietos projektams įgyvendinti pagal VPS.

2014–2017 m. pagal 6B tikslinę sritį patvirtintos paramos suma siekė 128,6 mln. eurų ir sudarė 69 proc. visos šios tikslinės srities įgyvendinimui skirtos paramos sumos. Patvirtintos paramos suma, lyginant su

praėjusiais metais, beveik nepadidėjo. Iki 2017 m. išmokėtos paramos suma siekė 16,25 mln. eurų ir sudarė 8,8 proc. skirtų lėšų (lyginant su praėjusiais metais, išaugo daugiau nei 5 proc. punktais). Europos Komisijai deklaruotos paramos suma siekė 12,3 mln. eurų ir sudarė 6,7 proc. visos šios tikslinės srities įgyvendinimui skirtos paramos.

Didžioji pagal tikslinę sritį išmokėtų lėšų dalis buvo skirta investicijoms į mažos apimties infrastruktūrą (pagal 7.2 veiklos sritį), konkrečiai – vietinės reikšmės viešiesiems keliams ir gatvėms tiesti ar rekonstruoti (daugiau nei 5,4 mln. eurų) bei asbestinių stogų dangos keitimui (daugiau nei 2,8 mln. eurų). Pagal priemonę M19 „Parama LEADER programos vietos plėtrai“ daugiausia lėšų išmokėta VVG veiklai bei VVG teritorijos gyventojų aktyvumui skatinti (beveik 3 mln. eurų). Paminėtina, kad iki 2017 m. pab. dar nebuvo išmokėta lėšų pagal regioninio planavimo būdu įgyvendinamas M07 priemonės veiklas – 7.2.1 „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“ bei 7.6.1 „Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį“, tačiau sudaryti projektų prioritetiniai ir rezerviniai sąrašai, buvo vykdomas paramos paraiškų rinkimas, metų pabaigoje įvyko du projektų atrankos komitetų posėdžiai. 2017 m. pabaigoje parama buvo skirta 30 projektų už 4,3 mln. Eur. Taip pat dar nebuvo išmokėta lėšų vietos projektų įgyvendinimui pagal VPS (19.2 veiklos sritį), tačiau parama jiems jau buvo patvirtinta. 2017 m. prasidėjo 19.3 veiklos srities, skirtos VVG bendradarbiavimui, įgyvendinimas – patvirtintos įgyvendinimo taisyklės, tačiau lėšos jai dar nebuvo patvirtintos ir išmokėtos.

Siekiant skatinti vietos plėtrą kaimo vietovėse (6B TS), numatyti trys **tikslo rodikliai**.

Tikslo rodiklis T21 „Kaimo gyventojų, kuriems taikomos vietos plėtros strategijos, procentinė dalis“ yra susietas su priemonės M19 „LEADER“ produkto rodikliu „Gyventojų skaičius, tenkantis VVG“. Iki 2016 m. pabaigos gyventojų, kuriems taikomos vietos plėtros strategijos, skaičius Lietuvoje siekė 1.075.826 žmones ir apėmė visus Lietuvos kaimo vietovių bei kelių mažų miestelių gyventojus. Dėl to rodiklis viršija 100 procentų ir jo pasiekimas lygus 102,3 proc. Atskiros VVG atstovauja nuo 6.300 (Kazlų Rūdos VVG) iki 95.000 (Vilniaus r. VVG) kaimo gyventojų. Vidutinis teritorijos, kuriai atstovauja VVG, kaimo gyventojų skaičius siekia 21.000.

Tikslo rodiklis T22 „Kaimo gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra, procentinė dalis“ yra susietas su priemonės M07 „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ produkto rodikliu „Gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra, skaičius“. 2014–2017 m. dėl įgyvendintų projektų geresnėmis paslaugomis ir infrastruktūra naudojami 68.978 gyventojai, kurie sudarė 6,56 proc. bendro Lietuvos kaimo gyventojų skaičiaus. Paramos lėšomis buvo prisidėta prie vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimo, atnaujinant nedidelio masto infrastruktūrą – šalinant kenksmingas sveikatai asbesto medžiagas bei rekonstruojant ir gerinant vietinės reikšmės kelius. Iki 2017 m. pabaigos buvo pasiekta 46 proc. tikslo rodiklio reikšmės, suplanuotos 2023 metams.

Tikslo rodiklis T23 „Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus“ yra susietas su priemonės M19 „LEADER programa“ įgyvendinimu. Iki 2017 m. pabaigos tikslo rodiklis dar nebuvo pradėtas įgyvendinti, nes pagal šią priemonę dar nebuvo baigtų įgyvendinti vietos projektų. Iš viso pagal vietos plėtros strategijas darbo vietoms kurti numatyta skirti 75 proc. vietos projektams įgyvendinti suplanuotų lėšų. Pagal patvirtintose vietos plėtros strategijose numatytus tikslo rodiklius planuojama sukurti 1 400 naujų darbo vietų.

2014–2017 m. pagal priemonės M07 veiklos sritį 7.2 buvo paremti 1 940 veiksmai į mažos apimties infrastruktūrą, kuriems skirtos viešosios investicijos siekė daugiau nei 3 mln. eurų. Beveik visi baigti įgyvendinti projektai buvo skirti privačiai infrastruktūrai gerinti, t. y. asbestinių stogų dangos keitimui, ir tik 1 projektas – vietinių kelių gerinimui. Pagal priemonės M07 veiklos sritį 7.6 buvo įgyvendinti 5 projektai, skirti tradicinių amatų centrų plėtrai, o jiems skirtos viešosios išlaidos siekė beveik 472 tūkst. eurų.

Įgyvendinant tradicinių amatų centrų plėtros projektus, daugiausia lėšų buvo skirta naujai įrangai įsigyti – šios investicijos buvo vykdomos visuose 5 projektuose (įsigijami baldai, kompiuterinė technika, įrankiai, specifinė amatų įranga, pvz. audimo staklės, keramikos, molio dirbimo įranga). 2 iš 5 projektų buvo vykdomi statinių rekonstravimo ir kapitalinio remonto darbai (pvz. dvaro sodybos rūsio rekonstravimas). 2 iš 5 projektų dalis išlaidų taip pat dar buvo skirta priemonėms edukaciniams užsiėmimams vykdyti bei demonstravimui įsigyti (pvz. mobiliai scenai įrengti). Bendra abiem veiklos sritims (7.2 ir 7.6) skirta viešųjų išlaidų suma siekė beveik 3,5 mln. Eurų, o bendrų investicijų suma – daugiau nei 8,7 mln. eurų, taigi projektais buvo pritraukta daugiau nei 5,2 mln. eurų privačių investicijų. Įgyvendintų projektų, kurie buvo skirti asbestinių stogų dangos keitimui bei vietinių kelių rekonstrukcijai, naudą pajuto beveik 69 tūkst. kaimo gyventojų. Investicijos prisidėjo prie trūkstamos infrastruktūros sukūrimo ir atnaujinimo, gyvenamosios aplinkos bei gyvenimo kokybės gerinimo.

Iki 2017 m. pab. pagal priemonės M07 veiklas, įgyvendinamas regioninio planavimo būdu (7.2.1 veiklą, skirtą viešiesiems pastatams, paslaugų infrastruktūrai, vietinėms vandens tiekimo sistemoms bei, 7.6.1 veiklą, skirtą investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį), įgyvendintų projektų dar nebuvo. Tačiau 2017 m. buvo atliekamas projektinių pasiūlymų vertinimas, sudaryti prioritetiniai ir rezerviniai projektų sąrašai, Projektinių pasiūlymų vertinimas užtruko ilgiau nei planuota dėl didelio projektinių pasiūlymų kiekio, prastos jų kokybės, didelio darbo krūvio, tenkančio NMA teritoriniams skyriams. Nuo 2017 m. gegužės iki spalio mėnesio buvo renkamos paramos paraiškos. Pagal 7.2.1 veiklą patvirtinti 2 projektai 321 797 eurų paramai.

Siekiant spręsti kaimo vietovių problemas ir įgyvendinti iniciatyva „iš apačios į viršų“ grįstą požiūrį įgyvendinant priemonę M19, dar iki 2017 m. pradžios buvo atrinktos 49 Vietos veiklos grupės (toliau – VVG), kurios parengė LEADER vietos plėtros strategijas (toliau – VPS)(žr. *[išnaša]*). Šios VVG yra atsakingos už vietos projektų vykdytojų pateiktų projektų atranką. Parengus VPS, 19.1 veiklos sritis buvo baigta, o jai skirta viešųjų išlaidų suma siekė daugiau kaip 430 tūkst. eurų (86 proc. tikslo). Patvirtintų kaimo vietovių VPS įgyvendinimo teritorija apima 100 proc. kaimo vietovių. Iš visų (49) patvirtintų VPS 46 yra viensektorės kaimo vietovių VPS (finansuojamos iš EŽŪFKP ir valstybės biudžeto) ir 3 yra dvisektorės – kaimo vietovių ir žuvininkystės – VPS (bendrai finansuojamos iš EŽŪFKP, Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo (EJRŽF) ir valstybės biudžeto). Vienai VPS įgyvendinti skirtos paramos suma siekia nuo 1 mln. iki 5 mln. eurų ir buvo apskaičiuota pagal iš anksto nustatytą metodiką. Iš viso pagal patvirtintas VPS suplanuota įgyvendinti 2 067 EŽŪFKP vietos projektus ir 32 dvisektorius vietos projektus (kartu su EJRŽF). Vidutinė suplanuota paramos suma vietos projektui įgyvendinti siekia 42 000 eurų.

[išnaša] Programoje planuota atrinkti 50 VVG, tačiau kelios ankstyvesniu laikotarpiu veikusiois VVG dėl reglamentų reikalavimų apsisijungė ir galutinis VVG skaičius siekia 49.

Pagal patvirtintas VPS 2017 m. buvo renkamos paraiškos vietos plėtros projektams, vykdoma jų atranka ir pradedamas įgyvendinimas. Vietos plėtros projektų įgyvendinimui parama yra skiriama pagal 19.2 veiklos sritį. Vietos projektams įgyvendinti VPS patvirtinta suma siekia 86,89 mln. eurų (98 proc. programoje suplanuotos paramos). Iki 2017 m. pabaigos buvo pateikta 290 paraiškų projektams pagal VPS įgyvendinti, patvirtinti 27 projektai, kuriems skirta 842 562 eurų parama (0,97 proc. VPS strategijoms pavirtintos paramos). 3 iš 27 projektų yra įgyvendinami dvisektorės (kaimo vietovių ir žuvininkystės) VVG. Daugelis patvirtintų projektų yra skirti jaunimui, dalimi jų – investuojama į kaimo vietovių infrastruktūrą, taip pat – kuriamos darbo vietos.

2017 m. dar nebuvo įgyvendintų ar patvirtintų projektų pagal 19.3 veiklos sritį, skirtą VVG bendradarbiavimo projektų rengimui ir įgyvendinimui. Tačiau 2017 m. prasidėjo pačios veiklos srities įgyvendinimas – patvirtintos jos įgyvendinimo taisyklės, įgyvendinti 4 kvietimai teikti paraiškas, suorganizuoti 2 projektų atrankos komiteto posėdžiai, tačiau sprendimai skirti paramą priimti jau 2018 m.

(patvirtinti 2 projektai). Pagal šią veiklos sritį remiami VVG teritorinio ir tarptautinio bendradarbiavimo projektai. Priemonės įgyvendinimą apsunkino kelios priežastys: visų pirma, VVG pirmaisiais programos įgyvendinimo metais daugiausia buvo užimtos veiklomis, susijusiomis su VPS rengimu; antra, bendradarbiavimo projektai VVG nėra privalomi; trečia, VVG neturėjo lėšų, reikalingų prisidėti prie projekto įgyvendinimo (paramos intensyvumas buvo 80 proc.); ketvirta, skyrėsi bendradarbiavimo projektu finansavimo sąlygos, projektų atrankos modeliai tiek Lietuvoje, tiek kitose valstybėse narėse, nustatytos kaimo VVG ir miestų bei žuvininkystės sektoriaus VVG, kas apsunkina jų bendradarbiavimo galimybes ir procedūras. Siekiant spręsti šias problemas, 2017 m. buvo įgyvendinti keli veiksmai – inicijuotas Programos pakeitimas, pagal kurį padidintas paramos intensyvumas bendradarbiavimo projektams, ministerijos iniciatyva suorganizuota tarptautinė VVG konferencija „Tinklaveika veikia“, subūrusi apie 200 VVG iš 13 valstybių. Šios veiklos prisidėjo prie didesnio teikiamų paraiškų skaičiaus.

Pagal priemonės M19 veiklos sritį 19.4, kuri yra skirta VVG veiklos išlaidoms ir VVG teritorijos gyventojų, nevyriausybių organizacijų, verslo subjektų, kitų kaimo plėtros dalyvių aktyvumo skatinimui, buvo išmokėta beveik 3 mln. eurų, kas siekia 13,5 proc. iš visos šiai veiklai skirtos paramos.

Pagal 6B tikslinę sritį buvo numatyti trys specifiniai Programos rodikliai, matuojantys pakeistų asbestinių dangų stogų skaičių, regioninio planavimo būdu įgyvendintų mažos apimties infrastruktūros projektų skaičių bei rekonstruotų kelių ilgį.

Atsižvelgiant į priemonių M07 ir M19 atskirų veiklos sričių įgyvendinimo pažangą, 2017 m. pradėti įgyvendinti 2 specifiniai rodikliai – įgyvendinus asbestinių dangų stogų keitimo projektus, pakeisti 1 939 stogai, o įgyvendinus 1 kelių projektą – rekonstruota 1,9 km kelių. Regioninio planavimo būdu dar nebuvo baigtų projektų (patvirtintos 2 paraiškos).

Plačiajuosčio ryšio infrastruktūros plėtra (6C tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 6C tikslinės srities, kuria siekiama didinti prieigą prie informacinių ir ryšių technologijų, skatinti jų naudojimą ir gerinti kokybę kaimo vietovėse, įgyvendinimo turėtų prisidėti priemonės M07 „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos sritis 7.3 „Parama plačiajuosčio ryšio infrastruktūrai“.

2014–2017 m. pagal 6C tikslinę sritį buvo **patvirtinta** visa šios tikslinės srities įgyvendinimui skirta paramos dalis – 4.431.200 Eurai. Investicijos į plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą ir prieigą prie jos, įskaitant e-valdžios paslaugas, buvo vykdomos, įgyvendinant vieną projektą, kuriam ir patvirtinta visa tikslinei sričiai numatyta paramos suma. Iki 2017 m. pab. pagal 6C tikslinę sritį **išmokėtos paramos** suma siekė 2,9 mln. eurų ir sudarė 66 proc. viso šiai tikslinei sričiai numatyto finansavimo. Europos Komisijai deklaruota 719 598 eurų suma.

Siekiant didinti prieigą prie informacinių ir ryšių technologijų kaimo vietovėse, skatinti naudojamąsi technologijomis ir gerinti jų kokybę (6C TS), numatytas **tikslo rodiklis** T24 „Kaimo gyventojų, kurie naudojami naujomis ar geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra (IRT), procentinė dalis“, kuris yra susietas su priemonės M07 „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ produkto rodikliu „Gyventojų, kurie naudojami nauja arba geresne IT infrastruktūra (pvz., plačiajuosčio interneto infrastruktūra), skaičius“. Iki 2017 m. pabaigos šis tikslo rodiklis dar nebuvo pradėtas įgyvendinti, nes pagal veiklos sritį 7.3 vykdomas projektas dar nebuvo užbaigtas.

Paminėtina, kad pagal priemonės M07 veiklos sritį 7.3 vykdomas antrasis projekto „Plačiajuosčio ryšio infrastruktūros plėtra kaimo vietovėse“ etapas (PRIP-2). Pirmuoju PRIP projekto etapu, įgyvendintu 2014–2015 m., buvo suprojektuota ir nutiesta daugiau nei 485 km šviesolaidinių kabelinių linijų, prijungti 432

objektai, o į 399 iš jų operatoriai jau teikia paslaugas. Įgyvendinant PRIP-2, planuojama prie plačiajuosčio ryšio infrastruktūros prijungti 400 objektų bei nutiesti 340 km šviesolaidinių linijų. (Žr. *[išnaša]*). Baigus prijungti visus papildomus objektus prie plačiajuosčio ryšio tinklų, ryšio operatoriai galės prijungti turimą savo prieigos infrastruktūrą ar kurti naują ir teikti plačiajuosčio ryšio paslaugas kaimiškiose vietovėse. Rengiantis ir įgyvendinant antrąjį projekto etapą, buvo nustatyta, kad poreikis plačiajuosčio ryšio paslaugoms išlieka didelis, o galimybės prie jo prisijungti dar daug kur nėra. Papildomai pateikta daug prašymų dėl žemės ūkio sektoriaus objektų prijungimo prie plačiajuosčio ryšio infrastruktūros.

[išnaša] Detalesnė informacija adresu: <https://www.nma.lt/index.php/naujienos/darbai-placiajuosciam-rysiui-plesti-tesiami/11154>.

2017 m. Europos Komisijos sprendimu buvo patvirtinta PRIP-2 projekto Valstybės pagalbos schema, kuri buvo reikalinga pradėti projekto įgyvendinimą. Patvirtinus šią schemą, 2017 m. liepos mėn., projektas buvo pradėtas įgyvendinti ir iki 2017 m. pab. jam išmokėta 2,9 mln. eurų suma. Tačiau **produkto rodikliai** bus pasiekti tik jį užbaigus.

Pagal 6C tikslinę sritį buvo numatytas vienas specifinis Programos rodiklis, matuojantis objektų, iki kurių atvestas plačiajuostis internetas, skaičių. Planuojama, kad įgyvendinus pagal priemonės M07 veiklos sritį 7.3 vykdomą projektą prijungtų objektų skaičius turėtų siekti 400.

1.d) Pagrindinė informacija apie pažangą siekiant orientyrų, nustatytų veiklos rezultatų plane, pagal F lentelę

Programoje pateiktame veiklos rezultatų plane nurodyti pagal kiekvieną prioritetą suplanuoti pasiekti tikslai, t. y. 2018 m. planuojamos pasiekti tarpinės reikšmės (orientyrai) ir 2023 m. planuojamos pasiekti galutinės reikšmės. Europos Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 215/2014 6 straipsnyje teigiama, kad **prioriteto orientyrai arba siektinos reikšmės laikomi pasiektais**, jei visi į veiklos rezultatų planą įtraukti rodikliai 2018 m. pabaigoje atitinka bent 85 proc. orientyro reikšmės, o 2023 m. pabaigoje – bent 85 proc. siektinos reikšmės. Jei į veiklos rezultatų planą įtraukti trys ar daugiau rodiklių, prioriteto orientyrai ar siektinos reikšmės laikomi pasiektais, jei visų rodiklių, išskyrus vieną, pasiektos reikšmės sudaro bent 85 proc. orientyro reikšmės arba siektinos reikšmės, o vieno likusio rodiklio pasiektą reikšmę turi būti ne mažesnė nei 75 proc. **Prioriteto orientyrai ar siektinos reikšmės laikomi nepasiektais**, jei: 1) į veiklos rezultatų planą įtraukti ne daugiau nei du rodikliai ir nepavyksta pasiekti bent 65 proc. orientyro reikšmės 2018 m. pabaigoje ar siektinos reikšmės 2023 m. pabaigoje; 2) į veiklos rezultatų planą įtraukti daugiau nei du rodikliai ir nepavyksta pasiekti nors dviejų rodiklių bent 65 proc. orientyro reikšmės 2018 m. pabaigoje ir nors dviejų rodiklių bent 65 proc. siektinos reikšmės 2023 m. pabaigoje.

Orientyrų ir siektinų reikšmių įgyvendinimo situacija nagrinėjama prioriteto lygiu. Antrajam prioritetui veiklos rezultatų plane numatyti 2 rodikliai, trečiajam prioritetui – 3 rodikliai ir 1 papildomas rodiklis, ketvirtajam prioritetui – 2 rodikliai ir 1 papildomas rodiklis, penktajam prioritetui – 3 rodikliai, o šeštajam prioritetui – 3 rodikliai. Apskaičiuojant veiklos rezultatų plano rodiklių pasiekimą iki 2017 m. buvo remiamasi Europos Komisijos įgyvendinančio reglamento Nr. 215/2014 nuostatomis, galiojusiomis 2017 m. gruodžio 31 d. Skaičiuojant orientyrų pasiekimą iki 2018 m. (įskaitytinai) bus remiamasi EK 2018-02-23 įgyvendinančiuoju reglamentu Nr. 2018/276 patvirtintais pakeitimais.

Orientyrų ir siektinų reikšmių įgyvendinimo situacija nagrinėjama prioriteto lygiu. Antrajam prioritetui veiklos rezultatų plane numatyti 2 rodikliai, trečiajam prioritetui – 3 rodikliai ir 1 papildomas rodiklis,

ketvirtajam prioritetui – 2 rodikliai ir 1 papildomas rodiklis, penktajam prioritetui – 3 rodikliai, o šeštajam prioritetui – 3 rodikliai. Detalesnė informacija apie prioritetams numatytus rodiklius, orientyrus ir siektinas reikšmes bei 2017 m. pabaigoje pasiektus rezultatus pateikiama F1 ir F2 lentelėse.

Pagal **antrąjį prioritetą**, kuris skirtas žemės ūkio konkurencingumui ir tvariam miškų valdymui skatinti, veiklos rezultatų plane numatyti rodikliai „Bendros viešosios išlaidos“ ir „Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą investicijoms į ūkio restruktūrizavimą, skaičius (2A TS) bei žemės ūkio valdų, parengusių pagal Programą remiamą verslo plėtros planą / gavusių investicijų jauniems ūkininkams, skaičius (2B TS)“.

Iki 2018 m. pabaigos suplanuota Europos Komisijai deklaruoti daugiau nei 213 mln. Eurų paramos, o iki 2023 m. pabaigos – daugiau nei 608,6 mln. Eurų paramos lėšų. Iki 2017 m. pabaigos Europos Komisijai pagal antrąjį prioritetą deklaruotų lėšų suma sudarė daugiau nei 263,7 mln. Eurų. Buvo **pasiekta 124 proc. orientyro reikšmės ir 43 proc. siektinos reikšmės**. Taigi orientyro reikšmė jau buvo pasiekta ir netgi viršyta. Iki 2017 m. pabaigos viešosios išlaidos pagal antrąjį prioritetą buvo patirtos pagal visas prie 2 prioriteto prisidedančias priemonių veiklos sritis, išskyrus priemonės M16 „Bendradarbiavimas“ veiklos sritį 16.4. „Parama trumpų tiekimo grandinių ir vietos rinkų skatinimui vietos lygmeniu“.

Iki 2018 m. pabaigos pagal antrąjį prioritetą suplanuota paremti 2 275 žemės ūkio valdas, kurios investuos į restruktūrizavimą (2A TS), be to, gaus investicijas jauniems ūkininkams (2B TS). Iki 2018 m. pabaigos paremtų valdų skaičius turėtų siekti 6 500. Iki 2017 m. pabaigos buvo **pasiekta 105 proc. orientyro reikšmės ir beveik 37 proc. siektinos reikšmės**. Taigi orientyro reikšmė jau buvo pasiekta ir netgi viršyta. Paramą gavo iš viso 2 398 žemės ūkio valdos, iš kurių 2 139 valdos gavo paramą investicijoms į restruktūrizavimą ir modernizavimą, o 259 – jaunųjų ūkininkų įsikūrimui.

Pagal **trečiąjį prioritetą**, kuris skirtas maisto tiekimo grandinių organizavimo skatinimui, veiklos rezultatų plane numatyti rodikliai „Bendros viešosios išlaidos“, „Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą už dalyvavimą kokybės sistemose, vietos rinkose / trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse / organizacijose, skaičius (3A TS)“, „Žemės ūkio valdų, dalyvaujančių rizikos valdymo sistemose, skaičius (3B TS)“ bei papildomas rodiklis „Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (žemės ūkio valdose, žemės ūkio produktų perdirbimas ir rinkodara)“.

Iki 2018 m. pabaigos suplanuota Europos Komisijai deklaruoti daugiau nei 40,8 mln. Eurų paramos, o iki 2023 m. – daugiau nei 163,5 mln. Eurų. Iki 2017 m. pabaigos Europos Komisijai pagal trečiąjį prioritetą deklaruotų lėšų suma sudarė beveik 21 mln. Eurų. Buvo **pasiekta 51 proc. orientyro reikšmės ir 13 proc. siektinos reikšmės**. Iki 2017 m. pabaigos viešosios išlaidos pagal trečiąjį prioritetą buvo patirtos pagal priemones M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“, M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“, M03 „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos“, pagal priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritis 4.1 ir 4.2 ir priemonę M17 „Rizikos valdymas“. Išlaidos dar nedeclaruotos pagal priemonę M09 „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“ ir tris priemones M16 „Bendradarbiavimas“ veiklos sritis – 16.1 „Parama EIP veiklos grupių kūrimui ir veiklai“, 16.3 „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ ir 16.4 „Parama trumpų tiekimo grandinių ir vietos rinkų skatinimui vietos lygmeniu“. Iki 2017 m. pabaigos pagal 3 prioritetą patvirtintos paramos suma iš viso siekė 50,6 mln. Eurų. Tuo atveju, jeigu didžioji dalis jau patvirtintos paramos būtų išmokėta ir deklaruota, orientyro reikšmė iki 2018 m. pabaigos galėtų būti pasiekta (minimaliai reikalinga pasiekti 85 proc. orientyro reikšmės, t. y. deklaruoti 34.747.801 Eurų).

Iki 2018 m. pabaigos pagal trečiąjį prioritetą suplanuota paremti 182 valdas, kurios dalyvaus kokybės sistemose, vietos rinkose, trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse (3A TS), o iki 2023 m. pabaigos paremtų valdų skaičius turėtų siekti 605. Iki 2017 m. pabaigos paramą dalyvavimui kokybės sistemose gavo 207 valdos. Buvo **pasiekta 114 proc. orientyro reikšmės ir 34 proc. siektinos reikšmės**.

Taigi orientyro reikšmė jau buvo pasiekta ir netgi viršyta.

Iki 2018 m. pabaigos pagal trečiąjį prioritetą suplanuota paremti 943 žemės ūkio valdas, dalyvaujančias rizikos valdymo sistemose, o iki 2023 m. paremtų valdų skaičius turėtų siekti 1.450 (3B TS). Iki 2017 m. paramą pagal rizikos valdymui skirtą priemonę M17 gavo 402 ūkio valdos. Buvo **pasiekta 43 proc. orientyro reikšmės ir beveik 28 proc. siektinos reikšmės**. Lyginant su praėjusiais metais, kuomet šio rodiklio reikšmė dar buvo lygi 0, pasiekta reikšminga pažanga. Visgi, atsižvelgiant į bendrą patvirtintų paraiškų pagal šią priemonę skaičių, kuris siekė 507, mažai tikėtina, kad iki 2018 m. pab. orientyro reikšmė bus įgyvendinta. Siekiant orientyro reikšmę įgyvendinti bent 85 proc. lygiu, turi būti paremtos bent 802 valdos. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta ir nurodytas priežastis, dėl kurių priemonė įgyvendinama mažesniu mastu nei planuota, buvo inicijuoti Programos pakeitimai, siūlant sumažinti orientyro 2018 m. reikšmę nuo 65 proc. iki 35 proc. ir atitinkamai sumažinti orientyro absoliučiąją reikšmę. Šis pakeitimas, tikėtina, leis pasiekti minėtų rodiklių reikšmes iki 2018 m. pabaigos.

Trečiajam prioritetui numatytas dar vienas – alternatyvus – veiklos rezultatų plano rodiklis. Juo matuojamas paremtų veiksmų, skiriant paramą investicijoms žemės ūkio valdose, žemės ūkio produktų perdirbimui ir rinkodarai, skaičius. Iki 2018 m. pabaigos numatyta paremti 70, o iki 2023 m. – 279 tokius veiksmus. Iki 2017 m. pabaigos buvo paremti (pabaigti įgyvendinti) iš viso 23 projektai, kuriems skirta parama investicijoms. 10 veiksmų buvo paremta pagal 4.1 veiklos sritį ir skirti investicijoms į žemės ūkio valdas, vykdant novatoriškus projektus, diegiant pažangias technologijas, vykdant valdoje pagamintos produkcijos perdirbimą ir apdorojimą. 13 veiksmų buvo paremti pagal 4.2 veiklos sritį ir skirti žemės ūkio produktų perdirbimui ir rinkodarai. Buvo **įgyvendinta 33 proc. orientyro reikšmės ir 8 proc. siektinos reikšmės**. Bendras iki 2017 m. pabaigos patvirtintų paraiškų pagal šias priemones skaičius siekė 58. Tuo atveju, jeigu visi šie projektai būtų įgyvendinti arba pradėti įgyvendinti iki 2018 m. pab., orientyro reikšmė būtų įgyvendinta 83 proc. (minimaliai turi būti pasiekta 85 proc.).

Pagal **ketvirtąjį prioritetą**, kuris skirtas su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusių ekosistemų atkūrimui, išsaugojimui ir pagerinimui, veiklos rezultatų plane numatyti rodikliai „Bendros viešosios išlaidos“ ir „Žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės apsauga (4A TS), susijusios su vandentvarkos gerinimu (4B TS) ir susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba) dirvožemio erozijos prevencija (4C TS) (ha)“ bei papildomas rodiklis „Kitų vietovių, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių, ir kitų vietovių, kuriose esama specifinių kliūčių, plotas (ha)“.

Iki 2018 m. pabaigos suplanuota Europos Komisijai deklaruoti daugiau nei 289 mln. eurų paramos, o iki 2023 m. – daugiau nei 587,1 mln. eurų paramos lėšų. Iki 2017 m. pabaigos Europos Komisijai pagal ketvirtąjį prioritetą buvo deklaruota daugiau nei 341,1 mln. eurų. Buvo **pasiekta beveik 118 proc. orientyro reikšmės ir beveik 59 proc. siektinos reikšmės**. Taigi orientyro reikšmė jau buvo pasiekta ir netgi viršyta. Iki 2017 m. pabaigos viešosios išlaidos pagal ketvirtąjį prioritetą buvo patirtos pagal visas prie jo prisidedančias priemones, išskyrus priemonės M16 „Bendradarbiavimas“ veiklos sritį „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“.

Iki 2018 m. pabaigos pagal ketvirtąjį prioritetą planuojama paremti daugiau nei 239 tūkst. ha plotą, kuriame būtų vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės išsaugojimu, vandentvarkos gerinimu ir dirvožemio valdymo gerinimu bei dirvožemio erozijos prevencija, o iki 2023 m. pabaigos paremtas plotas turėtų siekti daugiau nei 299,3 tūkst. ha. 2017 m. buvo paremtas beveik 238 tūkst. ha plotas, kuriame prisidedama prie biologinės įvairovės išsaugojimo, vandentvarkos gerinimo ir dirvožemio erozijos mažinimo. Buvo **pasiekta 99 proc. orientyro reikšmės ir 79 proc. siektinos reikšmės**. Atkreiptinas dėmesys, kad 2016 m. paremtas plotas buvo kiek didesnis, nei 2017 m. dėl mažėjančių remiamų testinių

plotų. Visgi orientyro reikšmė 2017 m. buvo beveik pasiekta ir, tikėtina, bus panašaus lygio ir 2018 m.

Iki 2018 m. pabaigos taip pat numatyta pagal ketvirtąjį prioritetą paremti 768 tūkst. ha plotą vietovėse, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių. Iki 2023 m. pabaigos šiose vietovėse paremtas plotas turėtų siekti 960 tūkst. ha. Parama vietovėms, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių, yra teikiama pagal priemonę M13. 2017 m. pagal šią priemonę paremtas plotas siekė daugiau nei 1,08 mln. ha. Buvo **pasiekta 141 proc. orientyro reikšmės ir 113 proc. siektinos reikšmės**. Tiek 2018 m., tiek 2023 m. pabaigai suplanuotos papildomo rodiklio reikšmės buvo pasiektos ir viršytos. Tikėtina, kad šios reikšmės bus išlaikytos ir 2018 m.

Pagal **penktąjį prioritetą**, kuris skirtas efektyvaus išteklių naudojimo skatinimui ir perėjimui prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų, veiklos rezultatų plane numatyti rodikliai „Bendros viešosios išlaidos“, „Žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su anglies dioksido sekvestracija / išsaugojimu (ha) (5E TS), žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) amoniako kiekio mažinimu (5D TS) (ha)“ ir „Investavimo į atsinaujinančios energijos gamybą veiksmų skaičius (5C TS)“.

Iki 2018 m. pabaigos suplanuota Europos Komisijai pagal penktąjį prioritetą deklaruoti daugiau nei 62,6 mln. eurų paramos lėšų, o iki 2023 m. deklaruotos paramos suma turėtų siekti daugiau nei 178,9 mln. eurų. Iki 2017 m. pabaigos pagal penktąjį prioritetą Europos Komisijai deklaruotų lėšų suma siekė daugiau nei 20 mln. eurų. Buvo **pasiekta 32 proc. orientyro reikšmės ir 11 proc. siektinos reikšmės**. Iki 2017 m. pabaigos viešosios išlaidos buvo patirtos pagal priemonę M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“, priemonės M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos sritį 8.1 ir pagal priemonę M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“. Atkreiptinas dėmesys, kad priemonės M06 veiklą 6.4.2 „Parama biodujų gamybai iš atsinaujinančių energijos šaltinių“ buvo patvirtinta daugiau kaip 12 mln. eurų paramos, bet nei dalis jos nebuvo dar išmokėta ir deklaruota Europos Komisijai. Taip pat dar nepatirtos išlaidos pagal priemonę M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ bei nėra pateiktų projektų pagal priemonę M04 veiklos sritį 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“. Vis dėlto, 2018 m. net išlaikius ar padidinus plotinių kompensacinių priemonių apimtį, o taip pat deklaravus išlaidas pagal kitų priemonių jau patvirtintas paraiškas, mažai tikėtina, kad 2018 m. pabaigoje pavyks pasiekti suplanuotą orientyro reikšmę.

Iki 2018 m. pabaigos pagal penktąjį prioritetą planuojama paremti daugiau nei 45 tūkst. ha plotą, kuriame būtų vykdomos valdymo sutartys, susijusios su anglies dioksido sekvestracija ir išsaugojimu be su išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimu. Iki 2023 m. pabaigos planuojamas paremti plotas siekia daugiau nei 129 tūkst. ha. 2017 m. buvo paremtas mažiau nei 7 tūkst. ha plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, prisidedančios prie anglies dioksido sekvestracijos (5E TS) bei šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimo (5D TS). Buvo pasiekta 15 proc. orientyro reikšmės ir 5 proc. siektinos reikšmės. 1.927 ha plote buvo prisidedama prie šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo, o įtakos tam turėjo pagal priemonę M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ įgyvendinti veiksmai. 4.862 ha paremtame plote buvo prisidedama prie anglies dioksido sekvestracijos, iš jų 2.031 ha plote buvo įveistas miškas, o 2 831 ha žemės ūkio paskirties plote vykdomi ekspensyvaus tvarkymo veiksmai, paremti pagal M10 priemonę „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“. Rodiklio pasiekimas yra mažas, nes į jį neįskaičiuojami anksčiau apželdinti miško plotai, kuriuose parama skiriama apželdinto ploto palaikymo veikloms vykdyti. Atsižvelgiant į rodiklio skaičiavimo pokyčius, 2018 m. pateiktas pasiūlymas keisti šio rodiklio orientyrą ir siektiną reikšmę. Be to, 2018 m. planuojamos įgyvendinti naujos priemonės M10 veiklos, prisidedančios prie 5 prioriteto įgyvendinimo, kurios turėtų padidinti paremto ploto rodiklius.

Iki 2018 m. pabaigos pagal penktąjį prioritetą suplanuota paremti 6 veiksmus, investuojant į

atsinaujinančios energijos gamybą (5C TS), o iki 2023 m. pabaigos paremtų veiksmų skaičius turėtų siekti 37. Šie veiksmai remiami pagal priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį 4.1, investuojant į biodujų jėgaines ūkiui, bei pagal priemonės M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklą 6.4.2, teikiant paramą biodujų gamybai. Iki 2017 m. pabaigos dar nebuvo įgyvendintų projektų, skirtų atsinaujinančios energijos gamybai, todėl **orientyro reikšmė ir siektina reikšmė dar nebuvo pradėtos įgyvendinti**. Tačiau, svarbu paminėti, kad 2017 m. buvo patvirtinti 8 biodujų gamybos projektai. Juos įgyvendinus arba pradėjus įgyvendinti iki 2018 m. pab., orientyro reikšmė būtų pasiekta.

Pagal **šeštąjį prioritetą**, kuris skirtas socialinės įtraukties skatinimui, skurdo mažinimui ir ekonominės plėtros kaimo vietovėse skatinimui, veiklos rezultatų plane numatyti rodikliai „Bendros viešosios išlaidos“, „Remiamų veiksmų, skirtų gerinti pagrindines paslaugas ir infrastruktūrą kaimo vietovėse, skaičius (6B ir 6C TS)“ ir „Gyventojų skaičius, tenkantis VVG (6B TS)“.

Iki 2018 m. pabaigos pagal šeštąjį prioritetą Europos Komisijai planuojama deklaruoti daugiau nei 72,6 mln. Eurų paramos lėšų, o iki 2023 m. pabaigos – 290,7 mln. Eurų. Iki 2017 m. pabaigos pagal šeštąjį prioritetą Europos Komisijai deklaruotų lėšų suma siekė 13,8 mln. Eurų. **Buvo pasiekta 19 proc. orientyro reikšmės ir 5 proc. 2023 m. siektinos reikšmės**. Iki 2017 m. pabaigos daugiausia viešųjų išlaidų suma patirta pagal priemonės M07 „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos sritį 7.2 „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“ ir pagal priemonės M19 „LEADER“ veiklos sritį 19.4 „Parama VVG veiklai ir gyventojų aktyvinimui“. Remiantis patvirtintos, bet dar neišmokėtos ir nedeklaruotos, paramos dydžiu (pvz. pagal priemonės M06 veiklą 6.4.2 „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“), o taip pat pagal priemonės M19 „LEADER programa“ remiamų VPS ir jų projektų įgyvendinimo eigą ir pažangą, padarytą per 2018 m., galima daryti prielaidą, kad 2018 m. deklaruotų lėšų suma gali reikšmingai išaugti, tačiau mažai tikėtina, kad ji pasiektų suplanuotą orientyro reikšmę.

Iki 2018 m. pabaigos kaimo vietovėse planuojama įgyvendinti daugiau nei 1,7 tūkst. veiksmų, skirtų gerinti pagrindines paslaugas ir infrastruktūrą. Iki 2023 m. pabaigos įgyvendintų veiksmų skaičius turėtų siekti daugiau nei 7 tūkst. Iki 2017 m. pabaigos buvo paremti 1 945 veiksmai, kurių didžioji dauguma (1 939) buvo skirti asbestinių stogų dangos keitimui kaimo vietovėse, 5 – tradicinių amatų centrų plėtrai ir 1 – vietinių kelių gerinimui. Buvo **pasiekta 110 proc. orientyro reikšmės ir 28 proc. siektinos reikšmės**. Taigi orientyro reikšmė jau buvo pasiekta ir netgi viršyta.

Iki 2018 m. pabaigos suplanuota, kad pagal šeštąjį prioritetą įgyvendinamos vietos plėtros strategijos turi būti taikomos visiems kaimo vietovių gyventojams, t. y. maždaug 1 mln. asmenų. Šis tikslas buvo pasiektas dar 2016 m., kai VVG veiklos teritorija apėmė visus kaimo vietovių gyventojus. Buvo **pasiekta 102 proc. orientyro reikšmės ir siektinos reikšmės**. Orientyro reikšmė viršija 100 proc., kadangi Programoje į kaimo VVG teritorijas įtraukti ir maži miesteliai, kurie statistiškai neįtraukiami į kaimo teritorijas.

Apibendrinant galima teigti, kad iki 2017 m. pabaigos buvo pradėti įgyvendinti visi veiklos rezultatų plano rodikliai, išskyrus vieną – „Investavimo į atsinaujinančios energijos gamybą veiksmų skaičius (5C TS)“. Daugelio rodiklių orientyrų reikšmės buvo pasiektos ir viršytos arba pasiektos bent minimaliu 85 proc. lygiu – tokiu lygiu įgyvendinti 7 iš 13 pagrindinių rodiklių bei 1 iš 2 alternatyvių rodiklių. Didžiausia rizika nepasiekti 2018 m. suplanuotų orientyrų reikšmių kyla įgyvendinant 3 ir 5 prioritetus. Iki 2017 m. pabaigos reikšmingai atsiliko 3 prioriteto rodiklių orientyrų įgyvendinimas – du iš trijų pagrindinių veiklos rodiklių (Bendros viešosios išlaidos (P3)“, „Žemės ūkio valdų, dalyvaujančių rizikos valdymo sistemose, skaičius (3B TS)“) bei vienas šiam prioritetui numatytas alternatyvus rodiklis („Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (žemės ūkio valdose, žemės ūkio produktų perdirbimas ir rinkodara) (4.1 ir 4.2 punktai)“. Atsižvelgiant į nustatytą riziką, 2018 m. Programos pakeitimu buvo siūloma mažinti vieno iš šio prioriteto rodiklių orientyro reikšmę, kas, tikėtina, sudarys galimybes pasiekti 2018 m. tikslus. Panaši rizika

iki 2018 m. pabaigos nepasiekti dviejų iš trijų suplanuotų orientyrų reikšmių kyla įgyvendinant ir 5 prioritetą. Rodiklis „Bendros viešosios išlaidos (P5) (Eur)“ iki 2017 m. pab. buvo įgyvendintas vos 32 proc. lygiu, tačiau 2018 m. pradėjus naujas M10 priemonės veiklas tikimasi reikšmingos šio rodiklio pažangos. Trečiasis 5 prioriteto rodiklis „Investavimo į atsinaujinančios energijos gamybą veiksmų skaičius (5C TS)“ iš viso dar nepradėtas įgyvendinti, tačiau 2018 m. pabaigus arba pradėjus įgyvendinti bent 6 patvirtintus projektus, rodiklio orientyro reikšmė būtų pasiekta. Papildoma rizika kyla įgyvendinant ir 6 prioriteto veiklos peržiūros plano rodiklius. Nors 2 iš 3 rodiklių orientyrų reikšmės jau pasiektos ir viršytos, tačiau viešųjų išlaidų rodiklis pasiektas vos 19 proc. lygiu ir sunku tikėtis, kad 2018 m. jis pasieks bent minimalų 65 proc. lygį.

Detalesnė informacija apie priemonių, prisidedančių prie prioritetų įgyvendinimo, situaciją aprašyta 1. c) skyrelyje.

1.e) Kitas konkretus KPP elementas [neprivaloma]

Specifinių Programos rodiklių įgyvendinimas aprašytas 1 c) dalyje.

1.f) Indėlis įgyvendinant makroregionines ir jūrų baseinų strategijas, kai tinkama.

Kaip nustatyta Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 27 straipsnio "Programų turinys" 3 dalyje, 96 straipsnio "Investicijų į ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą tikslo veiksmų programų turinys, tvirtinimas ir keitimas" 3 dalies e punkte, 111 straipsnio "Investicijų į ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą tikslo įgyvendinimo ataskaitos" 3 dalyje ir 4 dalies d punkte, I priedo 7.3 skirsnyje "Pagrindinių programų indėlis įgyvendinant makroregionines ir jūrų baseinų strategijas", šia programa padedama įgyvendinti makroregioninę (-es) strategiją (-as) ir (arba) jūros baseino strategiją:

- ES Baltijos jūros regiono strategija (EUSBSR)
- ES strategija dėl Dunojaus regiono (EUSDR)
- ES strategija dėl Adrijos ir Jonijos jūrų regiono (EUSAIR)
- ES strategija dėl Alpių regiono (EUSALP)
- Atlanto jūrų baseinų strategija (ATLSBS)

1.g) Konvertuojant naudotas valiutos kursas (MIA) (euro zonai nepriklausančios šalys)

--

2. VERTINIMO PLANO ĮGYVENDINIMO PAŽANGA.

2.a) Per metus KKP padarytų vertinimo plano pakeitimų aprašymas ir jų pagrindimas

Žemės ūkio ministerija, kaip vadovaujančioji institucija, atsakinga už vertinimo plano įgyvendinimą. Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos, atsakinga už EŽŪFKP priemonių administravimą, lėšų mokėjimą, apskaitą ir kontrolę, stebėsenos duomenų surinkimą.

2017 m. vertinimo plano pakeitimų nebuvo.

2.b) Per metus vykdytos vertinimo veiklos aprašymas (kiek tai susiję su vertinimo plano 3 skirsniu)

2017 m. pateikta „**Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos įgyvendinimo 2014–2016 metais įvertinimo**“ išplėstinė ataskaita pagal 2015 m. gegužės 14 d. pasirašytą sutartį su subjektų grupe UAB „ESTEP Vilnius“ ir VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ dėl tyrimo „Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos įgyvendinimo 2014 ir 2015 metais ir Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos įgyvendinimo 2014–2015 ir 2014–2016 metais pažangos įvertinimas“ atlikimo. Tyrimo tikslas 2017 metais – įvertinti Programos įgyvendinimo 2014–2016 metais pažangą, padarytą siekiant kiekvienai Programos tikslinei sričiai nustatytų tikslų, išanalizuoti Programos tikslų įgyvendinimo pažangą, atsakant į nustatytus vertinimo klausimus, nurodyti problemas, iškilusias įgyvendinant Programą, Ministerijos ir Stebėsenos komiteto veiksmus ir priemones siekiant užtikrinti Programos įgyvendinimo kokybę ir veiksmingumą, išanalizuoti techninės pagalbos lėšų panaudojimą, įskaitant veiksmus, kurių imtasi kuriant Lietuvos kaimo tinklą ir užtikrinant jo veikimą bei veiksmus, kurių imtasi siekiant užtikrinti KPP 2014–2020 viešumą ir kt. 2017 metų tyrimo rezultatai panaudoti rengiant Programos įgyvendinimo 2016 metais ataskaitą.

2016 m. balandžio 18 d. pasirašyta sutartis su Lietuvos ornitologų draugija dėl tyrimo „**Biologinės įvairovės poveikio rodiklio „Paukščių populiacija žemės ūkio naudmenose“ 2016–2018 metais nustatymas ir biologinės įvairovės kaitos vertinimas**“ atlikimo. Tyrimo tikslas – nustatyti biologinės įvairovės žemės ūkio naudmenose kaitą, remiantis paukščių populiacijų pokyčiais. 2017 m. gruodžio mėn. tyrėjai pateikė tarpinę ataskaitą, kurioje išanalizuota kaimo paukščių populiacijų gausos dinamika trumpuoju (2014–2017 m.) ir ilguoju (1994–2017 m.) laikotarpiu, pateiktos rekomendacijos biologinei įvairovei agrariniame kraštovaizdyje palaikyti ir išsaugoti.

Tyrimai ir vertinimai finansuoti iš Programos priemonės „Techninė pagalba“ veiklos srities „Programos įgyvendinimas“ lėšų.

2017 m. lapkričio 28 d. Žemės ūkio ministerijos (toliau – Ministerija) ir Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos darbuotojai (toliau – Mokėjimo agentūra) bei vertinimo ekspertai, vykdę Programos įgyvendinimo vertinimo veiklas, dalyvavo EK kaimo plėtros vertinimo pagalbos tarnybos (angl. *European Evaluation Helpdesk for Rural Development*) organizuotame gebėjimų stiprinimo renginyje, skirtame aptarti išmoktas pamokas, stiprybes ir silpnybes rengiant 2017 m. išplėstinę Programos įgyvendinimo 2014–2016 m. ataskaitą, diskutavo dėl tolesnių veiksmų, siekiant geresnės vertinimo kokybės.

2.c) Veiklos, susijusios su duomenų pateikimu ir valdymu, aprašymas (kiek tai susiję su vertinimo plano 4 skirsniu)

Siekdama užpildyti duomenų spragas ir užtikrinti duomenų apie paukščių populiaciją Lietuvoje rinkimo tęstinumą, 2016 m. balandžio 18 d. Ministerija pasirašė sutartį su Lietuvos ornitologų draugija dėl tyrimo „Biologinės įvairovės poveikio rodiklio „Paukščių populiacija žemės ūkio naudmenose“ 2016–2018 metais nustatymas ir biologinės įvairovės kaitos vertinimas“ atlikimo. Tyrimo tikslas – nustatyti biologinės įvairovės žemės ūkio naudmenose kaitą remiantis paukščių populiacijų pokyčiais. Tyrimo rezultatai bus panaudoti rengiant programos įgyvendinimo ataskaitas 2017 ir 2019 metais, bei atliekant programos *ex-post* vertinimą.

2014 m. kovo 10 d. Ministerija su UAB „ESTEP Vilnius“ ir VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ pasirašė paslaugų sutartį „Konsultavimo ir rekomendacijų parengimo paslaugos, skirtos pasirengimui įgyvendinti ir įgyvendinant programinį dokumentą kaimo plėtrai 2014–2020 m.“.

Viena iš užduočių ekspertams – duomenų apie žemės ūkio subjektų veiklą prieinamumo ir pakankamumo kaimo plėtros programų vertinimams atlikti analizė. Analizės uždaviniai:

1. NMA kaupiamų atskirų priemonių / veiklos sričių stebėsenos duomenų pakankamumo įvertinimas, siekiant atlikti kontrafaktinius kaimo plėtros programų poveikio vertinimus;
2. Galimybių apjungti skirtingų registų ir duomenų bazių duomenis įvertinimas, esamų duomenų apjungimo apribojimų (konfidencialumas, skirtingų duomenų bazių integralumas ir kt.) nustatymas; galimų sprendimų dėl duomenų apjungimo procedūrų ir susijusių reikalavimų aprašymas ir aptarimas su įvairiais duomenų valdytojais (NMA, LZŪKT, ŽŪKVIC, LAEI ir kt.);

Pasiūlymų dėl duomenų poreikių, susijusių su kaimo plėtros programų įgyvendinimo ir poveikio vertinimu, integravimo įgyvendinant ŽŪM projektą „Žemės ūkio verslo analizės sistema sprendimams priimti“ parengimas ir, esant poreikiui, pristatymas suinteresuotiems asmenims.

Rengiantis 2019 m. Programos įgyvendinimo vertinimui, buvo dar kartą peržiūrėtas detalus 2017–2018 m. vertinimų planas, tariamasi dėl būtinų papildomų teminių vertinimų, kurie prisidėtų siekiant tiksliau nustatyti tarpinį Programos poveikį. Suplanuota kai kurių teminių vertinimų užduotis papildyti siekiant užpildyti dalį tikėtinų duomenų spragų. Teminių vertinimų viešieji pirkimai numatyti 2018 m.

2.d) Atliktų vertinimų sąrašas su adresais, kuriais jie paskelbti internete

Leidėjas / redaktorius	Žemės ūkio ministerija
Autoriai (-iai)	Subjektų grupė UAB „ESTEP Vilnius“ ir VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“
Pavadinimas	Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos įgyvendinimo 2014–2016 metais vertinimas
Santauras	Tyrimo tikslas 2017 metais – įvertinti Programos įgyvendinimo 2014–2016 metais pažangą, padarytą siekiant kiekvienai Programos tikslinei sričiai nustatytų tikslų, išanalizuoti Programos tikslų įgyvendinimo pažangą, atsakant į nustatytus vertinimo klausimus, nurodyti problemas, iškilusias įgyvendinant Programą, Ministerijos ir Stebėsenos komiteto veiksmus ir priemones siekiant užtikrinti Programos įgyvendinimo kokybę ir veiksmingumą, išanalizuoti techninės pagalbos lėšų panaudojimą, įskaitant veiksmus, kurių imtasi kuriant Lietuvos kaimo tinklą ir užtikrinant jo veikimą bei veiksmus, kurių imtasi siekiant užtikrinti KPP 2014–2020 viešinimą ir kt. 2017 metų tyrimo rezultatai panaudoti rengiant Programos įgyvendinimo 2016 metais ataskaitą.
URL	http://zum.lrv.lt/uploads/zum/documents/files/LT_versija/Veiklos_sritys/Kaimo_pletra/Lietuvos_kaimo_pletros_2014%E2%80%932020%20m._programa/Steb%C4%97sena%20ir%20vertinimas/Tyrimai%20ir%20vertinimai/KPP_igyvendinimo_2014-2016_%C4%AFvertinimas_ESTEP.pdf

2.e) Atliktų vertinimų santrauka, daugiausia dėmesio skiriant vertinimo rezultatams

Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos įgyvendinimo 2014–2016 metais vertinimas.

Pagrindinės išvados: iki 2016 m. pabaigos buvo pradėti įgyvendinti visi šeši Programos prioritetai, iš viso buvo paskirstyta (patvirtinta parama) daugiau nei 418 mln. Eur paramos lėšų arba 21 proc. visos 2014–2020 m. kaimo plėtrai skirtos paramos sumos, išmokėta beveik 376 mln. Eur paramos lėšų arba 19 proc. visos 2014–2020 m. kaimo plėtrai skirtos paramos sumos. Daugiausiai lėšų buvo išmokėta su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusių ekosistemų atkūrimui, išsaugojimui ir pagerinimui (4 prioritetas)– 57 proc. visos 2014–2016 m. išmokėtos paramos; ūkių perspektyvumo ir žemės ūkio veiklos konkurencingumo didinimui bei inovacinių technologijų diegimui (2 ir 3 prioritetai) išmokėta 36 proc. visos iki 2016 m. pabaigos išmokėtos paramos; socialinės įtraukties skatinimui ir skurdo kaimo vietovėse mažinimui (6 prioritetas) buvo išmokėta beveik 0,6 proc. visos išmokėtos paramos. Poreikis ES investicijoms kaimo plėtros srityje 2014–2020 m. yra didžiausias tose srityse, kurios apibrėžiamos kaip „tradicinės“, t. y. parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui, ekologiniam ūkininkavimui, žemės ūkio valdų modernizavimui, nes reikalavimai paramai gauti yra pakankamai aiškūs potencialiems pareiškėjams, egzistuoja tokių veiklų įgyvendinimo patirtis.

Detalios išvados ir rekomendacijos pateiktos vertinime.

Tarpinė 2017 m. tyrimo „**Biologinės įvairovės poveikio rodiklio** „Paukščių populiacija žemės ūkio naudmenose“ 2016–2018 metais nustatymas ir biologinės įvairovės kaitos vertinimas“ ataskaita.

Pagrindinės išvados: visos agrarinio kraštovaizdžio biologinės įvairovės būklė Lietuvoje ženkliai pablogėjo. Lyginant su 2000 m. (vidutinės trukmės laikotarpiu), Lietuvos kaimo paukščių populiacijų indikatorius reikšmės svyravo nuo 100 iki 64,03 proc. punktų. 2017 m. indikatorius reikšmė yra 36,0 proc. punktais mažesnė. Lyginant su 1994 m. (ilguoju laikotarpiu), Lietuvos kaimo paukščių populiacijų indikatorius reikšmės svyravo nuo 142,13 iki 91,00 proc. punktų. 2017m. indikatorius reikšmė yra 9,0 procentiniais punktais mažesnė.

2.f) Komunikacinės veiklos, kurios vertinimo rezultatams viešinti, aprašymas (kiek tai susiję su vertinimo plano 6 skirsniu)

Pateikti vertinimo plano nuorodą, aprašyti pasitaikiusius įgyvendinimo sunkumus ir nurodyti priimtus ar pasiūlytus sprendimus.

Data / laiko tarpis	02/06/2017
Komunikacinės veikl	Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos įgyvendinimo 2014–2016 metais vertinimo ataskaitos pristatymas stebėsenos komiteto nariams. Pilna nuoroda į dokumentą: <a 511="" 532="" 938="" 953"="" data-label="Page-Footer" href="http://zum.lrv.lt/uploads/zum/documents/files/LT_versija/Veiklos_sritys/Kaimo_pletra/Lietuvos_kaimo_pletros_2014%E2%80%932020m._programa/Steb%C4%97sena%20ir%20vertinimas/Tyrimai%20ir%20vertinimai/KPP2014%E2%80%932020%20igyvendinimas%202014-</td></tr></table></div><div data-bbox="><p>54</p>

os / rengi nio pava dini mas ir aptar tų / išplat intų verti nimo išvad ų tema	2015m%20_ESTEP_2016.pdf
Bend ras veikl os / rengi nio orga nizat orius	Žemės ūkio ministerija
Naud oti infor maci jos kana lai / form atas	Paskelbta Ministerijos tinklalapyje, pristatyta Programos stebėsenos komiteto nariams, išsiųsta EK.
Tiksl inės audit orijo s tipas	Socialiniams partneriams ir kitiems asmenims, besidomintiems kaimo plėtra
Apyt ikslis suint eresu otųjų subje	50

ktų, su kuria is susisi ekta, skaič ius	
URL	http://zum.lrv.lt/uploads/zum/documents/files/LT_versija/Veiklos_sritys/Kaimo_pletra/Lietuvos_kaimo_pletros_2014%E2%80%932020%20m._programa/Steb%C4%97sena%20ir%20vertinimas/Tyrimai%20ir%20vertinimai/KPP2014%E2%80%932020%20igyvendinimas%202014-2015m%20_EST

2.g) Tolesnių veiksmų, kurių nurodyta imtis pateikus vertinimo rezultatus, aprašymas (kiek tai susiję su vertinimo plano 6 skirsniu)

Pateikti vertinimo plano nuorodą, aprašyti pasitaikiusius įgyvendinimo sunkumus ir nurodyti priimtus ar pasiūlytus sprendimus.

Su tolesniais veiksmais susiję vertinimo rezultatai (aprašykite rezultatus ir skliaustuose nurodykite šaltinį)	(Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos įgyvendinimo 2014–2016 metais vertinimo ataskaita) Įvertinta Programos įgyvendinimo pažanga 2014–2016 metais, Programos ir kiekvienos priemonės įgyvendinimas bei įtaka žemės ūkio sektoriaus ir kaimo pokyčiams, įvertintas Programos įgyvendinimas pagal bendruosius ir specialiuosius Programos rodiklius, įskaitant pažangą, padarytą siekiant kiekvienai tikslinei sričiai, įvertinta, kaip teikiant paramą laikomasi ES politikos sričių.
Tolesni veiksmai atlikti	Atsižvelgiant į tai, kad realus Programos įgyvendinimas prasidėjo 2015 m., vertinant Programos pasiekimus ir įtaką iki 2016 m. įskaitytinai, pastebimų rezultatų nebuvo. Tačiau buvo pateiktos išvados ir rekomendacijos dėl galimų tolesnių veiksmų, siekiant nustatyti tikslų įgyvendinimo. Tyrimo rezultatai panaudoti rengiant Programos įgyvendinimo 2016 metais ataskaitą, atsiskaitymo EK tikslais, rengiant pranešimus socialiniams partneriams ir kitiems suinteresuotiems asmenims apie Programos tikslus, galimybes ir įgyvendinimą.
Už tolesnius veiksmus atsakinga institucija	Vadovaujančioji institucija

3. PROBLEMOS, TURINČIOS ĮTAKOS PROGRAMOS VEIKSMINGUMUI, IR PRIEMONĖS, KURIŲ BUVO IMTASI

3.a) Veiksmų, kurių imtasi siekiant užtikrinti programos įgyvendinimo kokybę ir veiksmingumą, aprašymas

VADOVAUJANČIOSIOS INSTITUCIJOS VEIKSMŲ ANALIZĖ

Įgyvendinant Programą 2014–2017 m. buvo susidurta su išorės veiksniais, kuriuos galima apibrėžti kaip nuo Programos vadovaujančios institucijos nepriklausančius veiksnius, ir vidiniais veiksniais, kuriuos galima apibrėžti kaip nuo Programos vadovaujančios institucijos priklausančius veiksnius. Šie veiksniai (problemos) neigiamai veikė Programos įgyvendinimą. Siekiant panaikinti šiuos veiksnius arba sušvelninti jų poveikį Programos įgyvendinimui, vadovaujančioji institucija ėmėsi atitinkamų veiksmų. Šiuos veiksmus galima suskirstyti į tris kategorijas. Pirmoji kategorija susijusi su Programos pakeitimais, antroji – su Programos administravimo taisyklių ir kitų nacionalinių teisės aktų pakeitimais, o trečioji – su priemonių įgyvendinimo taisyklių pakeitimais. Toliau pagal paminėtas kategorijas aptariami 2017 metais įvykę pakeitimai.

1. Programos pakeitimai

2016 metais buvo patvirtintas pirmasis Programos pakeitimas. Pirmieji Programos pakeitimai buvo vykdomi siekiant patikslinti kai kurias Programos nuostatas, palengvinti smulkių ūkių finansavimo sąlygas, padidinti jaunųjų ūkininkų skaičių, sudaryti geresnes sąlygas pareiškėjams, vykdančioms verslo projektus kaimo vietovėse ir kt.

Antrasis Programos pakeitimas buvo inicijuotas 2016 metais, tačiau patvirtintas 2017 m. vasario 14 d. Europos Komisijos sprendimu Nr. C(2017)1167. Juo siekta užtikrinti didesnes pasirinkimo galimybes potencialiems pareiškėjams. Buvo išplėstas žemės ūkio veiklos apibrėžimas įtraukiant į jį pripažintų žemės ūkio kooperatyvų iš savo narių jų ūkiuose pagamintų (išaugintų) žemės ūkio produktų supirkimą ir realizavimą, tokių produktų perdirbimą ir realizavimą. Taip pat pakeistos tinkamumo finansuoti sąlygos pagal priemones ir veiklos sritis, paramos intensyvumas, atrankos kriterijų nustatymo principai, paramos sumos ir normos, paramos išmokėjimo tvarka, tikslinami paramos gavėjų apibrėžimai ir kt. Užtikrinant suderinamumą su Lietuvos teisės aktais, pakeistas ir nacionalinis įstatymas, apibrėžiantis žemės ūkį ir kaimo plėtrą, o žemės ūkio veiklos apibrėžimas papildytas atitinkamomis nuostatomis dėl pripažintų kooperatyvų veiklos.

2017 metais atsirado poreikis patikslinti ir daugiau Programos nuostatų. Trečiąjį Programos pakeitimą Europos Komisija patvirtino 2017 m. rugpjūčio 28 d. sprendimu Nr. C(2017) 5998. Šiuo pakeitimu pagerintos dalyvavimo sąlygos kai kurių priemonių potencialiems pareiškėjams, padidintas tinkamų finansuoti išlaidų sąrašas, panaikintas viešosios paramos sumos ribojimas vienam projektui, padidintas paramos intensyvumas.

Antrasis Programos pakeitimas (Europos Komisijos patvirtintas 2017 m. vasario 14 d.):

- Problemos ir priežastys, kuriomis buvo grindžiamas pakeitimas: Programoje įtvirtintas žemės ūkio veiklos apibrėžimas (8.1) neapima veiklos, susijusios su pripažintų žemės ūkio kooperatyvų iš savo narių jų ūkiuose pagamintų (išaugintų) žemės ūkio produktų supirkimu ir realizavimu, tokių produktų perdirbimu ir realizavimu. Atsižvelgiant į dabar galiojantį apibrėžimą, pavienio ūkininko pajamos iš užaugintos produkcijos realizacijos būtų laikomos pajamomis iš žemės ūkio veiklos, tačiau grupės ūkininkų, susijungusių į kooperatyvą, ūkiuose užaugintos produkcijos realizavimo per

kooperatyvą pajamos nebūtų laikomos pajamomis iš žemės ūkio veiklos. Tokių kooperatyvų nelaikymas žemės ūkio veiklos subjektais, nors kaip minėta, kooperatyvo nariai užsiima žemės ūkio veikla, neskatina ūkininkų jungtis bendrai veiklai. Pakeitimo esmė: buvo siūloma išplėsti žemės ūkio veiklos apibrėžimą, įtraukiant į jį pripažintų žemės ūkio kooperatyvų iš savo narių jų ūkiuose pagamintų (išaugintų) žemės ūkio produktų supirkimą ir realizavimą, tokių produktų perdirbimą ir realizavimą. Taip pat patikslinama, kad apibrėžimas netaikomas plotinėms Programos priemonėms. Pakeitimo poveikis: pakeitimas skatins smulkiųjų ūkininkų kooperacijos plėtrą ir sudarys palankesnes sąlygas kooperuotiems ūkininkams investuoti į veiklos efektyvumą ir ūkių našumo didinimą, taip pat sukurs didesnes galimybes jiems dalyvauti Programos priemonėse.

- Problemos ir priežastys, kuriomis buvo grindžiamas pakeitimas: Programoje paramos administravimo nuostatose (8.1.1.3) buvo numatyti atvejai, kada gali būti padidintos lėšos, numatytos konkrečiam kvietimui teikti paraiškas, tačiau jose nebuvo numatytas atvejis, kai išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijos arba teismo sprendimu paraiška gražinama vertinti pakartotinai ir pripažįstama tinkama gauti paramą. Pakeitimo esmė: Siekiant užtikrinti tinkamą sprendimų vykdymą ir nepažeisti kitų pareiškėjų teisėtų lūkesčių, buvo būtina papildyti paramos administravimo nuostatas, numatant minėtą atvejį. Pakeitimo poveikis: pakeitimas sudarė sąlygas užtikrinti tinkamą ikiteisminių institucijų ar teismo sprendimų vykdymą, nepažeidžiant pareiškėjų, pretenduojančių gauti paramą, teisėtų lūkesčių.
- Problemos ir priežastys, kuriomis buvo grindžiamas pakeitimas: Žemės ūkio produktų gamybos proceso baigiamasis etapas yra pagamintų produktų realizavimas, kuriame dalyvauja pripažinti žemės ūkio kooperatyvai, vykdančys žemės ūkio produktų supirkimą iš savo kooperatyvo narių, jų realizavimą, iš savo narių supirktų žemės ūkio produktų perdirbimą ir iš jų pagamintų maisto ir ne maisto produktų realizavimą. Egzistavo rizika paremti kooperatyvus, kurie didžiąją dalį produkcijos superka ne iš kooperatyvo narių. Reikėjo pakeisti šią situaciją ir sudaryti palankesnes sąlygas kooperacijos plėtrai ir paskatinti ūkininkus bendrai daugiau investuoti, sukuriant didesnę pridėtinę vertę. Pakeitimo esmė: Priemonės M04 veiklos srities 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ veiksmų rūšių aprašymo papildymas, tinkamumo finansuoti sąlygų ir paramos intensyvumo pakeitimas. Siūloma pripažintų žemės ūkio kooperatyvų vykdomą veiklą priskirti valdoje pagamintų ir užaugintų produktų apdorojimo, perdirbimo ir pateikimo rinkai veiklai. Siūloma nustatyti, kad parama neteikiama žemės ūkio kooperatyvui, jei kooperatyvas neturi pripažinto žemės ūkio kooperatyvo statuso. Parama pripažintiems žemės ūkio kooperatyvams teikiama, jei superkami ir realizuojami iš narių ūkiuose pagaminti (išauginti) žemės ūkio produktai bei iš savo narių supirktų žemės ūkio produktų perdirbti ir iš jų pagaminti maisto ir ne maisto produktai yra Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priedo produktai (išskyrus žvejybos ir akvakultūros produktus). Parama taip pat teikiama, jei investicijos įgyvendinamos vieno iš kooperatyvo narių valdoje ir jų rezultatais bendrai naudojasi kooperatyvo nariai. Buvo siūloma nustatyti, kad kai vykdomas valdoje pagamintų ir (ar) užaugintų žemės ūkio produktų perdirbimas ir pateikimas rinkai, paramos intensyvumas gali būti padidintas 20 proc. punktų už kolektyvines investicijas, kurių rezultatais bendrai naudojasi kooperatyvo nariai, jei investicijos tenkina tam tikras sąlygas. Pakeitimo poveikis: Pakeitimais siekiama paskatinti spartesnę smulkiųjų ūkininkų kooperacijos plėtrą, taip sudarant palankesnes sąlygas kooperuotiems ūkininkams investuoti į veiklos efektyvumą ir ūkių našumo didinimą.
- Problemos ir priežastys, kuriomis buvo grindžiamas pakeitimas: Programoje buvo nustatyta, kad pareiškėjas užsiima žemės ūkio produktų perdirbimu ir (ar) rinkodara ne trumpiau kaip 1 metus iki paramos paraiškos pateikimo, taip pat jog pajamos iš žemės ūkio produktų perdirbimo ir (arba) rinkodaros per 1 metus iki paramos paraiškos pateikimo turi sudaryti ne mažiau kaip 50 proc. ūkio subjekto pajamų. Taip pat numatytas 40 proc. paramos intensyvumas (išskyrus gaminančius ekologišką produkciją). Pakeitimo esmė: Priemonės M04 veiklos srities 4.2 „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir plėtrą“ atrankos kriterijų nustatymo principų, tinkamumo finansuoti sąlygų ir (taikytinų) sumų ir paramos normų pakeitimas. Buvo siūloma

netaikyti minėtų tinkamumo finansuoti sąlygų pripažintiems žemės ūkio kooperatyvams, kurie superka ir realizuoja iš savo narių jų ūkiuose pagamintus (išaugintus) žemės ūkio produktus, arba perdirba iš savo narių supirktus žemės ūkio produktus ir realizuoja iš jų pagamintus maisto ir ne maisto produktus. Taip pat buvo siūloma tokiems kooperatyvams numatyti didžiausią galimą paramos intensyvumą (50 proc.). Pakeitimo poveikis: Pakeitimu buvo siekiama paskatinti aktyvesnę pripažintų žemės ūkio kooperatyvų dalyvavimą žemės ūkio produktų perdirbimo ir (arba) rinkodaros veikloje, kooperacijos skatinimą. Buvo sudarytos palankesnės sąlygos pripažintiems žemės ūkio kooperatyvams investuoti į veiklos efektyvumą ir pridėtinės vertės didinimą.

- Problemos ir priežastys, kuriomis buvo grindžiamas pakeitimas: Programoje buvo numatyta, kad pirmoji išmokos dalis paramos gavėjui išmokama priėmus sprendimą skirti paramą. Siekiant, kad projektai būtų įgyvendinami kokybiškiau ir būtų vykdoma griežtesnė jų kontrolė, pagal veiklos sritis 6.1, 6.2 ir 6.3 su pareiškėjais bus pasirašomos paramos sutartys, kuriose nurodomos paramos gavimo sąlygos ir įsipareigojimai. Pakeitimo esmė: Paramos išmokėjimo tvarkos patikslinimas Priemonės M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srityse 6.1, 6.2 ir 6.3. Buvo siūloma numatyti, kad kai yra pasirašoma paramos sutartis, pirmoji išmokos dalis paramos gavėjui būtų mokama tik po paramos sutarties pasirašymo. Pakeitimo poveikis: Sumažės klaidų rizika, kadangi pareiškėjams pasirašantiems paramos sutartį bus nustatomos konkrečios paramos teikimo sąlygos bei įsipareigojimai, kuriuos jie prisiima ir kuriuos turės vykdyti gavę paramą, o parama bus išmokėta tik po sutarties pasirašymo.
- Problemos ir priežastys, kuriomis buvo grindžiamas pakeitimas: Programoje buvo nustatyta, kad paramos pagal Priemonę M09 gavėjais gali būti juridiniai asmenys, įregistruoti Juridinių asmenų registre ne anksčiau kaip 2014 m. sausio 1 d. ir sudaryti iš ne mažiau kaip 10 dalyvių (fizinių ir (ar) juridinių asmenų, vykdančių žemės ūkio veiklą), atitinkantys tinkamumo reikalavimus ir verslo plano pagrindu oficialiai pripažinti gamintojų grupe ar organizacija. Pakeitimo esmė: Priemonės M09 veiklos srities 9.1 „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“ paramos gavėjo apibrėžimo patikslinimas ir atrankos principų papildymas. Buvo nustatyta sąlyga, kad jei dalyviai yra žemės ūkio kooperatinės bendrovės (kooperatyvai), tai jų iš narių supirktų produktų ir nariams parduotų prekių bei suteiktų paslaugų vertė turi būti didesnė kaip 50 proc. visų kooperatinės bendrovės supirktų žemės ūkio produktų ir visų parduotų prekių bei suteiktų paslaugų vertės. Pastaroji sąlyga yra įtvirtinta nacionalinėje teisėje ir taikoma žemės ūkio kooperatinėms bendrovėms, siekiančioms pripažintos žemės ūkio kooperatinės bendrovės statuso. Atitinkamai atrankos kriterijų nustatymo principai buvo keičiami taip, kad prioritetas taip pat numatomas pareiškėjams, sudarytiems iš sodininkystės, uogininkystės, daržininkystės ūkių. Pakeitimo poveikis: Patikslintu apibrėžimu užtikrinta, kad gamintojų grupės nariu gali būti tik toks kooperatyvas, kuris realiai dirba kooperacijos pagrindais, o ne, pavyzdžiui, didžiąją dalį produkcijos superka ne iš kooperatyvo narių. Taip pat projektų atrankoje prioritetą gavo pareiškėjai, atstovaujantys sektorius, kurie laikomi prioritetiniais.
- Problemos ir priežastys, kuriomis buvo grindžiamas pakeitimas: Dirbamuose laukuose biologinė įvairovė labai priklauso nuo aplinkinių, šalia esančių natūralių ekosistemų. Ariamosios žemės laukuose, kurie ribojasi su augalija apaugusiais plotais, sąlygos vietinėms populiacijoms ilgiau išlikti yra kur kas geresnės. Tačiau Lietuvoje yra didelių ariamos žemės plotų, kurie nesiriboja su natūralia augalija apaugusiais plotais. Natūralios augalijos intarpai ariamoje žemėje pasitaiko labai retai arba jų nėra. Specialiai formuojami daugiamečių žolių plotai ariamos žemės laukuose galėtų būti labai svarbūs vabzdžių, varliagyvių, smulkių žinduolių bei laukinių paukščių išlikimui ariamoje žemėje. Pakeitimo esmė: Priemonės M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklos sričių atnaujinimas ir veiklos srities 10.06 „Medingųjų augalų juostos ar laukai ariamoje žemėje“ papildymas nauja subveikla – daugiamečių žolių įsėjimas ir priežiūra ariamoje žemėje. Atitinkamai patikslintos susijusios Programos nuostatos. Daugiamečių žolių įsėjimo bei įsėto ploto priežiūros veikla nėra galima sąlyga žalinimo išmokos gavimui, todėl dvigubo finansavimo rizikos nėra. Pakeitimo

poveikis: Užtikrintos didesnes pasirinkimo galimybės ūkininkams vykdyti agrarinės aplinkosaugos priemonės ariamoje žemėje, prisidedant prie biologinės įvairovės išsaugojimo.

- Problemos ir priežastys, kuriomis buvo grindžiamas pakeitimas: buvo patikslintas 2015 m. gruodžio 4 d. žemės ūkio ministro įsakymas Nr. 3D-897, kuriame nustatyti žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijai, todėl atitinkamai yra tikslinama Priemonės aprašo dalis (8.2.10.5.) „Informacija apie konkrečią priemonę. Pakeitimo esmė: Priemonės M11 „Ekologinis ūkininkavimas“ patikslinimas (žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijai). Šis patikslinimas nedaro įtakos nustatytų išmokų dydžiui. Pakeitimo poveikis: Programoje pateikta aktuali informacija apie Lietuvoje taikomus žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijus.

Trečiasis Programos pakeitimas (Europos Komisijos patvirtintas 2017 m. rugpjūčio 28 d.):

- Problemos ir priežastys, kuriomis buvo grindžiamas pakeitimas: Vien tik miško kelių įrengimo ir rekonstrukcijos finansavimas nėra pakankamas, nes privažiavimo prie miško kelio problema lieka neišspręsta. Pakeitimo esmė: Priemonės M04 veiklos 4.3.3 „Parama miškų infrastruktūrai gerinti“ tinkamumo finansuoti sąlygų ir tinkamų finansuoti išlaidų papildymas. Numatyta, kad įrengiant ar rekonstruojant miško kelią, finansuojami bus ir keliai, einantys per kitos paskirties (ne miškų ūkio) žemę, besiribojančią su remiamu miško keliu. Numatyta, kad įrengiant ar rekonstruojant miško kelią, kelio įrengimas ar rekonstrukcija ne miško žemėje gali sudaryti ne daugiau kaip 25 proc. kitų tinkamų finansuoti projekto išlaidų vertės. Pakeitimo poveikis: Didės miško žemės pasiekiamumas, kas padidins paramos efektyvumą.
- Problemos ir priežastys, kuriomis buvo grindžiamas pakeitimas: Programoje buvo numatyta, kad veisiant mišką savivaldybėms priklausančioje žemėje ir veisiant greitai augančius medžius (rotacijos terminas nuo 8 iki 20 metų) įveisto miško bei savaime apaugusio mišku ploto priežiūros, apsaugos ir ugdymo išlaidos nekompensuojamos. 2015 m. birželio 23 d. priimtas Miškų įstatymo pakeitimas numatė, jog miškuose, kuriuose taikant spartaus auginimo technologijas auginami greitai augančių medžių rūšių medynai, kirtimo amžius turi būti ne mažesnis kaip 15 metų. Pakeitimo esmė: Priemonės M08 veiklos srities 8.1 „Miško veisimas“ tinkamų finansuoti išlaidų nuostatų, susijusių su greitai augančių medžių rotacijos terminu, patikslinimas. Nustatyta, jog greitai augančių medžių rotacijos terminas yra nuo 15 iki 20 metų. Pakeitimo poveikis: Programos ir nacionalinių teisės aktų nuostatų atitikimas.
- Problemos ir priežastys, kuriomis buvo grindžiamas pakeitimas: Programoje buvo nustatyta, jog jaunuolynų ugdymas tame pačiame plote gali būti remiamas tik vieną kartą per visą Programos įgyvendinimo laikotarpį. Vadovaujantis Lietuvos miškininkystės praktika, jaunuolynų ugdymo kirtimai tame pačiame miško plote turi būti pakartotinai atlikti po 3-5 metų, norint išsaugoti miško ekosistemų stabilumą ir užtikrinti atliktų investicijų tikslingumą ir išliekamąją vertę. Pakartotinio kirtimo nevykdymas daro įtaką spartesniam nepageidaujamų tam tikroje augavietėje medžių rūšių augimui, dėl ko mažėja miško atsparumas neigiamam aplinkos poveikiui ir miškų ekosistemų tvarumas. Tokią situaciją lemia derlingi miškų dirvožemiai. Pakeitimo esmė: Priemonės M08 veiklos srities 8.5 „Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė“ tinkamumo finansuoti sąlygų, susijusių su jaunuolynų ugdymo išlaidomis, patikslinimas. Programoje patikslinta, jog jaunuolynų ugdymas tame pačiame plote galėtų būti remiamas du kartus per visą Programos įgyvendinimo laikotarpį, jei jaunuolynų ugdymas suprojektuotas miškotvarkos projekte arba pateikiama miškininko specialisto išvada dėl jaunuolynų ugdymo kirtimų reikalingumo. Pakeitimo poveikis: Užtikrinamas atliktų investicijų tikslingumas ir išliekamoji vertė.
- Problemos ir priežastys, kuriomis buvo grindžiamas pakeitimas: Programoje buvo nustatyta didžiausia viešosios paramos suma vienam projektui – 50 tūkst. Eurų (išskyrus atvejus kai prašoma mažesnės paramos sumos). 2015-2016 m. paraiškų priėmimo rezultatai parodė, kad paramos sumos vienam projektui ribojimas dalinai prisidėjo prie mažesnio, nei buvo tikėtasi, priemonės veiklos srities įgyvendinimo. Nustatyta maksimali paramos suma vienam projektui neskatinanti potencialių

pareiškėjų įsigyti inovatyvių įrenginių ar įrangos, nes įsigyjant stambią miškų ūkio įrangą, 50 tūkst. Eurų paramos suma vienam projektui sudarytų per mažą procentinę dalį projekto vertės, kad būtų patrauklu investuoti. Paramos sumos iki 50 tūkst. Eur vienam projektui ribojimas didina administracinę našta tiek pareiškėjams, tiek administruojančioms institucijoms, nes norėdami įsigyti daugiau investicijų, pareiškėjai priversti teikti kelis atskirus projektus per programinį laikotarpį. Be to, paramos sumos vienam projektui ribojimas iki 50 tūkst. Eur yra perteklinis, kadangi paramos sumą vienam paramos gavėjui riboja 2013 m. gruodžio 18 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 1407/2013 dėl Sutarties veikimo 107 ir 108 str. taikymo nereikšmingai (de minimis) pagalbai.

Pakeitimo esmė: Priemonės M08 veiklos srities 8.6 „Investicijos į miškininkystės technologijas“ viešosios paramos sumos ribojimo vienam projektui panaikinimas. Pakeitimo poveikis: Tikslingiau panaudotos paramos lėšos, nes didėja galimybė įsigyti inovatyvesnę ir galingesnę įrangą. Mažėja administracinė našta tiek pareiškėjams, tiek administruojančioms institucijoms, nes norint įsigyti daugiau investicijų, nereikia teikti atskirų projektų, visas reikiamas investicijas numatant viename projekte.

- Problemos ir priežastys, kuriomis buvo grindžiamas pakeitimas: Programos prioritinės gyvulininkystės arba sodininkystės, uogininkystės ir (ar) daržininkystės veiklos vietovėse, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių, vyrauja mažesni derliai bei pagaminama mažiau produkcijos, todėl egzistuoja didesnė veiklos nutraukimo rizika. Pakeitimo esmė: Priemonės M09 veiklos srities 9.1 „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“ projektų atrankos principų papildymas. Atrankos kriterijų nustatymo principai keičiami taip, kad prioritetas taip pat numatomas pareiškėjams iš vietovių, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių. Pakeitimo poveikis: paramos lėšas siekiama nukreipti tikslingiau, t. y. kooperacija būtų skatinama ten, kur jos labiausiai reikia.
- Problemos ir priežastys, kuriomis buvo grindžiamas pakeitimas: Programoje buvo numatyta, kad kai vietos projektas yra ne pelno arba socialinio verslo pobūdžio, arba vietos projektą teikia viešasis juridinis asmuo arba NVO, paramos intensyvumas – 80 proc. (8.2.16.3.2.8. ir 8.2.16.3.3.8.). Tačiau kai kuriems pareiškėjams ypatingai sudėtinga užtikrinti nuosavą prisidėjimą prie vietos projekto piniginėmis lėšomis, o įnašą natūra – savanoriškais darbais, susijusiais su intelektine veikla (ne fiziniais darbais), sudėtinga apskaičiuoti ir įvertinti ir patikrinti jo būtinumą, pagrįstumą kiekybine išraiška. „Minkštų“ ir mokymų vietos projektų vertės yra mažos. VVG (viešieji juridiniai asmenys) neturi išteklių nuosavam indėliui, taip pat prieigos prie kitų finansavimo šaltinių (kredito įstaigos atsisako teikti paskolas viešiesiems juridiniams asmenims, nes jie neturi tinkamo turto užstatui). Numačius pareiškėjų prisidėjimą prie tokių vietos projektų įnašu natūra – savanoriškais darbais, didinama administracinė našta dėl atliekamų darbų patikrinimo, jų kiekių būtinumo įvertinimo, taip pat galimas didesnis klaidų lygis. Pakeitimo esmė: priemonės M19 „Parama LEADER programos vietos plėtrai“ veiklos sričių 19.2 ir 19.3 paramos normos (intensyvumo) pakeitimas:
  - (dėl 19.2) buvo siūloma didinti paramos intensyvumą, kai ne pelno vietos projektas, susijęs su investicijomis į žmogiškąjį kapitalą, teikiamas viešojo juridinio asmens arba NVO, yra: (1) „minkštas“ (toks, kurio galutinis rezultatas pats savaime nėra materialus turtas, esmė yra pats projektas, ne nuolatinė veikla), paramos intensyvumas – 95 proc.; (2) susijęs su mokymais, paramos intensyvumas – 100 proc.;
  - (dėl 19.3) buvo siūloma didinti paramos intensyvumą parengiamajai techninei paramai (tarptautinio bendradarbiavimo projektams) – 100 proc., teritorinio bendradarbiavimo projektams – 95 proc.; tarptautinio bendradarbiavimo projektams – 100 proc.

Pakeitimo poveikis: Pakeitimas sudaro galimybes mažinti klaidų lygį ne pelno vietos projektuose, susijusiuose su investicijomis į žmogiškąjį kapitalą. Pakeitimas taip pat leidžia užtikrinti didesnę veiklos srities patrauklumą ir platesnę potencialių pareiškėjų ratą, t. y. paskatinti VVG aktyviau bendradarbiauti ir rengti daugiau bendradarbiavimo projektų, konkurencija paskatintų kokybiškesnių bendradarbiavimo projektų inicijavimą. Taip pat pakeitimas sudaro galimybes mažinti klaidų lygį ir

administracinę naštą, susijusią su papildomų finansavimo šaltinių paieška ir įnašo natūra – savanoriško darbo – planavimu, apskaita, vykdymu ir kontroliavimu vietos veiklos grupėms.

2017 metų pabaigoje Stebėsenos komitetas svarstė naujus Programos pakeitimus.

2. Programos administravimo taisyklių ir kitų nacionalinių teisės aktų pakeitimai

2017 metais buvo priimti du Programos administravimo taisyklių pakeitimai.

2017-06-30 žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-447 patvirtinti pakeitimai, kuriais siekiama paspartinti paraiškų vertinimą, supaprastinama išlaidų pripažinimo tinkamomis tvarka. Pirma, pakeista paraiškų vertinimo pagal atrankos kriterijus tvarka (56–57 p., 65–65 p.). Nustatyta, kad galutinė paraiškų pirmumo eilė turi būti sudaroma per 30 darbo dienų nuo paraiškų rinkimo laikotarpio pabaigos. Paramos paraiškos, kurioms pagal suteiktus atrankos kriterijų balus nepakanka kvietimo biudžeto – atmetamos. Tinkamumo skirti paramą vertinimo metu nustatyta netinkamų finansuoti išlaidų suma naudojama kitam paramos paraiškų kvietimui. Antra, nustatyta, kad investicijų kainos laikomos pagrįstomis paramos paraiškos pateikimo metu ir vėliau nereikalaujama atlikti pirkimo procedūrų, jeigu išpildomos keitimu nustatytos sąlygos (69¹ p.). (3) Patikslinta NMA paklausimų siuntimo pareiškėjams tvarka, nustatyti pareiškėjams taikomi atsakymų į paklausimus terminai (42–43 p.).

2017-10-13 žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-645 patvirtinti pakeitimai, siekiant pagreitinti paraiškų atranką ir supaprastinti projektų įgyvendinimą. Pirma, atsisakyta paraiškų administracinės atitikties vertinimo etapo kaip perteklinio etapo, kadangi paraiškų administracinės atitikties vertinimo aspektus NMA įvertina paraiškos tinkamumo vertinimo metu (39 p., 42¹ p., 46–53 p.). Antra, patikslinta projektų ir paramos sutarčių keitimo sąlygos ir tvarka (174–174¹ p., 177 p., 180 p.) – nustatytos sąlygos, kokiais atvejais projektų įgyvendinimo metu gali būti daromi investicijų pakeitimai.

3. Priemonių įgyvendinimo taisyklių pakeitimai ir kiti veiksmai

Siekiant spręsti ir kontroliuoti problemas, iškilusias priemonių įgyvendinimo metu, 2017 m. buvo atlikti šie priemonių įgyvendinimo taisyklių pakeitimai.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2017 m. sausio 9 d. įsakymu Nr. 3D-17 atliktas **priemonės M02** „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“ konsultavimo paslaugų gavėjų atrankos ir konsultavimo paslaugų teikimo išlaidų finansavimo tvarkos pakeitimas. Pakeitimas padarytas atsižvelgiant į Nacionalinės mokėjimo agentūros pasiūlymus. Taisyklių pakeitime nurodytos sankcijos, taikomos konsultavimo paslaugų teikėjui, lėšų išmokėjimo tvarka, konsultavimo paslaugų gavėjo išregistravimas jam mirus, taip pat atlikti techninio pobūdžio taisyklių pakeitimai.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2017 m. spalio 9 d. įsakymu Nr. 3D-631 buvo pavirtintas 2015 m. kovo 13 d. įsakymo Nr. 3D-169 „Dėl Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos **priemonės M03** „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos“ įgyvendinimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimas, kuriuo numatytos lankstesnės galimybės kreiptis paramos tiems pareiškėjams, kurie dalyvauja keliose maisto kokybės sistemose. Siekiant palengvinti pagal priemonę numatytų tinkamų finansuoti išlaidų sumų skaičiavimą ūkininkams ir paramos administravimą Nacionalinei mokėjimo agentūrai, įsakymo pakeitimu buvę išlaidų dydžiai suapvalinti, neženkliai juos padidinant. Tuo pačiu, siekiant skatinti inovatyvias ir įvairesnes kokybiškų produktų populiarinimo priemones, jų sąrašas praplėstas, paliekant paramos gavėjams apsisprendimo laisvę, kokia reklaminės medžiagos forma jie reprezentuotų kokybės sistemas ir savo gaminamą kokybišką produkciją.

Įgyvendinant **priemonę M04** „Investicijos į materialųjį turtą“, 2017 m. buvo atlikti paramos teikimo sąlygų

pagal keturias jos veiklos sritis/ veiklas pakeitimais. Pakeitimais, susiję su veiklos sritimi 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“, buvo atlikti keičiant Programą (antrasis Programos pakeitimas – žr. 59 lentelę). Šiuo pakeitimu buvo pakoreguota žemės ūkio veiklos apibrėžtis, ją išplečiant. Pagal atnaujintą apibrėžimą, žemės ūkio veikla – veikla, apimanti žemės ūkio produktų gamybą, savo gamybos žemės ūkio produktų perdirbimą ir iš jų pagamintų maisto ar ne maisto produktų realizavimą, pripažinto žemės ūkio kooperatyvo iš savo narių jų ūkiuose pagamintų (išaugintų) žemės ūkio produktų supirkimą ir realizavimą, iš savo narių supirktų žemės ūkio produktų perdirbimą ir iš jų pagamintų maisto ir ne maisto produktų realizavimą ir (arba) geros agrarinės ir aplinkosauginės žemės būklės palaikymą. Be to, buvo sudaryta galimybė kooperatyvams, kurie užsiima žemės ūkio produktų supirkimu, pasinaudoti veiklos srities parama. Taip pat šiuo pakeitimu nustatytas reikalavimas, kad minėti kooperatyvai gautą paramą turi realizuoti vieno iš savo kooperatyvo nario valdoje.

Įgyvendinant priemonės M04 veiklos sritį 4.3.1 „Parama žemės konsolidacijai“, atliktas techninio pobūdžio įgyvendinimo taisyklių keitimas, suderinant šių taisyklių nuostatas su viešųjų pirkimų srities reguliavimu. Nustatyta, kad, pasikeitus teisės aktams, turintiems įtakos PVM sumai, paramos sutartyje nurodytos PVM sumos perskaičiuojamos ir keičiamos taikant pasikeitusį PVM dydį. PVM sumažėjimo atveju, taip pat perskaičiuojamos ir keičiamos atskirų išlaidų kategorijų bei paramos sutarties galutinės sumos. Tačiau dėl padidėjusio PVM atskirų išlaidų kategorijų ir paramos sutarties galutinės sumos neperskaičiuojamos ir nekeičiamos. Tokiu būdu užtikrinama, kad viešųjų pirkimų dokumentų ir sutarčių su rangovais sąlygos atitiks viešuosius pirkimus reguliuojančių teisės aktų reikalavimus, o tuo atveju, jeigu būtų didinamas PVM, galutinės paramos sumos žemės konsolidacijai neviršys suplanuotų dydžių.

2017 m. atliekant trečiąją Programos keitimą, buvo keičiamos veiklos srities 4.3.3 „Parama miškų infrastruktūrai gerinti“ įgyvendinimo sąlygos. Pakeitimu numatyta, kad įrengiant ir (ar) rekonstruojant miško kelią, vidaus kelio ir kitų su juo susijusių įrenginių įrengimas ir (ar) rekonstrukcija ne miško žemėje gali sudaryti ne daugiau kaip 25 proc. kitų tinkamų finansuoti projekto išlaidų vertės. Kelias ne miško žemėje turi ribotis su remiamu miško keliu. Atitinkamus pakeitimus 2018 m. planuojama įtvirtinti šios veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2017 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. 3D-852 buvo taip pat pakeistos priemonės M04 priemonės veiklos srities 4.4.1 „Meldinių nendrinukių buveinių išsaugojimas“ įgyvendinimo taisyklės. Padaryti pakeitimai, susiję su deklaruojamų plotų registru, pareiškėjo įsipareigojimais bei finansuojamų išlaidų tinkamumu/netinkamumu.

Įgyvendinant **priemonę M06** „Ūkio ir verslo plėtra“ taip pat atlikta nemažai pakeitimų. 2017 m. birželio 7 d. įsakymu Nr. 3D-390 buvo patvirtinta nauja įgyvendinimo taisyklių redakcija. Viena iš pagrindinių priežasčių, kodėl buvo daromas pakeitimas, buvo tai, jog atsižvelgiant į socialinių partnerių siūlymus buvo nustatytos mažesnės prognozuojamo pasiekti ūkio ekonominio dydžio, išreikšto produkcijos standartine verte (SP), reikšmės, taip pat pakito planuojamos SGV reikšmės. 2017 m. rugsėjo 21 d. Nr. 3D-593 buvo atliktas priemonės veiklos srities 6.1 „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ įgyvendinimo taisyklių pakeitimas, kuriuo numatyta, jog pareiškėjas, norėdamas gauti paramą, turi užtikrinti, kad išlaidos, kurioms finansuoti prašoma paramos, nebuvo, nėra ir nebus finansuojamos iš kitų ES fondų ir kitų viešųjų lėšų. Taip pat pakeitimu buvo patvirtinta, jog pareiškėjas įsikūrimo metu iki paramos paraiškos pateikimo dienos nuosavybės teise gali turėti įsigijęs iki 20 proc. kitos valdos žemės ploto, kuriai buvo skirta parama pagal Lietuvos KPP 2007–2013 metų priemonę „Žemės ūkio valdų modernizavimas“ arba Programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“.

2017 m. rugpjūčio 19 d. buvo patvirtinti keli pakeitimai priemonės M06 veiklos srities 6.2 „Parama ekonominės veiklos pradžia kaimo vietovėse“ įgyvendinimo taisyklėse: (1) išplėstas tinkamų pareiškėjų ratas. Jais papildomai gali būti ūkininkai privačiam verslui vykdyti ir viešosios įstaigos socialiniam verslui

vykdyti; 2) patikslintas neremiamų veiklų sąrašas. Papildyta, kad neremiami ne žemės ūkio verslai, susiję su krovinių kelių transporto ir perkraustymo veikla, už paramos lėšomis įgyto turto nuoma, paslaugų žemės ūkiui teikimas, kai paraišką teikia žemės ūkio veiklą vykdančio subjektas; (3) paaiškintas išsipareigojimo kurti naujas darbo vietas laikymasis; (4) išplėstas tinkamų projekto finansavimo šaltinių sąrašas. Numatyta, kad projekto finansavimo šaltinį galima pagrįsti ir iš fizinių bei juridinių asmenų, kurie nėra kredito įstaigos, skolintomis lėšomis; (5) detalizuotos socialinio verslo vykdymo sąlygos. Patvirtintos socialinio verslo gairės ir socialinio poveikio matavimo skaičiuoklė; (6) patikslinti atrankos kriterijai. Pirmumo balai projektui teikiami šiais atvejais: kai prašoma mažiau paramos negu galima didžiausia; kai vykdomas socialinis verslas; kai pareiškėjas ilgiau negu 1 metus veikia (yra registruotas) kaimo vietovėje; kai projektas įgyvendinamas savivaldybėje, kurioje nedarbo lygis aukštesnis nei vidutinis Lietuvoje; kai projektas įgyvendinamas savivaldybėje, kurios gyventojų tankis mažesnis nei Lietuvos vidurkis; kai paraišką teikia jaunas asmuo; kai paraišką teikia moteris.

Taip pat atlikti 3 pakeitimai, susiję priemonės M06 veiklos srities 6.4.1 „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“ įgyvendinimu: 2017 m. gegužės 25 d. buvo patvirtintas įgyvendinimo taisyklių pakeitimas dėl pasikeitusio Statybos įstatymo ir statybos reglamentų; 2017 m. rugpjūčio 17 d. patvirtintas pakeitimas siekiant atsakyti perteklinio reikalavimo pareiškėjams dėl buveinės teisėto valdymo fakto ir jo registravimo nekilnojamojo turto registre; 2017 m. gruodžio 14 d. buvo inicijuotas keitimas atsižvelgiant į patvirtintą Projektą, įgyvendinamą pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemones, rodiklio „Naujos darbo vietos sukūrimas ir išlaikymas“ pasiekimo vertinimo metodiką“.

2017 m. buvo atlikti atskirų **priemonės M07** „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos sričių įgyvendinimo taisyklių pakeitimai. 2017 m. vasario 10 d. priimtas veiklų, įgyvendinamų regioninio planavimo būdu, įgyvendinimo taisyklių pakeitimas. Dėl didelio RPD teritorinių skyrių, atliekančių projektinių pasiūlymų vertinimą, krūvio ir pateiktų prastos projektinių pasiūlymų kokybės tinkamam vertinimui atlikti buvo pratęstas projektinių pasiūlymų vertinimo laikas (skirtos papildomos 35 darbo dienos). 2017 m. rugpjūčio 22 d. buvo patvirtintas veiklos srities, skirtos paramos vietiniams keliams, įgyvendinimo taisyklių pakeitimas. Pakeitimu buvo pailgintas projekto įgyvendinimo laikotarpis iki 36 mėn [1 skyrelis išnaša]. Taip pat priimti du veiklos „Asbestinių stogų dangos keitimas“ įgyvendinimo taisyklių pakeitimai. 2017 balandžio 27 d. keitimu buvo supaprastintas veiklos administravimas, kainų pagrindimui pritaikytos NMA nustatytos ir patvirtintos 1 m² ploto stogo dengimo kainos ir atsisakyta reikalavimo teikti 3 komercinius pasiūlymus. 2017 m. gegužės 17 d. keitimu buvo padidinta galima pridudamo utilizavimui asbestinės dangos kiekio paklaida, lyginant su inventorizacijos ataskaitoje pateiktais duomenimis (nuo 15 proc. iki 25 proc.). Atitinkamai buvo pakeisti taisyklių papunkčiai dėl taikomų sankcijų.

Priemonės M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ paramos teikimo sąlygos buvo keičiamos tvirtinant Programos pakeitimą (trečiasis Programos pakeitimas – žr. 59 lentelę). Atsižvelgiant į Miškų įstatymo pakeitimą, tinkamumo gauti paramą sąlygose buvo tikslinama želdinių kirtimų rotacijos trukmė. Atitinkamai buvo pakeistos veiklos srities 8.1 „Miško veisimas“ įgyvendinimo taisyklės.

2017 m. liepos 20 d. **priemonės M09** „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“ įgyvendinimo taisyklių pakeitimu buvo koreguojami paraiškų atrankos kriterijai: keičiamas tinkamų ir netinkamų finansuoti išlaidų sąrašas, numatyta, kad patirtos ir apmokėtos kietosios išlaidos (nuomos išlaidos, naujos įrangos įsigijimas) turi sudaryti ne mažiau kaip 80 proc. visų paramos lėšomis finansuojamų projekto išlaidų, o minkštosios išlaidos (personalo išlaidos, biuro įrangos išlaidos) – ne daugiau kaip 20 proc. visų paramos lėšomis finansuojamų projekto išlaidų. Be to, nustatyti pareiškėjų dalyvių valdomo ploto ir gyvulių

skaičiaus apribojimai (ne daugiau kaip 40 proc.).

2017 m. liepą patvirtinus **priemonės M10** „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ įgyvendinimo taisyklių pakeitimą, nustatyta, kad tinkamas paramai plotas turi būti ne mažesnis kaip 1 ha [2 skyrelio išnaša]. Siekiantys kompensacinių išmokų už dalyvavimą veiklos srityje „Medingųjų augalų juostos ar laukai ariamojoje žemėje“ turi ne mažesniame kaip 5 ha ariamosios žemės plote įveisti ne mažesnę kaip 0,5 ha medingųjų augalų juostą ar lauką. Taip pat taisyklės buvo patikslintos žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijais, kurie pateikti „Paramos už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus bei gyvulius paraiškos“ ir 2016–2020 metų tiesioginių išmokų administravimo bei kontrolės taisyklėse (III skyrius). Šiuos kriterijus turi atitikti ūkininkai, įgyvendinantys priemonės „Agrarinės aplinkosauga ir klimatas“ veiklas.

2017 m. kovo mėn. patvirtinti priemonės M12 „Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“ įgyvendinimo taisyklių pakeitimai, kurių didžiausią dalį sudarė horizontalūs pakeitimai. Šie pakeitimai susiję su naująja Paramos už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus bei gyvulius paraiškos ir 2016–2020 metų tiesioginių išmokų administravimo bei kontrolės taisyklių (TI taisyklės) redakcija (2016 m. gruodžio 1 d. įsakymo Nr. 3D-714 redakcija). Iš specifinio pobūdžio pakeitimų paminėtinas sankcijų pareiškėjams sušvelninimas, kai deklaruotas plotas viršija faktinį daugiau kaip 20 proc. faktinio ploto, kuris yra susijęs su EK deleguotuoju reglamentu (ES) 2016/1393, papildančiu reglamentą 640/2014, įterpto naujojo 19a straipsnio taikymu (administracinės nuobaudos už deklaruotą per didelį plotą) pagal šią priemonę. Kiti pakeitimai yra susiję su įsipareigojimais dėl tręšimo planų įgyvendinimo ir naudojamų trąšų apskaitai skirto žurnalo pildymo, nes nuo 2017 m. balandžio 1 d. šie reikalavimai taikomi asmenims, tręšiantiems mėšlu ir (ar) srutomis daugiau kaip 30 ha žemės ūkio naudmenų per kalendorinius metus.

2017 m. vasario mėn. buvo daryti **priemonės M13** „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių“ įgyvendinimo taisyklių pakeitimai, susiję su jose vartojamų sąvokų apibrėžimu. Buvo pakoreguoti tokių sąvokų, kaip deklaruotas laukas, deklaruotas plotas, ilgalaikė sankcija, kontrolinis žemės sklypas, neteisingas deklaravimas, pareiškėjas, apibrėžimai. Taip pat buvo pakeista paraiškų teikimo tvarka, pareiškėjų atsakomybė, sankcijos pareiškėjams bei žemės ūkio valdų perdavimo tvarka.

Įgyvendinant **priemonės M16** „Bendradarbiavimas“ veiklos sritį 16.1 „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“, taisyklės keistos du kartus: pirma, atsižvelgiant į pareiškėjų prašymus, padidintas darbo užmokestis asmenims, atsakingiems už projekto įgyvendinimą, antra, numatytos išlaidos laboratorinių tyrimų, programavimo paslaugoms. Taip pat buvo darytas veiklos srities 16.3 „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ įgyvendinimo taisyklių keitimas. Buvo atsisakyta reikalavimo fiziniams asmenims, užsiimantiems žemės ūkio veikla, registruoti žemės ūkio valdą Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo verslo registre, bei papildytas tinkamų finansuoti išlaidų sąrašas (įtraukiant išlaidas naujiems technologiniams įrenginiams).

Įgyvendinant **priemonę M17** „Rizikos valdymas“ Žemės ūkio ministro 2017 m. kovo 31 d. įsakymu Nr. 3D-221 patvirtintas veiklos srities 17.1.2. „Gyvūnų draudimo įmokų kompensavimas“ įgyvendinimo taisyklių pakeitimas. Juo patikslintos nuostatos, susijusios su ūkinių gyvūnų draudimo paslaugos pirkimu, nustatant, kad paslaugos, neviršijančios 58.000 Eurų, įsigyjamos gavus ne mažiau kaip tris komercinius pasiūlymus.

Priemonės M19 „LEADER programa“ veiklos srities 19.2 „Parama vietos projektams įgyvendinti pagal VPS“ administravimo taisyklės buvo patvirtintos 2016 m. rugsėjo 21 d. įsakymu Nr. 3D-544 dėl Vietos projektų, įgyvendinamų bendruomenės inicijuotos vietos plėtros būdu, administravimo taisyklių. Remiantis patvirtintomis nuostatomis, VVG veikė labai vangiai ir lėtai, taigi nuspręsta imtis esminių pokyčių. 2017 m. Vietos projektų administravimo taisyklėse iš esmės pakeistas vietos plėtros strategijų įgyvendinimo modelis. Naująja tvarka buvo supaprastintas projektų finansavimo sąlygų aprašų (toliau – FSA) rengimas (numatyti

tipiniai FSA), administracinės atitikties vertinimas integruotas į kitus etapus, įtvirtinti paraiškų atrankos ir galutinio tinkamumo vertinimo terminai (ne ilgiau kaip 2 mėn.), sumažinta NMA atliekamų vietos projektų kontrolinių vertinimų apimtis (vertinimo atliekamas ne 100 proc. vietos projektų, o pagal imtį). Pagrindinis šio pakeitimo tikslas – spartinti vietos projektų atranką ir vertinimą, mažinti administracinę našą vietos projektų vykdytojams. Naujas administravimo modelis įsigaliojo nuo 2017 m. rugsėjo 1 d. ir yra taikomas vietos projektams, pateiktiems pagal naujus paraiškų priėmimus, skelbiamus nuo rugsėjo mėn.

2017 m. taip pat buvo daryti Vietos plėtros strategijų atrankos taisyklių (patvirtintų 2015 m. gegužės 5 d. įsakymu Nr. 3D-343) bei administravimo taisyklių (patvirtintų 2016 m. sausio 8 d. įsakymu Nr. 3D-8) pakeitimai. Administravimo taisyklėse buvo nustatyti nauji reikalavimai VPS vykdytojos darbuotojams, viešųjų pirkimų vykdymui, numatytos naujos VPS ir VPS paramos sutarties keitimo sąlygos ir atlikimo tvarka, daryti keitimai, susiję su tinkamomis finansuoti išlaidomis. Atrankos taisyklėse numatyti išsilavinimo reikalavimai VPS vykdytojos darbuotojams (finansininkui, administratoriui), taip pat padidintas paramos intensyvumas mokymų ir „minkštiesiems“ vietos projektams.

Veiklos srities 19.3. „VVG bendradarbiavimo projektų rengimas ir įgyvendinimas“ įgyvendinimo taisyklių pakeitimas buvo susijęs su Programos pakeitimu, kuriuo padidintas paramos intensyvumas (trečiasis Programos pakeitimas – žr. 60 lentelę). Šis pakeitimas, tikėtina, padidins veiklos srities patrauklumą ir paraiškų skaičių.

1 skyrelio išnaša: Atsižvelgiant į tai, kad darbai laikomi baigtais tik po to, kai Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos sudaryta statybos užbaigimo komisija surašo statybos užbaigimo aktą, pagal turimą direkcijos patirtį ši procedūra gali užtrukti iki 6 mėnesių. ŽŪM duomenimis dėl užsitęsusių viešųjų pirkimų, techninių darbo projektų parengimo procedūrų, ilgų statybą leidžiančių dokumentų gavimo terminų, projektų įgyvendinimas dažnai užtrukdavo ilgiau nei įstatymų numatytas terminas.

2 skyrelio išnaša: Išskyrus veiklas „Medingųjų augalų arba daugiamečių žolių juostos ar laukai ariamojoje žemėje“, „Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamojoje žemėje“ ir „Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimas“.

4. Programos veiklos rezultatų peržiūros plano įgyvendinimo aptarimai

Nuo 2017 m. pradžios Žemės ūkio ministerija Programos valdymo komiteto posėdžiuose kas ketvirtį atlieka Programos veiklos rezultatų plano įgyvendinimo situacijos ir planuojamų veiksmų aptarimą, siekiant iki 2018 m. pabaigos įgyvendinti veiklos rezultatų peržiūros plane numatytas siektinas rodiklių reikšmes (orientyrus). Yra rizika nepasiekti trečio, penkto ir šešto prioritetų nustatytų peržiūros rodiklių orientyrų reikšmių. Detalesnė informacija apie šio plano įgyvendinimo situaciją, remiantis 2017 m. guodžio 31 d. duomenimis, pateikta ataskaitos 1. d) skyrelyje.

STEBĖSENOS KOMITETO VEIKSMŲ ANALIZĖ

Programos įgyvendinimo stebėsenos komiteto funkcijos ir pareigos yra apibrėžtos 2013 m. gruodžio 17 d. Europos parlamento ir Tarybos reglamentuose (ES) Nr. 1303/2013 ir Nr. 1305/2013, 2014 m. sausio 7 d. Europos Komisijos deleguotame reglamente (ES) Nr. 240/2014 dėl Europos struktūrinių ir investicinių fondų Europos partnerystės elgesio kodekso ir taip pat Programos administravimo taisyklėse.

Svarbiausia Stebėsenos komiteto funkcija – tikrinti Programos pažangą, veiklos rezultatus ir įgyvendinimo veiksmingumą. Stebėsenos komitetas nagrinėja visus klausimus, turinčius poveikį Programos įgyvendinimui, taip pat mažiausiai vieną kartą per metus komitetas apžvelgia įgyvendinimo pažangą siekiant Programos tikslų, prieš pateikiant Europos Komisijai tvirtina metines Programos įgyvendinimo ataskaitas, įvertina Programos ir jos vertinimo plano įgyvendinimo pažangą. Stebėsenos komitetui taip pat

pavesta pateikti nuomonę dėl finansuojamų veikslių atrankos kriterijų, kurie patikslinami atsižvelgiant į programavimo poreikius. Stebėsenos komitetas savo veikloje vadovaujasi darbo reglamentu.

Stebėsenos komiteto institucinė sudėtis LR Vyriausybės nutarimu buvo patvirtinta 2014 m. liepos 22 d., o 2014 m. spalio 2 d. Žemės ūkio ministro įsakymu patvirtinta personalinė komiteto sudėtis. Stebėsenos komitetą sudaro 30 Lietuvos vykdomosios valdžios (LR Vyriausybės, ministerijų ir įstaigų) ir su Programos įgyvendinimu susijusių asocijuotų struktūrų ir socialinių partnerių (Lietuvos pramoninkų konfederacijos, Lietuvos žemės ūkio rūmų, Lietuvos universitetų rektorių kolegijos, Lietuvos kaimo bendruomenių sąjungos, Lietuvos verslo konfederacijos, Aplinkosaugos koalicijos ir kitų) atstovų.

2017 metais surengti 4 Stebėsenos komiteto posėdžiai. Pirmasis posėdis vyko 2017 m. balandžio 11 d. Jame aptartas Programos įgyvendinimas 2014–2017 metais, svarstyti ir patvirtinti keturių priemonių projektų atrankos kriterijai (dėl priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“, dėl priemonės „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“ veiklos srities „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas žemės ūkio sektoriuje“, dėl priemonės „Bendradarbiavimas“ veiklos sričių „Parama smulkiųjų ūkio subjektų bendradarbiavimui“ ir „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“). Taip pat aptarta, kaip vyksta lėšų vietiniams keliamis panaudojimas.

Antrajame posėdyje, kuris įvyko 2017 m. birželio 20 d., Stebėsenos komitetas pritarė Programos įgyvendinimo 2016 m. ataskaitai. Posėdyje taip pat svarstyti ir patvirtinti Programos pakeitimai – priemonės „LEADER“ veiklos srities „Parama vietos projektams įgyvendinti pagal VPS“, priemonės „LEADER“ veiklos srities „Vietos veiklos grupių bendradarbiavimo projektų rengimas ir įgyvendinimas“, priemonės „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos srities „Miško veisimas“, priemonės „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos srities „Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė“, priemonės „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos srities „Investicijos į miškininkystės technologijas“ ir priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities „Parama miškų infrastruktūrai gerinti“ nuostatos. Taip pat diskutuota dėl priemonių projektų atrankos kriterijų ir jų pakeitimams pritarė – dėl priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“, priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities „Parama ekonominės veiklos pradžia kaimo vietovėse“, priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities „Parama investicijoms, skirtoms ne žemės ūkio veiklai kurti ir plėtoti“ veiklos „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“, priemonės „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“ veiklos srities „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas žemės ūkio sektoriuje“ ir priemonės „Bendradarbiavimas“ veiklos srities „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“.

2017 m. spalio 24 dienos Stebėsenos komiteto posėdyje aptarta Programos įgyvendinimo 2017 metais pažanga, priimti sprendimai dėl Programos lėšų tarp priemonių perskirstymo, siekiant papildomo finansavimo smulkiesiems ūkiams bei su „Natura 2000“ susijusioms priemonėms, apmokėjimo būdų, pareiškėjo ir paramos gavėjo įsipareigojimų apdrausti turtą. Taip pat Stebėsenos komitetas pritarė pakeitimams dėl priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“, priemonės „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių“ ir priemonės „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos srities „Parama plačiajuosčio ryšio infrastruktūrai“ nuostatų pakeitimo, dėl priemonės „Rizikos valdymas“ veiklos srities „Pasėlių, gyvūnų ir augalų draudimo įmokos“ nuostatų ir rodiklio reikšmės tikslinimo. Aptarti ir patvirtinti priemonės „LEADER“ veiklos srities „VVG bendradarbiavimo projektų rengimas ir įgyvendinimas“ 2018 m. projektų atrankos kriterijai.

Stebėsenos komiteto posėdyje, kuris vyko 2017 m. gruodžio 19 d., svarstyta daug siūlomų Programos

pakeitimų, susijusių priemonių veiklos sričių tikslinimu: dėl priemonės M13 „Išmokos už vietas, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių“ veiklos sričių, dėl priemonės M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ papildymo naujomis veiklomis, dėl priemonės M16 „Bendradarbiavimas“ veiklos srities „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“. Posėdyje taip pat aptartas poreikis išskaidyti 8.1 veiklos srities „Miško įveisimas ir miškingų plotų kūrimas“ suplanuoto rodiklio reikšmę, nutarta Programos priemonės M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ veiklos sričiai 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“ taikyti supaprastintą išlaidų apmokėjimą, taikant iš anksto nustatytą fiksuotąją normą. Taip pat buvo apsvarstyti ir priimti paraiškų atrankos kriterijų pakeitimai pagal tris Programos priemones (konkrečiai, priemonės M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama smulkiesiems ūkiams“, priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“, priemonės M16 „Bendradarbiavimas“ veiklos sritį „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“ bei „Parama smulkiųjų ūkio subjektų bendradarbiavimui“).

3.b) Kokybė ir veiksmingo įgyvendinimo priemonės

Supaprastintas išlaidų apmokėjimas ¹, netiesioginis rodiklis apskaičiuotas automatiškai

	Visas finansinis asignavimas KPP [EŽŪFKP]	[%] planuojamo supaprastinto išlaidų apmokėjimo palyginti su visu asignavimu KPP ²	[%] patirtų išlaidų pagal supaprastintą išlaidų apmokėjimą kaip viso asignavimo KPP dalis (suvestiniai duomenys) ³
Konkrečiam fondui taikomi metodai (BNR 67 straipsnio 5 dalies e punktas)	1 613 088 240,00	39,23	16,95

¹ Supaprastintas išlaidų apmokėjimas reiškia vieneto išlaidas / fiksuotąsias sumas / vienkartinės išmokas, nurodytas BNR 67 straipsnio 5 dalyje, įskaitant EŽŪFKP taikomus specialius metodus pagal to straipsnio e punktą, pvz., vienkartinės išmokas verslui pradėti, fiksuotųjų sumų mokėjimus gamintojų organizacijoms ir su plotu ir gyvūnais susijusias vieneto išlaidas.

² Automatiškai apskaičiuota remiantis programos versijoje nurodytomis 06, 09, 10, 11, 12, 13, 14, 15 ir 18 priemonėmis

³ Automatiškai apskaičiuota remiantis išlaidų deklaracijoje nurodytomis 06, 09, 10, 11, 12, 13, 14, 15 ir 18 priemonėmis

Supaprastintas išlaidų apmokėjimas, remiantis konkrečiais išsamiais VN duomenimis [neprivaloma]

	Visas finansinis asignavimas KPP [EŽŪFKP]	[%] planuojamo supaprastinto išlaidų apmokėjimo palyginti su visu asignavimu KPP	[%] patirtų išlaidų pagal supaprastintą išlaidų apmokėjimą kaip viso asignavimo KPP dalis (suvestiniai duomenys)
Iš viso (BNR 67 straipsnio 1 dalies b, c d punktai ir 5 dalies e punktas)	1 613 088 240,00		
Konkrečiam fondui taikomi metodai (BNR 67 straipsnio 5 dalies e punktas)	1 613 088 240,00		

Paramos gavėjų e. valdymas [neprivaloma]

	[%] EŽŪFKP finansavimo	[%] susijusių veiksmų
Paramos paraiška		
Mokėjimo prašymai		
Kontrolė ir atitiktis		

Vidutiniai terminai, per kuriuos paramos gavėjai turi gauti mokėjimus [neprivaloma]

[Dienos] Jei taikoma, VN terminas, per kurį paramos gavėjams turi būti atlikti mokėjimai	[Dienos] Vidutinis laikotarpis, per kurį paramos gavėjams atliekami mokėjimai	Pastabos
30	29	Remiantis Nacionalinės mokėjimo agentūros pateiktais duomenimis, vidutinis laikotarpis, per kurį paramos gavėjams atliekami mokėjimai, yra kiek trumpesnis nei maksimaliai nustatytas ir siekė 28,7 dienas.

4. VEIKSMAI, KURIŲ IMTASI VYKDANT TECHNINĖS PARAMOS IR PROGRAMOS VIEŠINIMO REIKALAVIMUS

4.a) Veiksmai, kurių imtasi, taip pat NKT kūrimo ir jo veiksmų plano įgyvendinimo stadija

4.a1) Veiksmai, kurių imtasi, ir padėtis, susijusi su NKT kūrimu (valdymo struktūra ir tinklo paramos vienetas)

Remiantis Programos nuostatomis, 2014–2020 m. laikotarpiu įgyvendinant ES Reglamento Nr. 1305/2013 54 straipsnį, Lietuvoje yra naudojama 2007–2013 m. finansiniu laikotarpiu sukurta Tinklo organizacinė struktūra, tęsiama Tinklo veikla, kaimo plėtros dalyvių ir kitų viešųjų juridinių asmenų narystė jame. Tinklo valdymo struktūrą sudaro: Tinklo nariai, Tinklo darbo grupės, Tinklo veiklos koordinavimo grupė ir Sekretoriatas.

Tinklo nariai. Tinklo sekretoriato 2015 m. organizuotos elektroninės apklausos būdu narystę tinkle iš praeito laikotarpio pratęsė 330 narių [žr. *1 skyrelio išnaša*]. 2018 m. vasario 8 d. duomenimis Tinklo narių skaičius jau siekė 350.

Tinklo darbo grupės. 2014–2020 m. Tinklo narių darbas vykta teminėse darbo grupėse. Tinklo darbo grupės gali būti nuolatinės ir laikinosios. Tinkle veikia šios teminės nuolatinės darbo grupės:

1. LEADER priemonės darbo grupė;
2. LEADER metodo įgyvendinimo koordinavimo grupė;
3. EIP darbo grupė;
4. Miškų ūkio sektoriaus darbo grupė;
5. Mažiau palankių ūkininkauti vietovių darbo grupė;
6. Narystės Lietuvos kaimo tinkle nagrinėjimo darbo grupė.

Pagrindinė Tinklo darbo grupių veiklos forma – posėdžiai, kuriuos gali inicijuoti Ministerija, Sekretoriatas arba Tinklo darbo grupės nariai. 2017 m. buvo organizuoti dviejų darbo grupių posėdžiai – LEADER metodo įgyvendinimo koordinavimo grupės ir LEADER priemonės darbo grupės.

Pagal poreikį Tinklo nariai, Koordinavimo grupė, Sekretoriatas ir Stebėsenos komitetas gali inicijuoti nuolatinės ir laikinosios Tinklo darbo grupes tam tikrai užduočiai atlikti ar tam tikriems kaimo plėtros, Programos įgyvendinimo klausimams nagrinėti. 2017 m. buvo sudarytos ir posėdžiavo keturios laikinosios LKT darbo grupės:

1. LKT laikinoji darbo grupė, skirta vietos plėtros strategijų kokybės analizei;
2. LKT laikinoji darbo grupė, skirta socialinio verslo gairių rengimui;
3. LKT laikinoji darbo grupė „Kaimo kultūros puoselėjimo sunkumai“;
4. LKT laikinoji darbo grupė, skirta socialinio verslo socialinio poveikio matavimo skaičiuoklės ir metodikos projektams rekomendacijoms teikti.

Tinklo veiklos koordinavimo grupė. Koordinavimo grupės paskirtis – teikti pasiūlymus ŽŪM efektyviai Tinklo veiklai užtikrinti. Šios grupės uždaviniai – Tinklo veiklos prioritetų nustatymas, dalyvavimas rengiant Tinklo veiksmų programą ir periodinius veiksmų planus, vykdant jų įgyvendinimo priežiūrą. Grupė formuojama vadovaujantis partnerystės principu, įtraukiant skirtingus sektorius, tokius kaip bendruomenės, jaunieji ūkininkai, konsultantai ir kt. atstovaujančius, aktyvius kaimo plėtros dalyvius, kurių veikla tiesiogiai susijusi su Programos įgyvendinimu.

2017 m. vyko vienas Tinklo veiklos koordinavimo grupės posėdis – 2017 birželio 27 d. Posėdžio metu LKT veiklos koordinavimo grupės nariai buvo supažindinti su LKT vykdomomis veiklomis, pristatyti rengiami LKT teisės aktai (Projektinių pasiūlymų įgyvendinimo tvarkos aprašo projektas, LKT 2017 m. veiksmų plano projektas, LKT veiksmų programos atnaujinimai). Diskusijos metu Koordinavimo grupės nariai pateikė keletą pasiūlymų dėl papildomo LKT veiklos viešinimo bei pritarė pristatytiems teisės aktų projektams [žr. 2 skyrelio išnaša].

Tinklo sekretoriatas. LKT sekretoriatas yra atsakingas už LKT veiksmų programos ir periodinių veiksmų planų rengimo ir įgyvendinamo koordinavimą, techninės pagalbos LKT veiklos koordinavimo grupei ir kitoms LKT struktūroms teikimą, taip pat dalyvauja ir koordinuoja viešinimo veiklas, įskaitant ir viešinimą Tinklo internetinėje svetainėje. LKT sekretoriato funkcijas vykdo Vadovaujančios institucijos – Žemės ūkio ministerijos – Kaimo plėtros departamento darbuotojai. Darbuotojų išlaikymas finansuojamas KPP Techninės pagalbos 1 veiklos srities lėšomis.

2017 m. Tinklo sekretoriato pagrindiniai darbai apėmė Tinklo veiklą reglamentuojančių teisės aktų rengimą keitimą (buvo parengtas 2017 m. Veiksmų planas, Projektinių pasiūlymų dėl komunikacijos priemonių įgyvendinimo aprašas, koreguojama Veiksmų programą), Techninę pagalbą darbo grupėms organizuojant jų posėdžius, įvairaus formato ir temų renginių inicijavimą ir organizavimą, taip pat komunikacijos priemonių įgyvendinimą, naujos Tinklo internetinės svetainės parengimą. Veiksmų planui įgyvendinti LKT sekretoriatas, vadovaudamasis viešųjų pirkimų procedūromis, gali pasitelkti išorinius paslaugų teikėjus. 2016–2017 m. sekretoriatas vykdė pirkimus vertimo, VVG mokymų, viešinimo (leidinių rengimui ir leidybai, reklaminei atributikai, video siužetų rengimui) paslaugų pirkimus.

1 skyrelio išnaša: Daugiau kaip 62 proc. jų sudarė kaimo bendruomenės (207 nariai), kt. nariai: nacionalinės organizacijos (41), regioninės organizacijos (60), mokslo institucijos (20) ir konsultavimo institucijos (2). Narystė atvira, siekiama jos neformalizuoti.

2 skyrelio išnaša: Informacija, pateikiama Lietuvos kaimo tinklo internetinėje svetainėje – Visos naujienos < <http://www.kaimotinklas.lt/lt/naujienos/2017-06-27-ivyko-lkt-veiklos-koordinavimo-grupes-posedis> > [Žiūrėta 2018-04-24].

4.a2) Veiksmai, kurių imtasi, ir padėtis, susijusi su veiksmų plano įgyvendinimu

Lietuvos kaimo tinklo 2016–2020 m. veiksmų programa buvo patvirtinta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2016 m. lapkričio 23 d. įsakymu Nr. 3D-696. Lietuvos kaimo tinklo 2016–2020 m. veiksmų programoje buvo išskirtos devynios Tinklo veiklos:

1. Komunikacija apie kaimo plėtrą;
2. Projektų pavyzdžių pagal Programos prioritetus rinkimas;
3. VVG mokymas ir bendradarbiavimo tinkle organizavimas bei techninė pagalba teritoriniam ir tarptautiniam VVG bendradarbiavimui;
4. Informacijos apie kaimo plėtros procesus keitimosi ir sklaidos organizavimas;
5. Keitimasis Programos stebėsenos ir vertinimo rezultatais ir jų sklaida;
6. Parama inovacijoms ir EIP veiklos grupių organizavimui, informacijos apie EIP veiklą sklaidai;
7. Konsultantų bendradarbiavimo tinkle organizavimas;
8. Dalyvavimas įgyvendinant ES Baltijos jūros regiono strategijos politinę sritį „Bioekonomika“;

9. Dalyvavimas Europos kaimo plėtros tinklo ir kitų ES šalių nacionalinių kaimo tinklų veikloje.

Veiksmų programai įgyvendinti skirta 4 633 920 Eurų.

Kaip Tinklo 2016–2020 m. veiksmų programos priedas buvo parengtas Tinklo 2016–2020 m. komunikacijos planas, kurį įgyvendinant bus siekiama papildyti informavimo ir viešinimo apie Programos veiklas, vykdomas pagal Programos viešinimo strategiją, užtikrinti efektyvią komunikaciją su kaimo plėtros dalyviais. Preliminarus komunikacijos plano biudžetas siekia 1,5 mln. Eurų.

2017 m. buvo rengiamos Lietuvos kaimo tinklo 2016–2020 m. veiksmų programos korekcijos, kuriomis keičiami ir tikslinami daugelio programos punktų reikalavimai. Pakeitimas dar nebuvo priimtas.

2017 m. buvo parengtas antrasis periodinis veiksmų planas, detalizuojantis Veiksmų programoje numatytų veiklų ir priemonių įgyvendinimą. Lietuvos kaimo tinklo 2017 metų veiksmų planas buvo patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2017 m. spalio 30 d. įsakymu Nr. 3D-685.

Jame numatytos dvi 2017 metų Tinklo prioritetinės veiklos sritys:

1. verslo ir verslumo skatinimas, įskaitant socialinį verslą;
2. LEADER ir vietos plėtros strategijų įgyvendinimo kokybė bei teritorinis ir tarptautinis bendradarbiavimas.

2017 m. veiksmų plane buvo numatytos konkrečios įgyvendinimo priemonės kiekvienai iš 9 Veiksmų programoje įtvirtintų veiklų. Įgyvendinant metinį veiksmų planą, buvo intensyviausiai buvo vykdomos dvi veiklos – pirmoji, skirta komunikacijai apie kaimo plėtra, ir trečioji, skirta VVG mokymui ir bendradarbiavimo tinkle organizavimui bei techninei pagalbai teritoriniam ir tarptautiniam VVG bendradarbiavimui.

Kartu su Tinklo 2017 m. veiksmų planu buvo patvirtintas ir metinis Tinklo komunikacijos planas, kuriame numatytas konkretus renginių skaičius, jų trukmė ir mastas. Įgyvendinant šį planą, buvo suorganizuoti 2 aukšto lygio renginiai ir beveik 100 vidutinio lygio renginių (daugelis jų – 1 dienos trukmės, kuriuose dalyvavo 10-30 dalyvių).

Siekdama sudaryti sąlygas tinkamam Tinklo funkcionavimui ir Tinklo veiksmų programos įgyvendinimui, taip pat užtikrinti keitimąsi patirtimi ir gerąją praktika, ŽŪM 2016 m. kovo 25 d. pradėjo įgyvendinti pagal priemonės M20 „Techninė pagalba“ trečiąją veiklos sritį finansuojamą paramos projektą „Lietuvos kaimo tinklo veiksmų programos įgyvendinimas“. Projekto tikslai: pagerinti Programos įgyvendinimo kokybę, informuoti visuomenę ir galimus paramos gavėjus apie žemės ūkio, miškų ūkio ir kaimo plėtros politiką, aktyviau į šios politikos įgyvendinimą įtraukti kaimo plėtros dalyvius, skatinti jų bendradarbiavimą, teikti paramą EIP veiklos grupėms, viešinti jų veiklą, skatinti inovacijas žemės ūkyje, miškininkystėje, maisto gamyboje, kaimo vietovėse. Įgyvendinant projektą, organizuojami renginiai, seminarai, skirti informavimui apie Programos įgyvendinimą ir komunikacijos tarp kaimo plėtros dalyvių skatinimui, Tinklo veiklos užtikrinimui, taip pat prekių tinkamam Tinklo veiksmų programos įgyvendinimui bei informavimui apie Programos įgyvendinimą ir jos gerąją patirtį bei paslaugų (mokymų organizavimo, Tinklo interneto svetainės priežiūros) įsigijimui. Projektui patvirtinta parama siekė 368.380 Eurų (8 proc. visos Lietuvos kaimo tinklo narių projektams skirtos sumos), o iki 2017 m. pab. buvo išmokėta 225.938 Eurų (5 proc. skirtos paramos). Įgyvendinant projektą, buvo suorganizuoti minėtų nuolatinių ir laikinųjų darbo grupių posėdžiai, įgyvendintos Veiksmų programoje ir metiniuose veiksmų planuose numatytos veiklos ir priemonės (seminarai, apskritojo stalo diskusijos, kiti renginiai, VVG mokymai, administruota interneto svetainė ir t.t.).

Siekiant aktyviau įtraukti Tinklo narius į Tinklo veiklą ir efektyviau įgyvendinti Tinklo veiksmų programoje ir periodiniuose komunikacijos planuose numatytas veiklas, 2017 m. buvo parengtas Projektinių pasiūlymų įgyvendinimo aprašas (toliau – Aprašas). Apraše numatyta, kad Tinklo nariai gali teikti projektinius pasiūlymus dėl komunikacijos priemonių įgyvendinimo. Galimos komunikacijos priemonės apima: teminius renginius, vaikų ir jaunimo renginius, renginius „miesto ūkis“ (angl. city farm)[1], „atviras ūkis“ (angl. „open farm“) [žr. 2 skyrelio išnaša], gerieji KPP pavyzdžiai, informacinės KPP kampanijos, leidyba, garso ir vaizdo priemonės, socialinė reklama, elektroninės priemonės. Aprašas dar nėra patvirtintas, nes nėra priimtas galutinis sprendimams dėl jo projektinių pasiūlymų finansavimo ir įgyvendinimo modelio. Tikėtina, kad pradėjus įgyvendinti Tinklo narių projektinius pasiūlymus, bus pasiekta reikšminga priemonės M20 veiklos srities 20.3 „Lietuvos kaimo tinklas“ pažanga.

1 skyrelio išnaša: Renginiai, kurie padėtų paaiškinti žemės ūkio svarbą miesto gyventojams.

2 skyrelio išnaša: projektų lankymas, lauko dienos, kurie parodytų visuomenei apie vykdomų KPP projektų eigą, rezultatus ir jų teikiamą naudą.

4.b) Veiksmai, kurių imtasi siekiant užtikrinti programos viešinimą (Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 808/2014 13 straipsnis)

2017 m. toliau buvo vykdoma visuomenės informavimo apie Programos priemones kampanija, o informacija skelbiama internetiniuose portaluose, televizijos kanaluose, radijo stotyse, spaudoje:

- internetiniuose portaluose buvo publikuoti 83 informaciniai straipsniai bei patalpinti 47 kaičiosios reklamos skydeliai;
- televizijos kanaluose buvo transliuotos 56.730 sekundžių informacinės medžiagos KPP tematika;
- radijo stotyse buvo transliuota 23.416 sekundžių informacinės medžiagos, susijusios su Programa;
- publikavimui nacionaliniuose laikraščiuose ir leidiniuose buvo parengti 86 vnt. informacinės medžiagos
- 17 vnt. pasikartojančios informacinės medžiagos apie Programą,
- publikavimui regioniniuose laikraščiuose ir specializuotuose leidiniuose buvo parengti 33 vnt. informacinės medžiagos ir 1 vnt. pasikartojančios informacinės medžiagos apie Programą.

2017 m. buvo organizuotos dvi parodos: viena Lietuvoje ir viena užsienyje. 2017 m. sausio 20-29 d. Berlyne vykusioje parodoje „Žalioji savaitė 2017“ buvo įrengta ekspozicija, skirta informavimui apie Lietuvos žemės ir maisto ūkiui skirtas Programos lėšas, gerųjų patirties pavyzdžių demonstravimui. 2017 m. kovo 30 – balandžio 1 d. vykusioje parodoje „Ką pasėsi...2017“ buvo įrengtas standas, skirtas parodos lankytojų informavimui apie Programą.

2017 m. taip pat buvo suorganizuoti 68 renginiai (konferencijos, seminarai ar pan.), kurie buvo skirti informacijos apie Programą viešinimui. Šiuose renginiuose apsilankė 1 552 dalyviai.

Pagrindinis NMA viešinimo veiklos tikslas – operatyviai suteikti informaciją pareiškėjams / paramos gavėjams, o taip pat ir kitiems suinteresuotiems asmenims. 2017 m. vienas iš pagrindinių gaunančių paramą ar ketinančių dėl jos kreiptis asmenų informacijos apie paramą šaltinių buvo interneto svetainė www.nma.lt. Tad joje operatyviai teikta informacija apie Agentūros administruojamas priemones, reikalavimus gauti paramą, paramos gavėjų įsipareigojimus, paramos mokėjimą (vien 2017 m. paskelbta daugiau kaip 350

pranešimų). Siekiant optimizuoti informacijos apie paramą pateikimą, atnaujintas svetainės dizainas, struktūra, skiltys „Parama“, „E. paslaugos“, patobulintas svarbiausių datų kalendorius, dažniausiai užduodamų klausimų skiltis. Siekiant didinti paramos pagal LEADER metodą žinomumą, sukurtas specialus VVG žemėlapis.

NMA nemažą dėmesį skyrė tiesioginei komunikacijai. Ūkininkams svarbūs klausimai buvo aptariami tiesioginėse transliacijose iš Nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos (ši informacijos teikimo forma, pradėta dar 2015 m., tęsiama ir 2017 m.). Atsižvelgiant į tai, kad nemaža dalis pareiškėjų ir paramos gavėjų informaciją gauna iš rajonų savivaldybių, su žemės ūkio skyrių ir savivaldybių darbuotojais nuolat bendradarbiaujama – kasmet organizuojami seminarų ciklai šalies rajonuose, dvi konferencijos deklaravimo ir išmokų mokėjimo aktualijoms aptarti, vykdomos papildomos konsultacijos žemės ūkio skyrių ir seniūnijų darbuotojams teiktos *online* konsultacijų metu. Socialiniams partneriams – NMA klientams atstovaujančioms visuomeninėms organizacijoms – apskritojo stalo diskusijų ir kitų susitikimų metu pristatomos paramos teikimo ir administravimo naujovės.

Informacija apie Programos paramą taip pat platinama nacionalinėje, specializuotoje, regioninėje žiniasklaidoje – jai siunčiami pranešimai spaudai, naujienlaiškiai, inicijuojamos rubrikos, imamasi kitų viešinimo veiksmų.

Įgyvendintais projektais buvo siekiama supažindinti ir plačiąją visuomenę, jaunuomenę, žiniasklaidos atstovus. NMA organizavo žiniasklaidos atstovų, moksleivių išvykas į paramos lėšomis įgyvendintų projektų vietas. Agentūros darbuotojai taip pat dalyvavo ir žemės ūkio parodose „Ką pasėsi...“, „Agrobalt“ kurių metu teikė naudingą ir aktualią informaciją apie galimybes pasinaudoti parama pagal KPP programą. Renginiuose buvo dalinama informacinė medžiaga, suvenyrai su KPP atributika. KPP administravimo naujovės pristatytos progreso konferencijoje „Login“.

Siekiant patraukliai pateikti informaciją apie pagrindines Programos įgyvendinimo aktualijas, buvo sėkmingai taikomos šiuolaikinės komunikacijos priemonės, pavyzdžiui, „Facebook“ socialiniame tinkle nuolat skelbiama aktualiausia informacija apie Programą. Paskyros (<https://www.facebook.com/zemesukioministerija/>) gerbėjų skaičius 2017 m. pabaigoje priartėjo prie 11 tūkst. (2016 m. pabaigoje siekė 9 tūkst.).

2014–2020 m. toliau tęsiami pareiškėjų / paramos gavėjų bei visuomenės nuomonės tyrimai. Remiantis 2017 m. vykdytos reprezentatyvios apklausos duomenimis, 89 proc. pareiškėjų/ paramos gavėjų informacijos apie Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos (toliau – KPP) paramos priemonės visiškai pakako ir veikia pakako, ir tai yra geriausias rezultatas nuo 2010 metų. 91 proc. respondentų nurodė, kad informaciją rasti lengva/ veikia lengva.

2014–2017 m. Programos viešinimui iš viso išmokėta 3.542.276 Eurų paramos lėšų.

5. VEIKSMAI, KURIŲ IMTASI SIEKIANT ĮVYKDYTI EX ANTE SĄLYGAS

Šis skirsnis taikomas tik 2015, 2016 MĮA

6. PPROGRAMIŲ ĮGYVENDINIMO APRAŠYMAS

Šis skirsnis taikomas tik 2016, 2018 MĮA

7. INFORMACIJOS IR PROGRAMOS TIKSLŲ ĮGYVENDINIMO PAŽANGOS VERTINIMAS

Šis skirsnis taikomas tik 2016, 2018 MĮA

8. VEIKSMŲ, KURIAIS SIEKIAMA ATSIŽVELGTI Į REGLAMENTO (ES) NR. 1303/2013 5, 7 IR 8 STRAIPSNIUOSE NUSTATYTUS PRINCIPUS, ĮGYVENDINIMAS

Šis skirsnis taikomas tik 2016, 2018 MĮA

9. PASIEKTA PAŽANGA, SIEKIANČI UŽTIKRINTI, KAD BŪTŲ TAIKOMAS INTEGRUOTAS POŽIŪRIS ĮGYVENDINANT EŽŪFKP IR KITAS SAJUNGOS FINANSINES PRIEMONES

Šis skirsnis taikomas tik 2018 MĮA

**10. FINANSINIŲ PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMO ATASKAITA (REGLAMENTO (ES) NR. 1303/2013
46 STRAIPSNIS)**

30A. Ar pradėtas ex ante vertinimas?	Taip
30B. Ar baigtas ex ante vertinimas?	Taip
30. Ex ante vertinimo pabaigos data	31-12-2014
31.1. Ar jau pradėta atrankos ar skyrimo procedūra?	Ne
13A. Ar pasirašytas finansavimo susitarimas?	Ne
13. Finansavimo sutarties su finansinę priemonę įgyvendinančiu subjektu pasirašymo data	-

11. BENDRŲJŲ IR KONKREČIOS PROGRAMOS RODIKLIŲ IR KIEKYBINIŲ SIEKTINŲ VERČIŲ KODAVIMO LENTELĖS

Rodyti stebėsenos priedą

II priedas

Išsami lentelė, kurioje parodomas įgyvendinimo lygis pagal tikslines sritis, įskaitant produkto rodiklius

1A tikslinė sritis							
FA/M	Tikslo rodiklio pavadinimas	Laikotarpis	Remiantis patvirtintais rodikliais (kai tinkama)	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Siektina reikšmė 2023 m.
1A	T1. Išlaidų pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 14, 15 ir 35 straipsnius procentinė dalis, palyginti su visomis KPP išlaidomis (1A tikslinė sritis)	2014-2017			0,08	3,04	2,63
		2014-2016			0,01	0,38	
		2014-2015					

1B tikslinė sritis							
FA/M	Tikslo rodiklio pavadinimas	Laikotarpis	Remiantis patvirtintais rodikliais (kai tinkama)	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Siektina reikšmė 2023 m.
1B	T2. Bendras bendradarbiavimo veiksmų, remiamų taikant bendradarbiavimo priemonę skaičius (Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 35 straipsnis) (grupės, klasteriai / tinklai, bandomieji projektai ir kt.) (1B tikslinė sritis)	2014-2017					125,00
		2014-2016					
		2014-2015					

1C tikslinė sritis							
FA/M	Tikslo rodiklio pavadinimas	Laikotarpis	Remiantis patvirtintais rodikliais (kai tinkama)	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Siektina reikšmė 2023 m.
1C	T3. Bendras mokymų pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 14 straipsnį dalyvių skaičius (1C tikslinė sritis)	2014-2017			1 523,00	1,02	149 900,00
		2014-2016					
		2014-2015					

2A tikslinė sritis

FA/M	Tikslo rodiklio pavadinimas	Laikotarpis	Remiantis patvirtintais rodikliais (kai tinkama)	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Siektina reikšmė 2023 m.
2A	T4. Žemės ūkio valdų, gaunančių KPP paramą investicijoms į restruktūrizavimą ar modernizavimą, procentinė dalis (2A tikslinė sritis)	2014-2017	1,19	46,55	1,07	41,86	2,56
		2014-2016	1,16	45,38	0,62	24,26	
		2014-2015	0,33	12,91			
FA/M	Produkto rodiklis	Laikotarpis	Įsipareigota	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Planuojama 2023 m.
2A	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	335 119 858,00	63,80	246 769 473,00	46,98	525 240 446,73
M01	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	2 236 375,00	23,32	297 897,00	3,11	9 591 935,21
M01.1	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017			297 897,00	19,63	1 517 647,06
M01.1	O12 - Mokymo dalyvių skaičius	2014-2017			203,00	0,63	32 200,00
M02	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	7 632,00	0,44	7 632,00	0,44	1 737 058,83
M02.1	O13 - Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius	2014-2017			48,00	3,87	1 240,00
M04	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	315 726 352,00	65,38	239 265 547,00	49,55	482 912 259,62
M04	O2 - Iš viso investicijų	2014-2017					897 310 508,00
M04.1	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017			200 183 511,00	52,22	383 365 107,50
M04.1	O4 - Valdų / paramos gavėjų, kuriems skirta parama, skaičius	2014-2017			2 139,00	41,86	5 110,00
M04.3	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017			38 289 533,00	42,43	90 235 512,94
M06	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	14 493 026,00	85,88	6 842 922,00	40,55	16 876 047,06
M06	O2 - Iš viso investicijų	2014-2017					16 876 047,06
M06.3	O4 - Valdų / paramos gavėjų, kuriems skirta parama, skaičius	2014-2017			2 006,00	72,16	2 780,00
M16	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	2 656 473,00	18,81	355 475,00	2,52	14 123 146,01

2B tikslinė sritis

FA/M	Tikslo rodiklio pavadinimas	Laikotarpis	Remiantis patvirtintais rodikliais (kai tinkama)	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Siektina reikšmė 2023 m.
2B	T5. Žemės ūkio valdų, parengusių KPP remiamą verslo plėtros planą / gavusių investicijų jaunesiems ūkininkams, procentinė dalis (2B tikslinė sritis)	2014-2017	0,47	67,60	0,13	18,70	0,70
		2014-2016	0,27	38,83	0,02	2,88	
		2014-2015	0,15	21,57			
FA/M	Produkto rodiklis	Laikotarpis	Įsipareigota	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Planuojama 2023 m.
2B	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	43 483 477,31	65,89	14 834 201,31	22,48	65 992 647,05
M01	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	159 842,00	20,02	19 503,00	2,44	798 529,41
M01.1	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017			19 503,00	2,44	798 529,41
M01.1	O12 - Mokymo dalyvių skaičius	2014-2017					16 900,00
M02	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	93 088,31	19,07	93 088,31	19,07	488 235,29
M02.1	O13 - Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius	2014-2017			311,00	90,14	345,00
M06	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	43 230 547,00	66,81	14 721 610,00	22,75	64 705 882,35
M06	O2 - Iš viso investicijų	2014-2017					64 705 882,35
M06.1	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017			14 721 610,00	22,75	64 705 882,35
M06.1	O4 - Valdų / paramos gavėjų, kuriems skirta parama, skaičius	2014-2017			259,00	18,63	1 390,00

2C+ tikslinė sritis

FA/M	Tikslo rodiklio pavadinimas	Laikotarpis	Remiantis patvirtintais rodikliais (kai tinkama)	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Siektina reikšmė 2023 m.
2C+	Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus (vnt.)	2014-2017			35,00	35,00	100,00
		2014-2016			12,00	12,00	
		2014-2015					
FA/M	Produkto rodiklis	Laikotarpis	Įsipareigota	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Planuojama 2023 m.
2C+	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	3 632 562,78	20,86	2 076 782,78	11,93	17 411 359,85
M01	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	71 663,00	5,50	40 073,00	3,07	1 303 936,32
M01.1	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017			40 073,00	4,66	860 294,12
M01.1	O12 - Mokymo dalyvių skaičius	2014-2017					18 300,00
M02	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	63 293,78	21,22	63 293,78	21,22	298 235,29
M02.1	O13 - Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius	2014-2017			107,00	50,95	210,00
M04	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	1 545 239,00	36,58	447 808,00	10,60	4 224 387,06
M04	O2 - Iš viso investicijų	2014-2017					5 280 483,82
M08	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	1 952 367,00	16,85	1 525 608,00	13,17	11 584 801,18
M08.6	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017			1 525 608,00	13,17	11 584 801,18

3A tikslinė sritis

FA/M	Tikslo rodiklio pavadinimas	Laikotarpis	Remiantis patvirtintais rodikliais (kai tinkama)	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Siektina reikšmė 2023 m.
3A	T6. Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą už dalyvavimą kokybės sistemose, vietos rinkose, trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse / organizacijose, procentinė dalis (3A tikslinė sritis)	2014-2017	0,10	33,04	0,10	33,04	0,30
		2014-2016	0,08	26,43	0,08	26,43	
		2014-2015	0,01	3,30			
FA/M	Produkto rodiklis	Laikotarpis	Įsipareigota	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Planuojama 2023 m.
3A	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	49 047 720,23	33,58	19 384 921,23	13,27	146 058 783,15
M01	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	140 129,00	2,66	5 576,00	0,11	5 267 131,76
M01.1	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017			5 576,00	1,58	352 941,18
M01.1	O12 - Mokymo dalyvių skaičius	2014-2017					7 500,00
M02	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	1 098,57	0,24	1 098,57	0,24	458 823,53
M02.1	O13 - Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius	2014-2017			3,00	0,92	325,00
M03	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	538 248,66	12,74	538 248,66	12,74	4 224 705,88
M03.1	O4 - Valdų / paramos gavėjų, kuriems skirta parama, skaičius	2014-2017			207,00	45,00	460,00
M04	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	48 368 244,00	38,17	18 839 998,00	14,87	126 734 494,11
M04	O2 - Iš viso investicijų	2014-2017					253 468 988,22
M04.1 M04.2	O3 - Remiamų veiksmų / operacijų skaičius	2014-2017			23,00	8,24	279,00
M09	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017					1 788 829,41
M09	O3 - Remiamų veiksmų / operacijų skaičius	2014-2017					4,00
M09	O9 - (Ūkio) valdų, dalyvaujančių remiamose programose, skaičius	2014-2017					40,00
M16	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017					7 584 798,46
M16.4	O9 - (Ūkio) valdų, dalyvaujančių remiamose programose, skaičius	2014-2017					105,00

3B tikslinė sritis

FA/M	Tikslo rodiklio pavadinimas	Laikotarpis	Remiantis patvirtintais rodikliais (kai tinkama)	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Siektina reikšmė 2023 m.
3B	T7. Ūkių, dalyvaujančių rizikos valdymo sistemose, procentinė dalis (3B tikslinė sritis)	2014-2017			0,20	27,57	0,73
		2014-2016					
		2014-2015					
FA/M	Produkto rodiklis	Laikotarpis	Įsipareigota	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Planuojama 2023 m.
3B	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	1 594 165,00	9,13	1 594 165,00	9,13	17 460 284,71
M17	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	1 594 165,00	9,13	1 594 165,00	9,13	17 460 284,71
M17.1	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017			1 594 165,00	9,13	17 460 284,71
M17.1	O4 - Valdų / paramos gavėjų, kuriems skirta parama, skaičius	2014-2017			402,00	27,72	1 450,00

P4 prioritetas

FA/M	Tikslo rodiklio pavadinimas	Laikotarpis	Remiantis patvirtintais rodikliais (kai tinkama)	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Siektina reikšmė 2023 m.
P4	T13. Miško paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba) dirvožemio erozijos prevencija, procentinė dalis (4C tikslinė sritis)	2014-2017					0,00
		2014-2016					
		2014-2015					
	T8. Miškų arba kitų miškingų plotų, kuriuose vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės apsauga, procentinė dalis (4A tikslinė sritis)	2014-2017			0,49	110,64	0,44
		2014-2016			0,33	74,52	
		2014-2015					
	T12. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba) dirvožemio erozijos prevencija, procentinė dalis (4C tikslinė sritis)	2014-2017			7,56	96,82	7,81
		2014-2016			7,58	97,07	
		2014-2015					
	T10. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su vandentvarkos gerinimu, procentinė dalis (4B tikslinė sritis)	2014-2017			0,12	6,08	1,97
		2014-2016			0,12	6,08	
		2014-2015					
T9. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės ir (arba) kraštovaizdžio apsauga, procentinė dalis (4A tikslinė sritis)	2014-2017			8,52	79,10	10,77	
	2014-2016			9,66	89,69		
	2014-2015						
FA/M	Produkto rodiklis	Laikotarpis	Įsipareigota	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Planuojama 2023 m.
P4	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	352 827 297,96	61,03	340 979 543,15	58,98	578 117 171,52
M01	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	465 917,00	17,12	361 338,00	13,27	2 722 215,53
M01.1	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017			361 338,00	25,59	1 411 764,71
M01.1	O12 - Mokymo dalyvių skaičius	2014-2017			1 320,00	4,40	30 000,00
M02	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	223 938,07	97,61	223 938,07	97,61	229 411,76
M02.1	O13 - Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius	2014-2017			2 246,00	985,09	228,00
M04	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	208 832,00	6,01	105 106,00	3,02	3 475 440,00
M04	O2 - Iš viso investicijų	2014-2017					3 475 440,00
M04.4	O3 - Remiamų veiksmų / operacijų skaičius	2014-2017			4,00	2,50	160,00

M08	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	4 668 968,00	21,06	2 419 109,93	10,91	22 173 036,47
M08.3	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017			220 611,93	6,25	3 529 411,76
M08.3	O4 - Valdų / paramos gavėjų, kuriems skirta parama, skaičius	2014-2017			5,00	29,41	17,00
M08.4	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017			792 651,00	11,23	7 058 823,53
M08.5	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017			1 405 847,00	12,14	11 584 801,18
M08.5	O3 - Remiamų veiksmų / operacijų skaičius	2014-2017			243,00	24,30	1 000,00
M08.5	O5 - Bendras plotas (ha)	2014-2017			4 043,00	115,51	3 500,00
M10	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	18 048 579,89	17,50	17 758 590,15	17,22	103 105 423,84
M10.1	O5 - Bendras plotas (ha)	2014-2017			30 608,90	20,23	151 300,00
M11	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	93 507 558,00	62,01	90 577 342,01	60,07	150 784 677,33
M11.1	O5 - Bendras plotas (ha)	2014-2017			18 851,09	75,40	25 000,00
M11.2	O5 - Bendras plotas (ha)	2014-2017			176 741,54	160,67	110 000,00
M12	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	7 526 128,00	114,64	5 875 730,04	89,50	6 564 733,33
M12.1	O5 - Bendras plotas (ha)	2014-2017			11 658,38	89,68	13 000,00
M12.2	O5 - Bendras plotas (ha)	2014-2017			5 096,11	92,66	5 500,00
M13	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	227 453 688,00	79,24	222 936 841,23	77,67	287 036 066,67
M13.2	O5 - Bendras plotas (ha)	2014-2017			900 359,49	115,43	780 000,00
M13.3	O5 - Bendras plotas (ha)	2014-2017			179 666,77	99,81	180 000,00
M15	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	723 689,00	56,79	721 547,72	56,62	1 274 332,00
M15.1	O5 - Bendras plotas (ha)	2014-2017			1 493,00	155,52	960,00
M16	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017					751 834,59

5C tikslinė sritis

FA/M	Tikslo rodiklio pavadinimas	Laikotarpis	Remiantis patvirtintais rodikliais (kai tinkama)	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Siektina reikšmė 2023 m.
5C	T16. Bendros investicijos į atsinaujinančiosios energijos gamybą (EUR) (5C tikslinė sritis)	2014-2017					81 306 344,21
		2014-2016					
		2014-2015					
FA/M	Produkto rodiklis	Laikotarpis	Įsipareigota	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Planuojama 2023 m.
5C	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	12 016 837,00	24,92			48 229 175,63
M02	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	0,00	0,00			45 882,35
M02.1	O13 - Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius	2014-2017					32,00
M04	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017					3 002 566,22
M04	O2 - Iš viso investicijų	2014-2017					6 005 132,44
M04.1 M04.3	O3 - Remiamų veiksmų / operacijų skaičius	2014-2017					8,00
M06	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	12 016 837,00	26,60			45 180 727,06
M06	O2 - Iš viso investicijų	2014-2017					75 301 211,77
M06	O3 - Remiamų veiksmų / operacijų skaičius	2014-2017					29,00
M06.2 M06.4	O4 - Valdų / paramos gavėjų, kuriems skirta parama, skaičius	2014-2017					29,00

5D tikslinė sritis

FA/M	Tikslo rodiklio pavadinimas	Laikotarpis	Remiantis patvirtintais rodikliais (kai tinkama)	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Siektina reikšmė 2023 m.
5D	T18. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) amoniako kiekio mažinimu, procentinė dalis (5D tikslinė sritis)	2014-2017			0,86	13,60	6,32
		2014-2016			1,25	19,77	
		2014-2015					
FA/M	Produkto rodiklis	Laikotarpis	Įsipareigota	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Planuojama 2023 m.
5D	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	589 778,89	2,27	450 398,33	1,74	25 946 207,14
M01	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	139 383,00	17,02			819 031,76
M02	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	182 044,02	66,13	182 044,02	66,13	275 294,12
M02.1	O13 - Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius	2014-2017			636,00	326,15	195,00
M10	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	268 351,87	1,15	268 354,31	1,15	23 348 212,08
M10.1	O5 - Bendras plotas (ha)	2014-2017			1 926,57	2,60	74 000,00
M16	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017					1 503 669,18

5E tikslinė sritis

FA/M	Tikslo rodiklio pavadinimas	Laikotarpis	Remiantis patvirtintais rodikliais (kai tinkama)	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Siektina reikšmė 2023 m.
5E	T19. Žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su anglies dioksido sekvestracija ir išsaugojimu, procentinė dalis (5E tikslinė sritis)	2014-2017			1,01	54,76	1,84
		2014-2016			0,51	27,65	
		2014-2015					
FA/M	Produkto rodiklis	Laikotarpis	Įsipareigota	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Planuojama 2023 m.
5E	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	27 066 760,45	25,85	19 374 707,45	18,50	104 725 175,14
M02	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	274,21	0,20	274,21	0,20	137 647,06
M02.1	O13 - Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius	2014-2017			3,00	3,16	95,00
M08	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	26 133 908,00	29,49	18 441 855,00	20,81	88 625 841,33
M08.1	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017			18 441 855,00	20,81	88 625 841,33
M08.1	O5 - Bendras plotas (ha)	2014-2017			2 031,00	5,79	35 058,00
M10	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	932 578,24	5,84	932 578,24	5,84	15 961 686,75
M10.1	O5 - Bendras plotas (ha)	2014-2017			2 831,47	14,16	20 000,00

6A tikslinė sritis

FA/M	Tikslo rodiklio pavadinimas	Laikotarpis	Remiantis patvirtintais rodikliais (kai tinkama)	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Siektina reikšmė 2023 m.
6A	T20. Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus (6A tikslinė sritis)	2014-2017			7,00	0,34	2 055,00
		2014-2016					
		2014-2015					
FA/M	Produkto rodiklis	Laikotarpis	Įsipareigota	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Planuojama 2023 m.
6A	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	4 414 624,00	4,38	775 463,00	0,77	100 813 650,59
M01	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	80 185,00	2,73	28 102,00	0,96	2 936 678,82
M01.1	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017			28 102,00	1,33	2 117 647,06
M01.1	O12 - Mokymo dalyvių skaičius	2014-2017					45 000,00
M02	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017					917 647,06
M02.1	O13 - Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius	2014-2017					655,00
M06	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	4 334 439,00	4,47	747 361,00	0,77	96 959 324,71
M06	O2 - Iš viso investicijų	2014-2017					136 758 870,58
M06.2 M06.4	O4 - Valdų / paramos gavėjų, kuriems skirta parama, skaičius	2014-2017			5,00	0,47	1 069,00

6B tikslinė sritis

FA/M	Tikslo rodiklio pavadinimas	Laikotarpis	Remiantis patvirtintais rodikliais (kai tinkama)	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Siektina reikšmė 2023 m.
6B	T23. Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus (LEADER) (6B tikslinė sritis)	2014-2017					960,00
		2014-2016					
		2014-2015					
	T22. Kaimo gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra, procentinė dalis (6B tikslinė sritis)	2014-2017			6,56	46,00	14,26
		2014-2016			0,25	1,75	
		2014-2015			0,01	0,07	
	T21. Kaimo gyventojų, kuriems taikomos vietos plėtros strategijos, procentinė dalis (6B tikslinė sritis)	2014-2017			102,29	102,29	100,00
		2014-2016			102,29	102,29	
		2014-2015					
FA/M	Produkto rodiklis	Laikotarpis	Įsipareigota	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Planuojama 2023 m.
6B	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	128 605 136,00	69,31	12 344 968,00	6,65	185 544 629,88
M07	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	19 220 602,00	26,81	8 924 112,00	12,45	71 679 577,65
M07.1 M07.2 M07.4 M07.5 M07.6 M07.7 M07.8	O15 - Gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis arba infrastruktūra (IT ir kitos), skaičius	2014-2017			68 978,00	45,99	150 000,00
M07.2	O3 - Remiamų veiksmų / operacijų skaičius	2014-2017			1 940,00	27,71	7 000,00
M07.6	O3 - Remiamų veiksmų / operacijų skaičius	2014-2017			5,00	11,11	45,00
M19	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	109 384 534,00	96,07	3 420 856,00	3,00	113 865 052,23
M19	O18 - Gyventojų skaičius, tenkantis VVG	2014-2017			1 075 826,00	102,29	1 051 768,00
M19	O19 - Atrinktų VVG skaičius	2014-2017			49,00	98,00	50,00
M19.1	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017			430 287,00	86,06	500 000,00
M19.2	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017					88 375 082,35
M19.3	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017					2 896 200,00
M19.4	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017			2 990 569,00	13,54	22 093 769,88

6C tikslinė sritis

FA/M	Tikslo rodiklio pavadinimas	Laikotarpis	Remiantis patvirtintais rodikliais (kai tinkama)	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Siektina reikšmė 2023 m.
6C	T24. Kaimo gyventojų, kurie naudojami naujomis ar geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra (IRT), procentinė dalis (6C tikslinė sritis)	2014-2017					1,90
		2014-2016					
		2014-2015					
FA/M	Produkto rodiklis	Laikotarpis	Įsipareigota	Panaudojimas (%)	Įvykdyta	Panaudojimas (%)	Planuojama 2023 m.
6C	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	4 431 200,00	100,00	719 598,00	16,24	4 431 199,99
M07	O1 - Bendros viešosios išlaidos	2014-2017	4 431 200,00	100,00	719 598,00	16,24	4 431 199,99
M07.3	O15 - Gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis arba infrastruktūra (IT ir kitos), skaičius	2014-2017					20 000,00
M07.3	O3 - Remiamų veiksmų / operacijų skaičius	2014-2017					1,00

Dokumentai

Dokumento pavadinimas	Dokumento rūšis	Dokumento data	Vietinė nuoroda	Komisijos nuoroda	Kontrolinė suma	Rinkmenos	Išsiuntimo data	Išsiuntė
Techninės pagalbos įgyvendinimas	Kitas priedas	29-10-2018		Ares(2018)5546992	517449587	Techninės pagalbos įgyvendinimas	30-10-2018	nminidal
Programos įgyvendinimo iki 2017 m. santrauka piliečiams	Santrauka piliečiams	29-10-2018		Ares(2018)5546992	2427653750	Programos įgyvendinimo iki 2017 m. santrauka piliečiams	30-10-2018	nminidal
AIR Financial Annex 2014LT06RDNP001	Finansinis priedas (sistema)	17-09-2018		Ares(2018)5546992	3288852730	AIRfinansialAnnex2014LT06RDNP001_lt.pdf	30-10-2018	nminidal

